
Orando et laborando

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem
évkönyve a 472. tanévről
2009/2010.

Orando et laborando

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem
évkönyve a 472. tanévről
2009/2010.

Szerkesztette:
Baráth Béla Levente – Gonda S. László

Debrecen
2010

Orando et laborando

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem
évkönyve a 472. tanévről, 2009/2010.

Szerkesztette:

Baráth Béla Levente – Gonda S. László

Technikai szerkesztő:

Szilágyiné Asztalos Éva

Szerkesztőbizottsági tagok:

Hodossy-Takács Előd

Kustár Zoltán

Molnár János

Fotó:

Barcza János

ISSN 1786-3112

Kiadja: Debreceni Református Hittudományi Egyetem

Felelős kiadó: Fazakas Sándor rektor

Debrecen, 2010.

Nyomdai munkálatok: Kapítális Nyomdaipari Kft.

Felelős vezető: ifj. Kapusi József

*Degenfeld -Schomberg Imre (1810-1885)
tiszántúli főgondnok portréja
a Debrecen-Nagytemplomi Egyházközség gyülekezeti termében
(Olajfestmény, György Alajos , 1861)*

TARTALOMJEGYZÉK

I. „Ad verbum est veniendum!”	9
<i>Derencsényi István: Igehirdetés a malenkij robot áldozatainak emlékére állított emléktábla avatásakor</i>	9
II. Egyetemünk életéről	13
<i>Fazakas Sándor: „Őrállóvá tettelek...” – „Örhelyemre állok!” Rektori tanévnyitó beszéd</i>	13
<i>Fazakas Sándor: Közösségépítés – a trenddel szemben? Rektori tanévzáró beszéd</i>	21
<i>Gaál Botond: Beszámoló a Doktori Iskola működéséről a 2009-2010. tanévben</i>	29
<i>Czető Norbert, szenior, Andrassy Gergely esküdtfelügyelő: Egy év a diákság szolgálatában...</i>	33
<i>Gaál Izabella: Beszámoló az internátusi életről</i>	3..
<i>Gonda S. László: Erasmus program egyetemünkön a 2009/2010. tanévben</i>	37
III. Intézménytörténeti tanulmányok	39
<i>Baráth Béla Levente: Két történelmi emlékbeszéd</i>	39
<i>Lenkeyné Semsey Klára: Személyes emlékek Pákozdy László Mártonról</i>	47
IV. Oktatói publikációk és könyvismertetőik	55
V. Könyvajánló	71
<i>Alfred Jäger: Diakónia mint keresztyén vállalkozás</i>	71
<i>Martin Luther King: A reménység testamentuma</i>	74
<i>Az ember mint lélek</i>	76
VII. Annales	79
<i>Eseménynaptár 2009/2010</i>	79
<i>Habilitációs és doktori laudációk</i>	89
<i>Gaál Botond: Pásztori-Kupán István</i>	89
<i>Fazakas Sándor: Dr. Korányi András</i>	90
<i>Fekete Károly: Varga Zsolt</i>	91

<i>Gaál Sándor és Gonda S. László: „en Christo” Bütösi János emlékezetére</i>	93
<i>Molnár János: Búcsúzás dr. Bartha Tibortól</i>	96
<i>Kustár Zoltán: Bibliai írásmagyarázat és héber lexikográfia</i>	98
<i>Lovász Márton: Megemlékezés és koszorúzás a Hősök Napján Jubileumi diplomások</i>	101 103
VIII. Adattár	105
Hallgatói névsor	105
A Doktori Iskola beiratkozott és végzős hallgatói	111
Címtár és oktatói adattár	113
VII. Képtár	119

I. „AD VERBUM EST VENIENDUM!”

Derencsényi István

IGEHIRDETÉS

**a malenkij robot áldozatainak emlékére állított
emléktábla avatásakor¹**

Textus: 1 Mózes 4,9-16 és Róma 13,12

„Akkor az ÚR ezt mondta Kainnak: Hol van Ábel, a testvéred? Kain ezt felelte: Nem tudom! Talán őrzője vagyok én a testvéremnek? De az ÚR így szól: Mit tettél? Testvéred kiontott vére kiált hozzám a földről. Most azért légy átkozott, kítaszítva arról a földről, amely megnyitotta a száját, hogy befogadja testvéred kiontott véré a kezedből.. Ha a földet műveled, nem adja többé neked termőerejét. Bujdosó és kóborló leszel a földön. Ekkor Kain azt mondta az ÚRnak: Nagyobb a büntetésem, semhogy elhordozhatnám. Íme, elűztél ma erről a földről, el kell rejtőznöm színed előtt, bujdosó és kóborló leszek a földön, és meggyilkolhat bárki, aki rám talál. De az ÚR azt felelte neki: Nem úgy lesz! Ha valaki meggyilkolja Kaint, hétszeresen kell bűnhődnie. Ezért jelet tett az ÚR Kainra, hogy senki se üsse agyon, ha rátalál. Ezután elment Kain az ÚR színe előtt, és letelepedett Nód földjén, Édentől keletre.”

„az éjszaka múlik, a nappal pedig már egészen közel van. Tegyük le tehát a sötétség cselekedeteit, és öltük fel a világosság fegyvereit.”

Isten ígéje szerint az ember minősített feladata: az emlékezés. A Szentírás számtalan helyen találkozunk a megemlékezésre történő felszólítással.

Isten ószövetségi népe nem feledhette: miként hozta ki őket Isten Egyiptomból a szolgálat házából: a megalázó rabszolgasorsból. Évről-évre a páskaünnep alkalmával kötelezően történt a megemlékezés.

Isten újszövetségi népe, az anyaszentegyház is folyamatosan emlékezik és emlékeztet: Jézus Krisztus kereszthalálára és dicsőséges feltámadására.

---

¹ Az emléktábla a záhonyi református templom kertjében lett felállítva.

Azonban az emlékezés és emlékeztetés nem csak az üdvtörténeti eseményekkel összefüggésben elkötelező feladat.

Az emlékezés és emlékeztetés éppúgy vonatkozik a nem mindennapi történelmi eseményekre is: legyenek azok akár hőstettek, akár tragikus vagy egyenesen brutális cselekmények.

Isten a történelmet az élet tanítómesteréül szánta: a múlt arra való, hogy tanuljunk, okuljunk belőle: őrizve és átmentve a jövő számára mindazt, ami szép, nemes és igaz, és elkerülve a későbbiek során mindazt, ami bűnnek, vétéknek, kárnak bizonyult: nehogy ismétlődjenek a múlt szégyenei, gyalázatai.

Az emlékezés: az ember kiváltságos lehetősége és minősített kötelessége. Az emlékezésben az ember istenképűsége nyilvánul meg: hiszen Isten tökéletesen ismer és mindeneket emlékezetében megőriz és semmit el nem felejt: önmagából valami rendkívül fontosat adott nekünk, embereknek. Az emlékezéssel: élni kell és a bűn által megrontott emberi emlékezetet megtisztítani kell.

A mai ünnepi megemlékezés jó példája annak, hogy ez a közösség igenis akar emlékezni, még pedig megtisztított emlékezéssel kíván emlékezni.

A mai napon megemlékezünk a „málenkij robot”-ra elhurcolt, megalázott, tönkretett, elpusztított embertársainkról, akiket Záhonyból és térségéből gyűjtöttek be, akiknek semmi bűnük sem volt: csupán csak az, hogy magyarnak vagy németnek születtek. Hogy mi történt velük, hogy mi mindenen kellett keresztül menniük és milyen véget értek: arról nem volt szabad beszélni: arról mélyen hallgatni kellett. A történelem leggonoszabb időszakai azok, amikor még az emlékezést is megtiltják: ami pedig Isten adta alapjoga és képessége az embernek. Azonban tudjuk, Ábelt, az ártatlan embert meg lehet alázni, tönkre lehet tenni, vérének lehet ontani, el lehet hallgattatni, azonban Ábel vére az égre kiált.

Ahol elnémítanak, ahol megtiltják az emlékezést, a múlt bűneivel való szembeesülést: ott az Isten hozzálat az emlékeztetéshez és a szembesítéshez. Gondoskodik arról, hogy számot kelljen adni az ártatlan áldozatokról és ne lehessen megúszni a szembesülést.

Mint ahogy Káin számára kikerülhetlenné tette: „*Hol van Ábel, a te testvéred?*” – így teszi kikerülhetlenné a XX. század történelmi áldozataival való szembesülést is.

Lehetnek emlékezés-elfojtások, lehetnek elrendelt vagy megfélemlítésből fakadó hallgatások: de Isten elhozza a szembesítést, és a múlttal való szembenézés idejét: és számon kéri az áldozatokat. Az áldozatokat el lehet hallgattatni; bele lehet fektetni őket a föld porába; rájuk lehet hajigálni a föld rögét, de végleg elnémítani őket nem lehet: mert ha ajkuk némaságba is dermed, vérük azonban évtizedek múltán is hangosan kiált.

A Kainok nem szeretik a szembesülést, Isten felelősségre vonó kérdő szavát azonban nem kerülhetik el, és nem kerülhetik meg: „*Hol van a te testvéred?*”

Megdöböntő, hogy a Kainok válasza ilyenkor milyen cinikus tud lenni: „*Talán őrzője vagyok én a testvéremnek?!*” Mintha csak azt mondaná: „Hát Ábel a pász-

tor: én a földműves őrizzem a pásztort?! A pásztorkodás, az őrzés az ő feladata. Vigyázzon ő magára: meg vigyázzon rá a jó Isten, ha egyébként is mindenki Jó Pásztor!”

A Kaini válasz bizony mind e mai napig jó erősen tartja magát: hiszen napjainkban is tapasztaljuk, miként nyilatkoznak a történelmi közelmúlt hóhérai úgy, hogy „ők mennyire emberszeretők, emberbarátok, humánusak: csak azt elfelejtik hozzátenni, hogy ők igenis szeretik az embert, de csak felfüggesztve.”

Az Ábelek hangja ugyan elnémítható, hangjuk helyett azonban kiontott vérük az égre kiált: szembesülést, elszámoltatást, felelősségre vonást kér.

Jézus ártatlanul kiomló vére is az égre kiált: de az ő vére azt kéri, hogy a szembeállítás, az elszámoltatás, a felelősségre vonás ne a bosszú, ne a megtorló igazságosság, ne a megsemmisítés indulatával történjen: hiszen Krisztussal valami új kezdődött el a történelemben.

Ennek az újnak ad hangot Pál apostol is, amikor arra emlékeztet, hogy *„az éjszaka múlik, a nappal pedig már egészen közel van”*.

Sok szenvedő, meggyötört, történelmi igazságtételben eleddig nem részesült embertársunk kérdést formál az apostol kijelentéséből: „Múlik az éjszaka? Lejár már a sötétség ideje?”

Maga az egyházi énekíró is megemlíti ezt a kérdéssé váló megállapítást: *„Csak virrasztói kérdik: Meddig az éjszaka?”*

Mi magunk is tudunk azokról a terhekről, amelyeket az éjszaka, a sötétség erői ránk ránk. Éppen ezért mi is inkább kérdő hangsúlyt adunk az éjszaka múlásának: Meddig még az éjszaka? Miért nem adja már át teljesen az éjszakai sötétség a helyét a felkelő nap világosságának? Miért próbálkozik még a sötétség mindig a maga hamis praktikáival? Miért nem akarja már végleg tudomásul venni, hogy a nappal pedig már egészen közel van?”

Az apostol által emlegetett éjszaka tehát nem az az éjszaka, amely nap mint nap következik a nappalra, illetve az estére. Az apostol által említett éjszaka sokféle formában jelentkezik az életünkben: úgyis, mint történelmi igazságtalanság, jogfosztás, diktatúra, háborús megpróbáltatás; de úgyis, mint szenvedés, betegség, nyomor, egzisztenciális problémák, létbizonytalanság és így tovább.

Szeretett Testvéreim! Az éjszaka az Istentől való elidegenedés következtében borult a világra. Kain is úgy lett testvérgyilkossá, hogy előbb megromlott az Istennel való kapcsolata. A neves mártírteológus, az amerikai baptista lelkipásztor, ismert polgárjogi harcos Dr. Martin Luther King egyik prédikációjában a következőket mondta: *„A világunkban éjszaka van. Olyan sötétséget élünk át, amely áthatolhatatlan; úgyhogy nem is tudjuk felismerni azt az utat, amelyen mennünk kell!”*

Szeretett Testvéreim! Ugyan ki merné kétségbe vonni ennek a lehangoló, elszomorító állításnak az igazságát: hiszen e mostani megemlékezésünk háttérében sem szívderítő események állnak.

Bizony az Istentől elidegenedett világban masszívan jelen vannak a sötétség erői: a bűn, az önzés, az irigység, az erőszakosság. És bizony mi magunk is mind egyénilig, mind közösségileg sokat szenvedtünk már: a gonoszság, a gyűlölet, az igazságtalanság sötétségétől. Bizony mindnyájunknak nagyon kell a biztatás: *„Itt van már az óra, amikor fel kell ébrednünk az álomból... mert az éjszaka múlik, a nappal pedig már egészen közel van.”*

Szeretett Testvéreim! Az apostol szavaiban az jut kifejezésre, hogyha még tart is az éjszaka, azonban az éjszaka ideje már meg van pecsételve: percei meg vannak számlálva.

Nem vég nélküli állapot a sötétség.

Szeretett Testvéreim! Nem a sötétségé az utolsó szó! Nem reménytelen és nyomtalan eltűnés vár az értelmetlen semmiben. Nem lehetett a „málenkij robot”-ra elhurcoltakat sem nyomtalanul eltüntetni – nem lehetett őket örökre agyon hallgatni.

Szeretett Testvéreim! Előttünk van, fölöttünk van a fölkelő Napnak, Jézus Krisztusnak, a világ Világosságának fénye, tündöklő ragyogása.

Pál apostol nem egy álmodozó: bizonyágtételébe beleszövődnek saját tapasztalatai. Ő tudja miként telepedett rá a szívére, az értelmére a Krisztus-gyűlölet sötétsége, - de azt is tudja, hogy vele a damaszkuszi úton nagy dolog történt: felragyogott számára a fény, a megdicsőült Krisztus világossága: és ennek a fénynek köszönhetően attól a pillanattól fogva kezdte másként látni a világot: kezdett más szemmel tekinteni embertársaira: és másként látta a dolgokat, körülményeket, eseményeket. Ettől fogva Pál a sötétségben is a világossághoz igazodott. Attól a pillanattól fogva megtanulta mit jelent: *„letenni a sötétség cselekedeteit és felölni a világosság fegyvereit”*. Attól a pillanattól fogva megtanulta, hogy nem tűr halasztást a sötétségtől való elfordulás és a világossághoz való odafordulás.

Attól a pillanattól fogva megtanulta, hogy nincs sürgősebb feladat, mint készen lenni a Felkelő Nap, a dicsőséges Krisztus fogadására.

Pál apostol bizonyágtétele szerint: annak a számára múlik az éjjel és kel föl a nappal: aki az életét a szeretet légkörében éli: - akinél tudatos, hősiesség, mindennapi vállalás és életforma: a szeretet.

Szeretett Testvéreim! A szeretetben azt tesszük, amit Isten tett velünk: a szeretet nem annyira az érzelmek dolga, hanem sokkal inkább az akaraté, az eltökéltségé. Ezért is mondhatta Ágoston, az ókori egyházatya: *„Szeress, és tégy, amit akarsz!”*

Mi most olyan eseményre, olyan történelmi időre emlékeztünk: amikor „bármit megtettek szeretet nélkül”: és tudjuk, hogy milyen fájdalmas, tragikus következményei lettek ennek.

Most mi: emlékezzünk és ne feledjük: *„Szeress, mert csak így tud fény felragyogni a sötétségben!”*

ÁMEN

II. EGYETEMÜNK ÉLETÉRŐL

REKTORI TANÉVNYITÓ BESZÉD „Őrállóvá tettek...” – „Őrhelyemre állok!” Fazakas Sándor

Főtiszteletű Egyetemi Szenátusülés!

„Őrállóvá tettek téged...” (Ez 3,17) – „Őrhelyemre állok, odaállok a bástyára, figyelek” (Hab 2,1) bibliai Igék fényében és a Kálvin év tematikus összefüggésében hirdette meg a Debreceni Református Hittudományi Egyetem ifjúsága a 2009/2010-es tanév első félévének csendes napjait, amely a mai ünnepi istentisztelettel és évnyitó közgyűléssel veszi kezdetét. De hogyan lehet egy félév kezdetén egyszerre elcsendesedni, vagyis keresni a teológus életforma lelki-spirituális dimenzióit, a Református Kollégium nevelési hagyományaihoz igazodva, és közben helyet adni annak a tudományos igényű, intellektuális tevékenységnek, amely a reformátor teológiájának és életművének örökségét kívánja előtérbe állítani? Úgy érzem még sincs ellentmondás vagy feszültség a kettő között, hiszen éppen Kálvin János személyének, teológiájának és munkásságának megismerése bizonyítja leginkább: „minden emberi teremtménynek minden pillanatban az élő Istennel van dolga.”¹ Vagyis az Evangélium hirdetése és az emberi együttélés erkölcsi igénye, a teológiai ismeret és a gyakorlati keresztyénség, az egyház jó rendje és a társadalom jóléte a legszorosabban tartozik össze. Amikor az ifjúság a két bibliai Ige segítségül hívásával, azokat egymással szembe állítva felvázolta a Csendesnap mottóját, magától értetődő egyszerűséggel ezt a kálvini megfeleltetést jutatta kifejezésre, hogy Isten kiválasztó kegyelme illetve akarata (őrállóvá tettek) és az ember isteni megszólításra adott válasza, vagyis a felelősség felvállalása (őrhelyemre állok) elválaszthatatlan egymástól.

---

1 Albrecht THIEL: *In der Schule Gottes. Die Ethik Calvins im Spiegel seiner Predigten über das Deuteronomium*, Neukirchen-Vluyn 1999, 16. – V.ö.: John Haddon LEITH: *The Ethos of the Reformed Tradition in Major Themes in the Reformed Tradition*, ed. by Donald K. McKim, Grand Rapids 1992, 5–18, 5.

Ezt a megfelelést viszont konkrét példákon szemlélve, társadalmi-szociális környezetbe állítva kívánjuk szemlélni – nemcsak Kálvin személyének és teológiájának bemutatása által, hanem szociális és gazdasági szakemberekkel, már szolgáló lelkészekkel folytatott kerek-asztal beszélgetések, szociális intézményekben való csoportos látogatás, majd a kálvini liturgia istentiszteleti megélése által egyaránt.

Kérdezhetné valaki: miért fontos számunkra ez a kérdésfelvetés – mármint a szociális kérdés? Nos azért, mert *egyrészt* Istennek életünk felett bejelentett igénye és az erre adott válasz nem kivesz a világból – hanem világban és a viláért vezet felelős cselekedetekre. Ahogyan Kálvin az Intitúcióban írja: „...Isten örök rendelése a legkevésbé sem akadályoznak minket abban, hogy az ő akarata alatt gondot ne viseljünk magunkról és minden mi dolgainkat el ne intézzük. [...] Ugyanis, ki életünknek bizonyos határt szabott, az életünkre való gondviselést is vállainkra helyezte, eszközökkel és támaszokkal is ellátott annak fenntartására, adott értelmet a jövődő veszedelmek eleve való meggondolására...”² *Másrészt* Magyarországon ma a szociális kérdés, az elképesztő mérteket öltő szegénység és ennek következményei, emberek egzisztenciális ellehetetlenülése, családok szétesése, erőszak és a bűnözés növekedése, továbbá a gyűlölet felszítása és politikai érdekek szolgálatába való beállítása olyan helyzetet teremtettek, amely mellett a hívő ember, a teológus és a keresztyén egyháztag nem mehet el szótlannul. „Szegénységbomba ketyeg Magyarországon”, mondja a Magyar Szegénységellenes Hálózat vezetője.³ Statisztikai adatok és értékelések szerint Nyugat Európában minden negyedik,⁴ Magyarországon minden ötödik gyermek⁵ szegénységben él, akik megtapasztalják, hogy a szegénység egyben *kirekesztődést* jelent: vagyis nem tudnak lépést tartani társaikkal az öltözködés, a szórakozás, a szabadidős tevékenység vagy a továbbtanulás tekintetében. A gyerekeken túl fiatalok, munkanélküliek, lakásnélküliek tartoznak ehhez a kockázati csoporthoz. A kutató, a szociológus azt állítja: az objektív és szubjektív *depriváció* (megfosztottság-, ill. szegénységérzés) kritériumai csak a legkritikább esetben esnek egybe,⁶ a társadalmi szükségletek kielégítésének igénye mindig a viszonyítás függvénye és nincs általánosan elfogadott „létférfium” szint. A Biblia pedig egyenesen azt mondja: „Mert a szegény nem fog el a földről...” (5Móz 15,11). Hogyan értsük ezt? Amikor Kálvin 1555-56-ban erről az

2 Inst. I,17,4

3 <http://szochalo.hu/cikkek/1242> (2009.09.01.).

4 Wolfgang GERN: *Vergesst die Armen nicht*, In: *Zeitzeichen* 9 (2009/8), 8.

5 „Köz, teher, elosztás”. TÁRKI Háztartás Monitor Jelentések 2008. http://www.tarki.hu/hu/research/hm/monitor2007_megallap.pdf (2009.09.01.).

6 FERGE Zsuzsa: *Szegénység, szegénypolitika*, <http://www.dura.hu/hirek/2002/01/ferge.htm> (2009.09.01.) - V.ö.: DARVAS Ágnes/TAUSZ Katalin: *Gyermekszegénység*, Budapest: Demos Magyarország, 2006.

Igéről és a Mózes ötödik könyvéről sorozatban prédikált,⁷ nem arra intett, hogy az ember törődjön bele abba, ami megváltoztathatatlan. Nem a szociális *status quo* fenntartására és vallási igazolására törekedett (mint ahogy erre is volt példa a középkori egyházban), hanem kíméletlen kritikát gyakorolt a középkori ember szemlélete és társadalmi gyakorlata felett. E szemlélet és gyakorlat ugyanis éppen erre az Igére hivatkozva a szegénységet Isten által adott és megfellebbezhetetlen rendként fogta fel, sőt a kolduló-szerzetesi életrend által továbbra is legitímálta. Kálvin szerint viszont a szegénység világban való jelenléte nem fatalista életszemléletre vagy rezignációra kell, hogy vezessen, hanem annak leküzdésére.

És valóban, napjaink tapasztalatainak és a kálvini örökségnek illetve a kálvinizmus szellemi hagyományainak tükrében azt kell mondanunk: az *igazságos elosztás és a szegényekről való gondoskodás* kérdése már nem ideológiai jelszó és rövid távú politikai ígélet csupán, hanem emberi *együttélésünk kultúrájának fokmérője*. Statisztikai adatok ismeretére és jelentésekre nem csak azért van szükség, hogy az éppen kormányzó politika erő teljesítményét vagy tehetetlenségét, alkalmasságát vagy alkalmatlanságát a közvélemény előtt tudatosítsuk; a valóság elemzésére és megismerésére azért van szükségünk, hogy a közösségi életünkben a *szolidaritás erejére* és az egyes ember személyes *felelősségére* rákérdezzünk. A valóság ismerete olyan mint a tükör: szemünk elé tárja nemcsak a szükség mélységét, hanem a felebaráti szeretet konkrét lehetőségeit. Nem véletlen, hogy Kálvin szociális kérdésekben való megnyilvánulása és tanítása olyan történelmi hatást váltott ki, amely nemcsak átformálta a nyugat-európai és amerikai társadalmak arculatát, de ma is meríthetünk belőle. Ő, mármint Kálvin egyszerre figyelt a bibliai kijelentés elsődleges tartalmára és a társadalmi-gazdasági környezet jelenségeire; a kettőt szem előtt tartva és tudományos igénnyel elemezve⁸ követelt konkrét lépéseket. Például a szegénység kérdésében egyaránt követelt az embertől *személyes elkötelezettséget*, a *kormányzó hatalomtól pedig intézményes megoldásokat!* A szegényt és a szegénységet nem önmagában, hanem az Istennel és a gazdaggal való kapcsolatában szemléli. E szerint a gazdagnak és a szegénynek egyaránt Isten az ura. A gazdagnak fel kell ismernie, hogy gazdagsága Istentől való és őrizkednie kell attól, hogy gazdagságát a másik ember feletti hatalmi eszközként tekintse. Isten a gazdagságban a gazdag hitét próbálja meg: mennyire képes a felebaráti szeretetet és embertársi felelősséget a szegénnyel szemben megélni? És fordítva, a szegény is

---

7 Ioannis Calvin Opera quae supersunt omnia, Vol. I–LIX (CO), ed. G. Baum, E. Kunitz, E. Reuss, Braunschweig 1869–1900, Vol. XXVII, 336–349. – Németre fordította Hans SCHOLL: *Hilfe für die Armen*. Eine Predigt von Johannes Calvin, In: Reformierte Kirchenzeitung 124 (1983), 29–32.

8 Kálvin szociáletikai módszerének részletes kifejtését lásd: André BIÉLER: *La pensée économique et sociale de Calvin*, Genève 1961. (angolul: *Calvin's economic and social thought*, Geneva 2006) – Lásd továbbá: FAZAKAS Sándor: *Kálvin szociáletikája*. In: Fazakas S. (Szerk), Kálvin időszerepése, Budapest: Kálvin Kiadó, 2009, 104–139.

próbának van alávetve, mert sorsát türelemmel kell viselnie, és nem teheti meg, hogy helyzetén rablás vagy csalás által könnyítsen. S bár Isten a szegénységet vagy a gazdagságot egy kézmozdulattal eltörölhetné, mégsem teszi, mert mindkettőt, a szegényt és a gazdagot egyaránt a hit iskolájában kívánja belátásra vezetni. Ezért hangsúlyozza említett prédikációjában: nem általában vannak szegények, hanem a *te szegény testvéredről* (5Móz 15,9.11) van szó! A birtokos szerkezet a szegény és gazdag találkozásának olyan szintjét feltételezi, ahol a segítségnyújtás és annak elfogadása, a kommunikáció, a javakban való közös részesedés és az egzisztenciális egymásra utaltság Isten előtti közösségvállalással formálja ezt a kapcsolatot, és ahol nem történhet meg az, hogy a szegény a peremre szorul, a gazdag pedig kivonja magát a felelősség alól. Ez a gazdag és a szegény kapcsolatának már olyan dimenziója, amelyben *communióról*, igazi közösségvállalásról van szó, olyan „lelki csodáról”,⁹ amelyben Pál intelme ölt konkrét értelmet: „Egymás terhet hordozzátok: és így töltsétek be a Krisztus törvényét” (Gal 6,2). Ez pedig az élő hit konzekvenciája. Ugyanakkor ezen a ponton Kálvin túllép a kérdés csak individuál-etikai (gazdag-szegény) kezelésének síkján és a szegénység megszüntetésének *strukturális* megoldásaira hívja fel a figyelmet: kórház, árva- és szegényház felállítását, illetve a szegénygondozás intézményi feltételeinek megteremtését követeli a várostól, ugyanakkor a szegények gondozását a keresztyén gyülekezet életrendjévé teszi, újraértelmezve ezzel a diakonátus tisztségét.

Mondhatnánk, mi már ismerjük a szociális állam fogalmát és az európai társadalmak rendelkeznek valamilyen jól/rosszul működő szociális rendszerrel – Kálvin késő középkori társadalom-képét és megoldási javaslatait nem lehet egyszerűen átültetni a jelenbe. Ez így igaz – mégis a kálvini felismerések teológiai mozgatórugói és közösségi dimenziói nem vesztek érvényükből. Miért? Mert korunk társadalmi-szociális körülményei között a „szegénység” nem egyszerűen az élet fenntartásához szükséges anyagi javak hiányát jelenti, még csak nem is egyszerűen a többségi társadalom által elfogadott életszínvonalról való lecsúszást. A jelenséget sokkal inkább így definiálhatjuk: „a szegénység a valamire való képességtől, a lehetőségektől (*capability*) való megfosztottság, s a társadalmi kirekesztődés a depriáció egyik formája, attól való megfosztottság, hogy az egyénnek szabadságában álljon bizonyos, számára fontos dolgokat megtenni”¹⁰ – állapítja meg a szegénység, depriáció és kirekesztődés összefüggéseire feltárását kutató hazai munkacso-

9 Gottfried W. LOCHER: *Der Eigentumsbegriff als Problem evangelischer Theologie*, Zürich 1962, 38.

10 DARVAS Ágnes-TAUSZ Katalin: *Gyermekszegénység és társadalmi kirekesztődés*, <http://www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=258>. (2009.09.03.), 4.

port.¹¹ A Német Evangéliumi Egyház állásfoglalása (ú.n. Denkschrift)¹² szerint a szegénység a „*részesedés hiánya*”,¹³ amely alatt szintén nem csak az anyagi javaktól való megfosztottság értendő, hanem azokból a lehetőségekből való kimaradás és kirekesztettség, amelyek az életet teljessé, élhetővé tennék (pl. munkához, gyógyuláshoz, szociális biztonsághoz, kultúrához, művelődéshez stb. való jog). Ennek az „*új szegénységnek*” korunkban való megjelenése pedig új megoldásokat követel, amelyek számára a bibliai tájékozódás eligazító lehet; a szegény-kérdés kezelésének normatív bibliai-teológiai koncepciója pedig nem más, mint a *részesedés* lehetővé tétele, elsősorban az Isten *igazságosságának* érvényesítése által. Ez az igazságosság nem az egyenlők és egyenlőbbek utópisztikus társadalmának megteremtését, nem uniformizálást jelent, hanem olyan megfeleltetést Isten irgalma és az ember helyzete között, amelyben kinek-kinek képessége, karizmái, kegyelmi ajándékai, számonkérhetősége és felelőssége alapján válik lehetővé a *részesedés*¹⁴ a *méltányosság* (*aequitas*) alapján. A „méltányosság” pedig olyan szabály – Kálvin után –, amely a világ javaival való mértékletes élés és a hiányok türelmes elviselése által biztosítja, hogy „mindenkinek megadassék a magáé”¹⁵ és hogy mindenki számára az igazság érvényesüljön.

Főtiszteletű Egyetemi Közgyűlés!

Ennek az ethosznak, erkölcsi életrendnek a betanulását, begyakorlását magunkon kell kezdenünk – első renden itt az egyetem falai között, a mindennapi közösségi életben, majd a gyülekezetekben és egyházi intézményekben (iskolákban, szeretetotthonokban, kórházakban – kit hova rendel a szolgálat). A Debreceni Református Kollégium diákköztársaságának és életrendjének hagyományai ebben inspiráló módon hathatnak. A belső szolidaritás megélésére és a diakóniai lelkület kipróbálására megfelelő kereteket nyújt a hallgatók közösségi élete. Tegnap délután a Kollégium tagozatainak össznevelői értekezletén arra a kérdésre is kerestük a választ, hogy mi teszi az egyházi oktatási/felsőoktatási intézményt egyházivá, reformátussá – mi az a belső, evangéliumi tartalom, amely egyformán jellemzi és összekapcsolja ezeket az egyházi intézményeket. Nos, az egymás terhének hordozása, a lelki-szellemi javakban való részesedés elősegítése, egy ilyen irányú intézményi kultúra kialakítása

11 FERGE ZSUZSA-TAUSZ KATALIN-DARVAS ÁGNES: *Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen*. 1. kötet. Esettanulmány Magyarországról. Budapest: ILO, 2002. - SZALAI JÚLIA: *A társadalmi kirekesztődés egyes kérdései az ezredforduló Magyarországon*, Szociológiai Szemle, 2002/4, 34-50.

12 *Gerechte Teilhabe. Befähigung zur Eigenverantwortung und Solidarität*. Eine Denkschrift des Rates der EKD zur Armut in Deutschland., Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2006, 61.67.

13 U.o. 61.

14 „*Auf dem Pfad der Gerechtigkeit ist Leben...*”. Michael Weinrich (Hg.): *Die „andere“ Gerechtigkeit*. Biblisch-theologische, systematisch-theologische und reformatorische Akzente, Bovenden: Foedus-Verlag, 1996. 5.

15 Inst. III,7,3.

is ez ismérvek közé tartozik – de amelyek nemcsak összekapcsolnak egyes egyházi intézménytípusokkal, hanem olyan külső-belső kereteket is teremtenek, amelyek között a tanítás és tanulás, kutatás és tudományművelés, az élethivatásra való felkészülés lehetővé válik. De lássunk ehhez néhány konkrét adatot is!

Számadatok, személyi kérdések

2009/2010-es tanévet több mint 230 hallgatóval és 18 elsődleges jogviszonyban alkalmazott oktatóval kezdjük. További szakemberek óraadói minőségben szolgálják a hallgatók felkészítését. Az első évre 3 szakra 47 hallgató nyert felvételt nappali tagozatra (23 teológus-lelkész, 7 teológia, 8 Katechéta-lelkipásztori munkatárs alapszakra, 9 hittanár nevelő mesterszakra). Ezen túlmenően levelező képzéseinkben 21 hallgató (14 teológia minor, 7 pasztorális tanácsadás és szervezetfejlesztés MA) kezdheti el tanulmányait, 14-en nyertek felvételt egyetemünk doktori iskolájába. VI. éves gyakorlati képzésben 19 lelkészjelölt kezdte el segédlelkészi évét, szakoktató lelkipásztorok vezetése mellett. Az I. évfolyam évfolyam-felelősi tisztére *Horsai Ede* tanár úr kapott megbízást. A diák-önkormányzati tisztségekre a hallgatók erre a tanévre *Czető Norbertet* szeniornak, *Andrássy Gergelyt* pedig esküdtfelügyelőnek választották meg.

A véglegesített oktatói állások (professzor, docens) betöltése esetén az egyetem áttért a nyilvános pályáztatási és az előzetes szakmai (professzorok esetén MAB általi) véleményeztetés rendjére. Ily módon a köztársasági elnök *Dr. Kustár Zoltánt* 2009. szeptember 1-től egyetemi tanárrá nevezte ki egyetemünkre. A szenátus *Dr. Gonda László* kollegánkat ugyancsak szeptember 1-i hatállyal egyetemi docenssé választotta, és további egy egyetemi tanári pályázat meghirdetéséről ill. betöltéséről döntött a Gyakorlati Tanszék esetén.

Egyetemünk tanárainak tudományos közéletben való részvétele a nyár folyamán is erősödött: több kollegánk nyert felelős megbízást szekcióelnöki vagy titkári minőségben a Doktorok Kollégiumában, az augusztusi tisztújító közgyűlés során, amely *Dr. Bölcskei Gusztáv* püspököt, úgy is mint egyetemünk professzorát, a Doktorok Kollégiuma elnökévé választotta. Ily módon egyetemünkre jelentős szerep hárul a hazai teológiai tudományos közélet és a teológiai közgondolkodás alakításában is.

Képzések

Tovább bővült az egyetem képzési kínálata! A MAB 2009. július 3-án kelt határozatában akkreditálta a Debreceni Egyetemmel való közös szakként kidolgozott és benyújtott „*Pasztorális tanácsadás és szervezetfejlesztés*” mesterszakunkat. Már ebben a félévben el is indul a képzés, levelező tagozaton. Természetesen a későbbiek során és kellő jelentkezés esetén nappali tagozaton és államilag finanszírozott formában is felvehető ez a szak. Ez a képzés speciális pasztorációs-lelkigondozói vagy szervezetfejlesztési, intézményvezetési kompetenciákat nyújt lelkipásztorok valamint egyházi és önkormányzati szociális intézmények munkatársai számára, továbbá felkészítést ad egyházi-gyülekezeti közösségek vezetésére, a közösségi és

az egyéni lelkigondozásra, a társadalom segítő szakmaiban való elhelyezkedésre, ökümenikus jelleggel.

Igen népszerűnek és keresettnek bizonyul az ú.n. 50 kredites *teológiai modul* képzésünk, amelynek második csoportja indul (14 fővel) a következő héten. Ez a képzés nem hitéleti képzés vagy alapidiploma felől érkező érdeklődők számára nyújt teológiai alapismereteket és feljogosítja őket arra, hogy e képzés elvégzése után a DRHE mesterszakjaira jelentkezzenek – vagy egyszerűen teológiai ismereteket nyújt érdeklődők számára.

Egyetemünk hallgatói kedden délelőtt, a csendesnap keretében részletes tájékoztatást kapnak az egyes szakok közötti átjárás tekintetében illetve a további szakok felvételének feltételeiről!

Kapcsolataink

Erasmus csereprogram keretében ebben a tanévben 4 hallgató tanulhat és további 4 oktató végezhet vendégoktatói tevékenységet ill. kutatást valamely külföldi egyetemen. 2 beutazó Erasmus-hallgatóval is számolhatunk. A Zsinat ösztöndíjprogramjának keretében több hallgatónk indul ösztöndíjas tanulmányokra. A korábbi évek gyakorlatához hasonlóan több külföldi vendégtanár megtisztelő látogatásával és előadásával számolhatunk ebben a tanévben is. A nemzetközi kapcsolatok mellett lehetőség nyílik az Erasmus-csereprogram mintájára, egyetemünk által kidolgozott feltételrendszer keretében (vagyis akár fél éves tanulmányok beszámítása mellett) hazai hittudományi karokra áthallgatni, pl. az Evangélikus Hittudományi Egyetemre vagy a Károli Gáspár Egyetem Hittudományi Karára.

Végül a Debreceni Lelkészképzésért Alapítvány pályázati felhívását ajánlom a másod-diplomás hallgatók figyelmébe, akik a költségtérítés összegének részbeni visszatérítéséért pályázhatnak, amennyiben sikeres pályamunkát nyújtanak be a Kálvin évek alkalmából Kálvin tisztség-értelmezésének, írásmagyarázatának és gyülekezet-értelmezésének témaköreiben.

Kedves elsőéves hallgatók!

Isten hozott benneteket a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen! Biztos vagyok benne, hogy szép és tartalmas egyetemi évek előtt álltok. Ennek érdekében mindent megtesz egyetemünk képzési szerkezete, a tanárok, az oktatásszervezés feltételeit biztosító munkatársak, az internátus vezetése és – nem utolsó sorban garancia ehhez valamilyen szinten a Kollégium szellemisége, diák hagyományai és oktatási/nevelési/művelődési rendje. Néhány perc múlva fogadalmat tesztek és a *subscriptio*s könyvben aláírástokkal hitelesítitek azt, hogy ezután ti is e közösséghez tartoztok. Azt kívánjuk, hogy minél hamarabb átérzések: itt nemcsak egy oktatási szolgáltatásról és ennek igénybe vételéről van szó, hanem egy olyan értékrend és életforma melletti elköteleződésről, amely hozzájárul életek és személyiségek kiteljesedéséhez, az Isten igazságának elmélyült ismeretéhez. Adja a kegyelem Istene, hogy az itt eltöltött évek alatt egyre inkább elmélyüljeteK ebben az ismeretben, az egymással való közösségi életben pedig ne

a lelki-anyagi-szellemi szegénység nyomorúságát, hanem az egymásért való élet gazdagságát tapasztaljátok meg. Természetesen ezt kívánom egyetemünk valamennyi polgára számára is!

E gondolatok jegyében a Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2009/2010-es tanévét, a Kollégium a 472. tanévet megnyitom.

(Elhangzott 2009. szeptember 6-án, a Kollégium Oratóriumában)

Együttműködési megállapodás aláírása a Baptista Teológiai Akadémia és a DRHE között, Ülésterem, 2010. 05. 18.

REKTORI TANÉVZÁRÓ BESZÉD KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS – A TRENDDEL SZEMBEN?

Fazakas Sándor

Főtiszteletű Egyetemi Szenátusülés!

Az elmúlt napokban alakult meg az amerikai Grand Rapidsban a 80 millió református keresztyént tömörítő Református Egyházak Világközössége. Magyar Református Egyházunk képviselői, köztük egyetemünk 2 hallgatója, is részt vettek a világszervezetek nagygyűlésén és a tanácskozáson, amelynek a központi vezértémája „a Lélek egysége a békesség kötelékével” (Ef 4,3). Ennek kapcsán 9 további téma képezte a nagygyűlés tartalmi üzenetét, köztük az első: „református identitás, teológia és közösség.”¹ Hát ez az – mondhatnánk – ez az, ami minket is feszít: milyen állapotban vannak közösségeink, gyülekezeteink, milyen szolgálati területen tudnak elhelyezkedni végzett lelkészeink, vallásánáraink – egyáltalán milyen feladat vár rájuk egyházunkban és társadalmunkban? Mert a világ reformátusainak nagy családjához való odatartozás lelki élménye és teológiai hozadéka mellett nem tehetjük meg, hogy reálisan ne vennénk számba a mi helyzetünket és lehetőségeinket. A továbblépésnek és az ökumenikus egységkeresésnek feltétele a józan számvetés!

Márpedig egyházunk és társadalmunk vallásszociológiai és egyház-szociológiai képlete nagyon is kijózanítóan hat! Az utóbbi 60 évben egyházunk kénytelen volt mind a „durva szekularizáció”, mind pedig a „lágyszekularizáció” nyomását elviselni. A durva szekularizáció jelentette nemcsak az egyházi javak (földek, iskolák, ingatlanok állami kisajátítását), de jelentette egyúttal a gyülekezeti élet templomfalak közé való visszaszorítását is. És ha az államhatalomnak nem sikerült teljesen és a remélt gyorsasággal a vallásos tudatot és magatartást felszámolni, megpróbálta azt egy ú.n. konspiratív taktikával ill. „szövetségpolitikával” elérni. 20 évvel ezelőtt ugyan ez a nyomás megszűnt a totális hatalom egyházat ellenőrző szervének, az ÁEH-nak a felszámolásával, és az 1989/90-es fordulat után az egyház újból szerepet kapott a társadalmi feladatok átvállalásában (oktatás, szociális téren) – *a gyülekezetek és az egyháztagság robbanásszerű növekedése mégsem jött el!* Sőt, ahogyan prominens elemzők megállapítják: mindamelllett, hogy a rendszerváltás után a történelmi egyházak számára új lehetőségek nyíltak, tájainkon mégis egy ú.n. „tömegateizmus” vagy „megszokás-ateizmus” is jelen van, akik számára az Isten-kérdés úgy sikkadt el életükből, hogy még csak nem is hiányolják azt – állapította meg *Ulrich H.J. Körtner* (Wolf Krötke-re hivatkozva) neves bécsi professzor, egy egyete-

---

1 Lásd: <http://www.reformedchurches.org/documents.html> (2010.06.25.)

münkön tartott előadásában,² amely a *Studia* tudományos folyóiratunk következő számában olvasható lesz!

Közben tovább hódít az ú.n. „lágú szekularizáció”, amely a választás szabadságának hangsúlyozásával, a keresztyén erkölcsi értékek relativizálásával és a vallási pluralizmus legitimálásával azt követeli, hogy a keresztyén egyház mondjon le az igazság kizárólagos képviselétéről és legyen egy kínálat a vallási-spirituális értékek piacán. Majd a vallásos értékek után keresgélő „kundschaft” eldönti, melyikre van szüksége. Európa-szerte megállapítható: az egyház tagsága csökken! Nyugat Európában évente több százezerre tehető az egyházból hivatalosan is kilépő tagok száma. Ezt a tendenciát a média által szívesen tematizált egyházak körüli botrányok (pl. pedofil-botrány Ausztriában, Németországban és Svájcban) fokozzák – a botránkozásnak pedig az a természete, hogy nem akar különbséget tenni egyház és egyház között! Magyarországon sem vigasztalóbb a helyzet: ahogyan a Zsinat balatonszárszói ülésén megállapításra került, az utóbbi két évtizedben egy egyházkerületnyi emberfővel lettünk kevesebben. De ha stagnálna is az egyház számszerű jelenléte – jelentőségéből, a korábbi társadalmi státuszához képest, jelentősen vesztett. Már-már közhelyszerűvé vált a megállapítás: vallás igen, egyház nem! Vagyis van igény vallásos tartalmak iránt, spiritualitás iránt – de egyre kevesebben vallják magukat az egyház(uk) tanítása szerint vallásosnak. Egyházhoz, vallásfelekezethez való kötődés: szép emlék, az atyák, ősök hagyománya, amely “tradícióként” érték, de nem jelent aktív egyháztagságot. Ennek az elszomorító ténynek van viszont pozitív olvasata is: aki viszont az egyházhoz tartozik, az sokkal tudatosabban teszi, mint néhány évtizeddel ezelőtt, amikor a népegyházi jellegből adódóan a „beleszületés” és a „hagyományörzés” volt a motiváló tényező.

Mindeközben egy új jelenségnek lehetünk szemtanúi: ez a „vallás visszatérése”³. Mit jelent ez? Nem feltétlenül arra kell itt gondolni, hogy pl. megjelent Európában egy korábban nem ismert veszély: az iszlám fundamentalizmus, amely magától értetődő módon követeli a közélet és a vallás, a személyes hitélet és a politika összetartozását (van is ebből feszültség – lásd: Svájc, minaretépítési tilalom). De a keresztyén karizmatikus-fundamentalista kisegyházak, szekták térhódítása sem elhanyagolható: ezek éppen az egyértelmű, kritikus gondolkodást nem tűrő, társadalom- és kultúraellenes magatartásukkal fejtik ki vonzó hatásukat. Az embereknek – az elbizonytalanodott világban – egyértelmű válaszokra és eligazításra van igényük! Közben megjelent nálunk is a „magam módján vallásos vagy a „szabadon válogató vallásosság” igénye... Vannak megfigyelők, akik egyenesen új „vallási megatrendről”, „spirituális megatrendről” beszélnek! Magyarországon összehasonlítható vallásszociológiai felmérések szerint „megtört a szekularizációs

---

2 KÖRTNER, H.J.U.: A vallás visszatérése? A vallás szerepe a modern társadalomban, in: *Studia Theologica Debrecinensis* 3 (2010), 91–99, 92. – Vö.: KRÖTKE, W.: Der Massenatheismus als Herausforderung der Kirche in den neuen Bundesländern, in: *Wiener Jahrbuch für Theologie*, Bd. 2, Wien, Hg. von Evangelisch-Theologischen Fakultät Wien, 1998, 215-228.

3 KÖRTNER: i. m., 91.

trend⁷⁴, 1991 és 2008 viszonylatában minden korosztályban csökkent a sohasem volt hívők aránya, és nőtt a megtértek száma (a 38-55 évesek közötti korosztály körében 6%-al, az 55 év felettieké 9%-al). A mai magyar társadalom igen jelentős hányadának valamilyen értelemben fontos a vallás, a spiritualitás.⁵ De ez nem jelenti minden további nélkül a történelmi egyházak fellendülését... De azt sem jelenti feltétlenül (s ez számunkra elgondolkodtató kell, hogy legyen), hogy az intézményes ill. egyházi vallásgyakorlást felváltaná valami megfoghatatlan, arc-talan, intézmény nélküli vallásosság. Korunk vallásszociológiai felmérései azt bizonyítják, hogy a tetszőleges/maga módján vallásos vallásgyakorlás inkább a közömbösség kifejeződése, mint a tudatos vallásgyakorlás egy újabb formája. Sőt, ahogyan korunk prominens kutatója *Detlef Pollack* megállapítja: az „egyházon kívüli vallásosság nem produktív!”⁶ – Egyszerűen nem igaz, hogy amilyen mértékben ürülnek ki a templomok, olyan mértékben nő az egyházon kívüli vallásosság! Mert ha elméletileg igaz is a tétel, hogy Istenben egyház nélkül, vallásos intézmény nélkül is lehet hinni – a gyakorlatban az ilyen hit előbb-utóbb elsorvad, mert nincs motivációja, nincs kapcsolatrendszere, nincs közösségélménye... Igaz ugyan, hogy az egyházon kívüli vallásosság iránti igény nőtt, ez viszont nem kompenzálja ugyanolyan arányban a hagyományos vallásgyakorlás csökkenését. Az egyháztól való eltávolodással a személyes kegyesség és individuális spiritualitás is sorvadásnak indul. Az individualizált, szinkretista vallás nem foglalhatja el az intézményes és közösségi vallásgyakorlás helyét – a szabadon válogató, profil nélküli vallásosság sokkal inkább a közömbösség és a döntésképtelenség kifejeződése, mint egy új, régít leváltani akaró vallásos magatartás formája. Mégis miért ez a bizonytalanság, individualizálódás, önmegvalósítási kényszer a kegyesség terén? Azért, mert korunk modern, funkcionálisan differenciált társadalmában⁷ éppen a vallás tekintetében nincs az ember döntéskényszerben – mint a pénz, hivatás vagy szakma esetén. Ezért sokan nem is igyekeznek hit és vallás dolgában tisztába tenni a dolgot – minden marad valami döntés tekintetében elnapolt, látszólag következmények nélküli, sehova nem kötődő véletlenszerű és köztes állapotban. Ennek következtében az egyén a vallásközösség ill. gyülekezet értékét sem ismeri fel. Éppen ezért kell látni, hogy az egyházaknak még mindig szinte egyedülálló szerepe van a vallásos kultúra, a keresztyén erkölcsiség közvetítésében.⁸ Ezt a funkciót nem delegálhatja le más szervezetnek, nem is veheti át tőle senki (legfel-

4 GÉREZ B. I.: *Vallásosság - generációs metszetben. TÁRKI - ISSP 1991-es és 2008-as felmérés*, lásd: <http://www.tarki.hu/hu/news/2009/kitekint/20090417.html> (2010. június 25.)

5 Lásd: KOPP M.–SZÉKELY A.–SKRABSKI Á.: *Vallásosság és életminőség az átalakuló társadalomban*, in: *Confessio* 20 (2006), 27–38.

6 POLLACK, D.: *Säkularisierung - ein moderner Mythos?* Tübingen, Mohr Siebeck, 2003, 134–160.

7 Vö: LUHMANN, N.: *Soziale Differenzierung. Zur Geschichte einer Idee*, Opladen, Westdeutscher Verlag, 1985.

8 Lásd: KARLE, I.: *Das Ende der Gemütlichkeit? Eine Auseinandersetzung mit den Reformbestrebungen der EKD*, in: *Evangelische Theologie* 67 (2007), 332–349.

jebb egy másik vallásközösség). Abból kell kiindulni, hogy ami az egyház és gyülekezet keretein belül nem történik meg, az máshol nem talál helyet magának...

A nélkül tehát, hogy túlzott optimizmus kerítene hatalmába, megőrizve józanságunkat, megállapíthatjuk: az egyház a maga jelenlétével, szolgálatával, istentiszteleti alkalmaival és szociális kompetenciájával továbbra is fontos szerepet tölthet be – méghozzá azért, mert az embereknek közösségigénye van! Az egyház van abban a helyzetben, hogy alkalmat, teret, lehetőséget kínáljon az embereknek a találkozásra, a kapcsolatteremtésre, a sorsközösség felvállalására (ezt nem pótolja a vallásos kommunikáció egyéb formája – internet, TV – legfeljebb kiegészítheti azt). A helyi gyülekezet, a helyi közösség olyan lehetőség, amely egyrészt református egyházértelmezésünk erőssége – másrészt lehet kisugárzása, vonzereje, vonzáskörzete. Az átláthatatlan, sokszor irracionális, anonimitásra és elszigetelődésre hajlamos modernnek mondott élet közepette a közösség éppen azt adja meg, ami a társadalomból hiányzik: egy meghitt helyet, ismerős arcokat, kiszámítható kapcsolatokat, krízisben vigaszt és szolidaritást, az életkérdések elbizonytalanodása közben értékrendet és tájékozódást. Ilyenformán a helyi közösségnek „*intermediáris*” azaz közvetítő funkciója⁹ van az egyén és a társadalom között. Olyan potenciális lehetőség van benne, amelyet nem szabad leértékelni – s amelyet nem szabad állandó hektikus reformelképzelésekkel, adminisztratív átszervezésekkel, ötletekkel, látszólag tetszetős projektekkel állandóan változtatni – de minden erőt és energiát be kell vetni a helyi közösségek megerősítésére! A fenti funkciót betöltő közösség csak akkor működik, ha a kommunikáció benne interaktív (szemben a tömegtájékoztatás kommunikációjával) – másként fogalmazva: a kapcsolódás a közösséghez elsősorban a személyes kapcsolaton keresztül jön létre vagy válik tartóssá, de hogy megmaradjon, ahhoz kell a közösségvezető hitelessége, szakmai kompetenciája, empátiája, megbízhatósága, intellektuális felkészültsége. Sőt, egy ilyen kommunikáció fenntartása és fejlesztése nélkül elképzelhetetlen hatékony közösségépítés, de egy ilyen kommunikáció mindig többlet ráfordítást igényel humán és gazdasági erőforrás tekintetében. Ezzel szemben az egyházi reformok és stratégiai megoldások többnyire finansiális kényszerpályán mozognak, gazdasági-adminisztratív megfontolásból centralizálnak. Ezzel éppen az ellentétes hatást érik el: gyülekezetek visszafokozásra kerülnek, önállóságuk megszűnik, társításra, bokrosításra kerülnek, egy idő után már csak vegetálnak. Óriási, szinte feloldhatatlan feszültséget és ellentmondást látunk itt: ma Magyarországon és Európa protestáns egyházaiban az ú.n. életképes gyülekezetek maradnak meg, amelyeknek a gazdasági ereje is megvan ahhoz, hogy pl. egy-két lelkipásztori állást fenntartsanak – de egy ilyen gyülekezet méretét tekintve már akkora, hogy a közösségépítés, személyes kapcsolat, interaktív kommunikáció fent vázolt feltételei már nem működhetnek. Közben világi közösségek, profitorientált cégek felismerik milyen nagy szükség van közösségépítő tréningekre, a hatékonyabb

---

9 BERGER, P.– LUCKMANN, T: *Modernität, Pluralismus und Sinnkrise. Die Orientierung des modernen Menschen*, Gütersloh, Verlag Bertelsmann-Stiftung, 1995, 59.

munkahelyi légkör és teljesítés érdekében... Szándékosan nyitva hagyom tehát a kérdést és a gondolatvezetést, remélve, hogy továbbgondolkodásra és együttgondolkodásra készítet. De tézisemet még egyszer hangsúlyozni szeretném: a helyi közösségeknek pótolhatatlan szerepe van mai világunkban. Tehát azt mondom: a most diplomát és szakképesítést szerzett hallgatóinkra feladat és küldetés vár!

Főtiszteletű Egyetemi Közgyűlés!

Működéssel kapcsolatos kérdések, eredmények

Amíg egy évvel ezelőtt, az évzáró egyetemi közgyűlésen arról számolhattam be, hogy az elmúlt (2008/2009-es) tanév az akkreditációs felkészülés jegyében telt el, ma már örömmel jelenthetem, hogy a MAB újabb 8 évre „dicséretes” minősítéssel, *akkreditálta egyetemünket*, az erről szóló oklevelet a MAB elnöke ez év januárjában a Szenátusülésen nyújtotta át az intézményvezetésnek. *Doktori Iskolánk* is kiállta a megmérettetést: újabb öt évre kapta meg a működési engedélyt, 10 törzstag akkreditálásával. Az elmúlt év júliusában pedig egy újabb szakot ismert el a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság, „*A pasztorális tanácsadás és szervezetfejlesztés*” mesterképzési szakunkat. Ezt a képzést is beindítottunk már ebben a tanévben, s ezzel tovább bővült egyetemünk képzési struktúrája.

Egyetemünk működése tekintetében a jövőre nézve meghatározó döntést hozott a fenntartó egyházkerület a tanácsa: e szerint a jövőben a Tiszántúli Református Egyházkerület fenntartásában nem 2, hanem 1 felsőoktatási intézményt kíván működtetni Debrecenben. A ET 7/2020.03.19 sz. határozatában döntött a DRHE és Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola integrációjáról, pontosabban a főiskola egyetemünk kötelékébe való beolvadásáról. Ezt a fenntartói döntést a Zsinat 2010. június 3-án megerősítette, az integráció konkrét lépéseiről, az intézmény jövőendő struktúrájáról a következő héten kezdődnek a konkrét tárgyalások a két intézmény szenátusai által delegált és a fenntartó által megbízott előkészítő bizottság segítségével.

A működés és a konkrét együttműködések érdekében tovább mélyítettük más felsőoktatási intézményekkel kapcsolatrendszerünket, itthon és külföldön. A Debreceni Egyetemmel hagyományosan jó a kapcsolatunk, a már említett Pasztorális tanácsadás és szervezetfejlesztés szakunk – egyedülállóként az országban – közös szakként valósult meg, de hallgatóink sporttevékenységét, tudományos kapcsolatok szintjén is lehetne említeni. E helyről is gratulálunk a DE-nek a „kutatói egyetem” cím elnyeréséhez, újonnan megválasztott tisztségviselőinek pedig sok erőt kívánunk a vezetői feladatokhoz. Konkrét tartalmat nyert a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézettel való együttműködésünk is, több tanárkollegánk áttanításával vagy a testvérintézmény tudományos utánpótlásának segítségével. Legújabbban a Baptista Teológiai Akadémiával írtunk alá együttműködési megállapodást. Tovább bővült az Erasmus-partnereinknek köre: Westfälische

Wilhelms-Universität, Evangelisch-Theologische Fakultät, Münster, Németország és Universität Bern, Theologische Fakultät, Bern, Svájc.

A 2009/2010. tanévben a DRHE 5 hallgatója és 5 oktatója vett részt az Erasmus Programban. 2 vendéghallgató és 8 vendégoktató érkezett be Erasmus ösztöndíjasként Egyetemünkre. A tanévben a DRHE Erasmus programjában összesen 20 fő vett részt.

A Kampeni Teológiai Egyetemmel ill. a Hollandiai Protestáns Teológiai Egyetemmel való együttműködésünk keretében az elmúlt héten, 2010. június 16-19 között, 3 (Leo Koffemann, Heye Heyen, R. Roukema) professzor és 25 diák látogatott Debrecenben, és tömbösített közös képzést tartottak a mi hallgatóinkkal angol nyelven, Hodossy-Takács Előd vezetésével és Gonda László, ill. Ferenc Árpád tanár urak koordinálása mellett. A téma az istentisztelt volt. A holland és kelet-közép európai teológiai fakultások kétévenkénti konferenciájára ez évben Hollandiában, Apeldoornban került sor, április 21-24. között. Intézetünket képviselte és előadást tartott Hodossy-Takács Előd rektorhelyettes.

Hallgatóink

A 2009/2010-es tanévre összesen 236 fő iratkozott be nappali és levelező tagozatra, egyetemünk valamely szakára (legtöbben a teológus-lelkész szakra, 147-en). Doktorképzésben 27-en vettek részt, ebből 8 fő nappali tagozatos, állami ösztöndíjas helyen. A teológiai minor képzésben 26 hallgató vett részt. VI. éves gyakorlati képzésben 23 hallgatónk részesült. Egy doktori és 2 habilitációs eljárásra került sor a tanév során. Sikeres zárvizsgát, egyúttal lelkészképesítő vizsgát tett 22 hallgatónk és 10 fő indul, sikeres I. lelkészképesítő vizsgát követően, VI. éves segédlelkézi szolgálatra. Kifutó vallástanár szakon 3, hittanár-nevelő szakon 1, Katechéta-lelkipásztori munkatárs szakon 3 fő szerzett diplomát. Ebben a tanévben kerül sor az első minor képzésben részt vevő hallgatók bizonyítványosztására.

Tovább folytatódott az egyetemünk diákothonában a széles körű nevelői-közösségépítő, szakkollégiumszerű munka. A Pro Renovanda Alapítvány támogatásával került szervezésre az értelmiségi műhely, a kézműves kör, a természettudományi kör. Sőt, egyetemünk citeraköre a legmagasabb, azaz „KIVÁLÓ”, minősítést ért el területi szinten a KÓTA, Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége által népzenei együttesek, kisegyüttesek, valamint énekes és hangszeres szólisták számára meghirdetett térségi minősítő hangversenyen, Szeghalmon 2009. november 14-én. Az országos véréadó akcióban a diákság újból dobogós helyre került, ezúttal a harmadik helyezést érte el.

Különösképpen ajánlom a hallgatók figyelmébe a Debreceni Lelkészképzésért Alapítvány pályázati felhívásait. Az alapítvány *Pákozdy László Márton igehirdetői munkássága* címen október 20-ig vár pályázatokat ill. tudományos igényű dolgozatokat, az eredményhirdetésre és a díjkiosztóra a tudomány ünnepén kerül sor, november 4-én. Bővebb információ az egyetem hirdetőjén. Továbbá a nyári keresztyén táborozásban segítő hallgatók pályázati beszámoló ellenében anyagi támogatást kaphatnak az alapítványtól, az elmúlt évek gyakorlatához hasonlóan.

Személyi változások

2009. szeptember 1. hatállyal nevezte ki a köztársaság elnöke dr. Kustár Zoltán egyetemi tanárt az Ószövetségi Tanszék tanszékvezetői professzori állásának betöltésére. A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság támogató szakbírálata után egyetemünk szenátusa egyetemi tanárrá választotta dr. Fekete Károly docenst, kinevezése szeptember 1-re várható.

Kegyelettel, de Isten döntését elfogadva kell beszámolnunk veszteségeinkről is. 2010. június 19-én Szegeden helyezték örök nyugalomra dr. Bartha Tibor lelkész-professzort, egyetemünk korábban a Bibliai Teológiai és Vallástörténeti Tanszékének tanárát, utóbb a Szegedre kihelyezett Vallástanári Tanszékének alapító professzorát. Vele együtt őrizzük néhány hónappal korábban elhunyt hitvestársának, Bartháné Zsíros Katalinnak emlékét is. Emlékük legyen áldott!

Tekintettel a fent említett intézményi integrációra, a fenntartó a jelenlegi rektori vezetés mandátumát további egy tanévre meghosszabbította. Új rektori pályázat kiírására az integráció függvényében kerül sor. A diák-önkormányzati tisztségekre a hallgatók a következő tanévre *Szabó Pált* szeniorinak, *Kovács Gergőt* pedig esküdt-felügyelőnek választották meg.

Tudományos eredmények, sikerek, közegyházi és közéleti szerepvállalás

Több tanárkollegánk vett részt vagy tartott előadást rangos hazai vagy nemzetközi tudományos konferencián vagy az Erasmus mobilitás oktatói csereprogram keretében. Magyar Bibliatársulat Szöveggondozó Revíziós Bizottságban két oktatónk is, Kustár Zoltán és Peres Imre aktívan vesz részt.

„2009. november 12-én, a Magyar Tudomány Ünnepe kapcsán a MTA, DRHE, a Földbolygó Nemzetközi Éve 2009 és a MEÖT Szociáletikai Bizottságának szervezésében interdiszciplináris tudományos konferenciára kerül sor, „Mindent a lába alá vetettél (Zsolt. 8,7 - felelősségünk az élő világért” címen. A konferencia anyaga rövidesen olvasható lesz.

Egyetemünk Doktori Tanács és Szenátusa újabb díszdoktorokat választott, Andreas Hess, Walter Wolf és Thomas Wipf svájci lelkészek ill. egyházi közéleti személyiségek személyében, valamint Bolyki Jánost, a KRE HTK emeritusz professzorát, biblikus tudóst. A díszdoktoravatásra november 4-én, a Tudomány Ünnepe alkalmából kerül sor.

Közben egyetemünk tanári kara készül a Kollégium 475. éves jubileumi ünnepeire! A tanári kar elképzelése találkozott az Igazgató Tanács és a fenntartó megkeresésével, és két nagyobb kutatási téma területén kívánunk hozzájárulni a előkészületekhez: egyrészt fel kell tárni és be kell mutatni az *egyetem* jogelőd intézményeinek *történetét 1850-től* kezdődően, beleértve a tanszékek, a peregrináció vagy a nagy professzor egyéniségek történetét is. Másfelől annak a kérdésnek is figyelmet kívánunk szentelni, részben díszdoktoraink bevonásával is, hogy *mit jelent református teológiát művelni ma*, a 21. században. A kutatási tervek és csoportok már konkretizálódnak, remélhetőleg a nyugodt és kiszámítható körülmények

között folytathatjuk ezt a munkát is (nem magától értetődő ez, hiszen a 400 éves jubileumra való felkészülés már a világháború fenyegető árnyékában történt.)

Köszönet munkatársaknak

Ezen a helyen szeretnék köszönetet mondani a tanártársakon túl közvetlen munkatársaimnak, *dr. Hodossy-Takács Előd* rektor-helyettesnek, *Hadházi Éva* rektori hivatalvezetőnek, *Gaál Izabella* internátusvezetőnek. Illesse köszönet továbbá a Rektori Hivatal munkatársait, a Kollégiumi Gondnokság munkatársait, *Czető Norbert* szeniort és *Andrássy Gergely* esküdtfelügyelőt szolgálatukért, mindazokat, akik egész tanéven át biztosították számunkra az oktatás, nevelés és kutatás feltételeit, s nem utolsó sorban köszönettel tartozom a fenntartó egyházkerület elnökségének a támogatásért és az a Debreceni Egyetemnek az elmúlt tanévben is tanúsított és továbbmélyített partneri együttműködésért.

Kedves Hallgatók, kedves Diplomázók!

Biztos vagyok benne, hogy a sikeres záróvizsgák után kellő elhatározással, friss energiával és egyházújító/jobbitó elképzelésekkel indultok a pályán, vagy éppen – e célból – a továbbtanulás útján. Azt kívánjuk – egyetemünk közössége nevében – hogy legyetek anyaszentegyházunk megbecsült szolgálói, és leljétek örömtöket a helyi közösségek építésében, az Evangélium hirdetésében és közvetítésében. Legyen sikerélményetek is – ez is fontos! De hadd intsünk két véglettel: egyfelől ne gondoltok sohasem, hogy mindent nektek kell elvégezni, minden rajtatok áll, mindent meg kell reformálni – másfelől azt se higgyétek el, hogy megy ez nekünk, megy ez magától is, vagy éppen semmi értelme az egésznek... Luther Márton szavai jutnak eszembe, aki egy prédikációban így szólt: mi emberek hirdethetjük Isten Igéjét, de senkit sem kényszeríthetünk a hitre [...]. Én is egyedül Isten Igéjét hirdettem, arról írtam, azt tanítottam. Mást nem tettem! De ez az Ige cselekedte, hogy amíg aludtam vagy Philipp Melancthon és Amsdorf barátommal a jó wittenbergi sört ittam, a pápaság annyira meggyengült, hogy azt nem tudta volna előidézni soha egyetlen császárság vagy fejedelemség sem. Én nem tettem semmit – az Ige volt az, amely hatott és cselekedett.¹⁰ Vagyis kedves diplomázó testvéreim, szolgatársaim: a hamis akcionizmus vagy rezignált beletörődés veszélyeit elkerülve, evangéliumi józansággal, ismerettel felvértezve és mindig újratöltekezve, a Lélek erejével „álljatok meg a hitben,... legyetek erősek! Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!” (1Kor 16,13–14)

E gondolatok jegyében a Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2009/2010-es, 472. tanévet bezárom!

(Elhangzott 2010. június 26-án, a Debreceni Református Nagytemplomban)

¹⁰ LUTHER, M.: Acht Sermonen D. Martin Luthers, von ihm gepredigt zu Wittenberg in der Fastenzeit (1522), in: *Martin Luther. Ausgewählte Schriften*, Bd. 1., Hg. von K. Bornkamm und G. Ebeling, Frankfurt a.M., Fischer Taschenbuch Verlag, ²1983, 278.

BESZÁMOLÓ A DOKTORI ISKOLA MŰKÖDÉSÉRŐL

A 2009-2010. TANÉVBEN

Gaál Botond

E tanévnek két jellegzetessége volt. Az előző tanévben a MAB elvégezte az akkreditálást és tíz törzstaggal a Doktori Iskolánk megmérettetése pozitív reményeket keltett bennünk. 2014-ig megkaptuk az akkreditációt. A másik jellegzetessége az volt, hogy az akkreditáció kapcsán, de némileg attól függetlenül, feladatként hárult ránk a Doktori Szabályzat újbóli átdolgozása. Ehhez a MAB szakértői véleményét is megkaptuk 2009 júniusának végén, de az akkreditáció kapcsán és a gyakorlat során fölmerült szükséges módosításokat is el kellett végeznünk.

- 1) Először a Doktori Szabályzatot dolgoztuk át. Lényegében a 2002-03. tanévben kidolgozott, akkor új szabályzatunkat használtuk éveken át. Ez a szabályzat időtállóan bizonyult, abban csupán 2007 tavaszán hajtottunk végre kisebb változtatásokat az akkor megjelent új felsőoktatási rendelet és végrehajtási utasítás, illetve MAB ajánlás alapján. Ténylegesen e módosított formájában is használhatónak bizonyult az eredeti változat. A 2009. évi MAB vizsgálat azonban az újabb felsőoktatási irányelvek és a DI-akkreditáció tanulságainak figyelembe vétele alapján lényegesen komolyabb változtatásokat kellett a szabályzatban végrehajtani. Ennek első változatát a DT elnöke készítette el 2009 október végére, majd Kustár Zoltán professzor és Baráth Béla docens, DT titkár további módosításokra tett javaslatot, s így került az a DT elé a szöveg végleges megállapítása végett. A DT kétszeri olvasat után 2009. december 17-én fogadta el a végleges változatot és ezt a Szenátus 2010. április 6-ától érvénybe léptette. Időközben a DT elnöke elkészítette a Habilitációs Szabályzat módosított változatát is, melynek végleges szövegét a DT 2010. április 20-án megállapította, s azt a Szenátus 2010. május 4-én jóváhagyta és érvénybe léptette. Így ismét egy egységes Doktori és Habilitációs Szabályzat áll az intézmény rendelkezésére, mely mind a PhD fokozat, mind pedig a Habilitált doktori cím elnyerésének ügyét kellő részletességgel szabályozza. Ha időközben további módosításokra lenne szükség, a szabályzat ennek lehetőségét is magában hordozza.
- 2) A szabályzatok elkészítésének hosszadalmas vitája is sok tanulsággal járt. Fölvetette azt a gondot, hogy miképpen tudjuk biztosítani folyamatosan és hosszú időre a DI működését a törzstagságra vonatkozó szigorú állami előírások mellett. A kritériumok teljesítése csak hosszú idő eredménye, talán 5-10 év is lehet, ezért többen azt az álláspontot képviseltük, hogy a fiatalabb kollégákat mihamarabb be kell vonni a doktori témavezetésbe, bevezetve őket a doktoráltatás folyamatába. A DI jelenlegi vezetőjének az az álláspontja, hogy a 10 törzstag megléte hosszabb távon, akár pár éves távlatban is, nem biztosíték a *ius promovendi* folyamatos birtoklásához. Ez pedig az ősi Debreceni

Református Kollégium tekintélyének megőrzéséhez elengedhetetlen feltétel.

- 3) Doktori Iskolánk a 2009-10. tanévben is nyugodt körülmények között kezdte munkáját 8 nappali tagozatos, 16 levelező tagozatos hallgatóval. Az előző évhez képest a létszám növekedett. 2009 tavaszán történt jelentkezések száma kiugróan magas volt, 16 hallgató jelentkezett felvételre, akik közül 3 hallgatót fölvtünk a nappali tagozatos képzésre állami ösztöndíjjal, 13 hallgatót pedig a levelezőre, de oly módon, hogy kettőt közülük az időközben adódott egyéni problémájuk miatt egy év kihagyás után a nappali tagozatos felvételre buzdítottunk. Egy kivétellel valamennyien megkezdték tanulmányaikat. Itt jegyezzük meg, hogy a következő tanévre való jelentkezések száma, 2010. április 30-ig már korántsem volt ilyen magas, mindössze 7 fő. Aggodalomra nincs okunk, de ez az ingadozás elgondolkoztató a jövőt illetően.
- 4) A mindenkori létszámot az határozza meg, hogy különböző indokokkal néhányan minden évben halasztanak. A 2009-2010. tanévben 1 nappali tagozatos és 4 levelező tagozatos hallgatónk halasztott, többnyire külföldi tanulmányok miatt. Így a létszámba mi mindig az „aktív”, tehát a beiratkozott hallgatókat számoljuk bele, egyébként a DI hallgatóinak létszáma a „passzív” hallgatókkal együtt mindig több a beiratkozott hallgatók létszámánál.
- 5) E tanév folyamán keresett meg bennünket a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet dékánja és kancellárja, Adorjáni Zoltán és Pásztori Kupán István, azal a kéréssel, hogy az intézetüktől megvont doktoráltatási jog miatt azokat a hallgatókat, akik már náluk megkezdték doktori tanulmányaikat, átvennénk a Doktori Iskolánkba. Kérésüket a DT teljesíthetőnek találta és készségét fejezte ki a segítségnyújtásra, természetesen az érvényben lévő törvényeink figyelembe vételével. Ennek során átvettük Papp György erdélyi hallgatót, akinek a beiratkozását a DT 2010 szeptemberétől engedélyezte. Nevezett hallgató Gaál Botond professzor témavezetésével és Pásztori-Kupán István társtémavezetésével fogja munkáját végezni rendszeres teológiából.
- 6) A tanévben az alábbi képzési programot biztosítottuk a hallgatóinknak:

a) Az első félévi képzés november 23-24-25-én (hétfő-szerda) volt a következő beszámoló szerint:

Hétfő: 9-12 és 14-16 óra között: **A sírkőfeliratok kutatása és az újszövetségi eszkatológia** – Dr. Peres Imre

Kedd: 9-12 : **Kitekintések Barth teológiájára** – Dr. Ferencz Árpád

14-16: **A magyar liberális és ortodox teológia vitája** – Dr. Kovács Ábrahám

Szerda: 9-10: Dr. Ferencz Árpád - a keddi előadás folytatása

10-11 és 14-16 óra között Dr. Kovács Ábrahám - a keddi előadás folytatása

b) A második félévben az előzetes tájékoztatásnak megfelelően **április 22-24** között volt az oktatás a következő rend szerint:

Április 22., csütörtök

10-13 óra Dr. Bodó Sára: Konfliktuskezelés

14-17 óra Dr. Fekete Károly: Kortárs igahirdetési irányok és tendenciák a jelenkori magyar protestáns igehirdetésben

Április 23., péntek

10-13 és

14-17 óra – Dr. Gonda László: Misszió, egyház, egység: Misszió és ekkleziológia az ökumenikus mozgalomban (Edinburgh, 1910-2010).

Április 24., szombat

9-13 óra –Dr. Gaál Botond: A tudományos munka módszertana

Genetika és predestináció

c) Doktori Iskolánk hallgatói ezeken túl részt vettek az alábbi két angol nyelvű előadáson:

1. 2010. április 13-án Dr. Julie Canlis (Skócia) előadása „*Downloading our Spirituality: Why Going to Church doesn't seem Necessary in this Virtual Age*”
  2. 2010. április 20-21. Dr. Hans Schwarz (Regensburg) professzor előadása: *Limits of Sciences*.
- 7) Hallgatóink közül Varga Zsolt kovácsvágási lelkipásztor tette le a doktori vizsgáját 2009. november 20-án gyakorlati teológiából. Megemlítjük még, hogy két sikeres habilitációs doktori eljárás is volt intézményünkben: Korányi András evangélikus lelkész 2009. november 4-én, Pásztori Kupán István erdélyi lelkipásztor, tanár pedig 2010. június 9-én.
- 8) A DOSZ 2010. március 25-27 napokon rendezte Pécsen a Tavasz Szél konferenciáját. Ezen Krasznay Mónika és Magyar Balázs??? vett részt. A részvételi díjukat egyetemünk fizette. Mindketten előadást tartottak. Örülünk, hogy álltaluk mi is jelen lehettünk.
- 9) Az ODT az ország valamennyi DI-ja számára egyöntetű adatbázist hozott létre, mely segíti a MAB munkáját, valamint az egyes Doktori Iskolák munkájába való betekintést. Ezt mi is megvásároltuk, működik.

- 10) Nem győzzük eléggé hangsúlyozni: a DI témavezető tanárainak a jövőben nagyobb gondot kell fordítaniuk arra, hogy a jelöltjeik lehetőleg mihamarabb eredményesen fejezzék be a doktori cselekményeket is. A tudományos munka, általában a kutatás és írás készségének növelése szükséges, ezért a tanárok számára is tervezünk egy ülést, amelyen az eddigi tapasztalatok megbeszélése lesz a központi téma.

EGY ÉV A DIÁKSÁG SZOLGÁLATÁBAN...
2009/2010-es tanév

Czető Norbert, szenior
Andrássy Gergely esküdtfelügyelő

Ha a Hallgatói Önkormányzat 2009/2010-es munkáját röviden, mintegy tételmondatban szeretném megfogalmazni, az valahogy így hangozna: **„Együtt, egymásért, egy másért.”** Talán sokan használják ez a nyelvi játékot, mégis a 2009/2010-es tanévet magunk mögött tudva a HÖK akkori minden tagja elmondhatja a fentebb megfogalmazott és összefoglalt törekvésünk komolyságát. A tételmondat minden szavát számos elvégzett terv, feladat, program, megannyi fáradtság és imádság erősíti. Egy nehéz, de annál áldottabb időszak volt ez a tanév. Olyan feladatokkal kellett szembenézni, melynek megoldásában mindig az lebegett a szemünk előtt, hogy a hallgatóság által megszavazott bizalomnak a HÖK minden tagja méltóan eleget tudjon tenni. Néhány konkrétum említésével szeretném bevezetőmet példázni.

a) *Együtt kellett munkálkodni.*

A kedvelt bibliai képet párhuzamként használva elmondható: a HÖK munkája a fej, a hallgatóság közreműködése és aktivitása pedig a test, illetve annak tagjai. Ha nincs mozgás, ha nincs haladás, akkor pedig sok mindennek nevezhető a test, csak élőnek nem. Ez fordítva is igaz: a HÖK a hallgatóság nélkül csupán fej lenne, mely mint olyan, önmagában mit sem ér.

Az együtt-munkálkodásnak elengedetlen része az egyetemi és internátusi vezetőséggel való jó együttműködés is, a párbeszéd és kapcsolattartás, egymás érdekeinek, céljainak meghallgatása és mérlegelése.

Harmadik törekvésként még megemlíteném a Kárpát-medencei teológiák kapcsolatának fontosságát, melynek érdekében 2009 őszén a budapesti teológia elindította a Teológus Vezetők (TEVE) Találkozóját. Ennek lényege a teológiák delegátusainak találkozása, egymás felkeresése, közös problémák megbeszélése, rendszeres kapcsolattartás.

b) *Egymásért kellett munkálkodni. Minden törekvésünkben az volt a fontos, hogy egymásért is dolgozzunk, a hallgatókért. Számos olyan programot igyekeztünk megvalósítani, mely elősegítette a hallgatók lelki, szellemi, tudományos, kulturális és szabadidős igényének kielégítését. Ennek a törekvésnek a mozgatói a bizottságok és vezetőinek lelkiismeretes munkái voltak.*

Lelki, szellemi, tudományos élet

Két alkalommal került sor a Csenedsnapok elnevezésű szemeszterkezdő program-sorozatokra, ahol a hivatástudat és felelősségteljes keresztyén élet fontosságát kifejezve hallhattunk bizonyágtételeket és előadásokat. Elkészítettünk egy csenedes termet is, ahol imádságban és elcsendesedésben lehetett készülni a tanévre, csak úgy, mint az évközi Teológus Imaesten. A kiszállások a gyülekezeti kapcsolatokat erősítették. Az elmúlt év hagyományához híven pedig a vizsgaidőszak monoton-ságát reggelivel egybekötött imakör színesítette, táplálékot kínálva testnek és léleknek.

A lelkiesség gyakorlati megélésének szép példája volt, hogy a hallgatók közül többen rendszeresen látogatták a DMJV Lakásotthonok gyermekeit, a gyermekonkológiát és Young Dorcas néven többen segítették a Dorcas Aid munkáját. Továbbá részt vettünk a Nagytemplomi Gyülekezet egy hajléktalan-missziós akciójában is.

Széles és színes skáláját jelentette a hallgatók tudományos és szellemi programjainak a Teremtés hetének ünneplése, a szépirodalmi és a természettudományos szakkörök előadásai és a német önképzőkörök.

Kulturális élet

A tudományos és szellemi programok mellett elengedhetetlen a kultúra ápolása. Erre nagy hangsúlyt fektetett a Kulturális Bizottság. Ezt példázza a kedvezményes színházlátogatási lehetőség, a Messiások kiállítás megtekintése, a Frankofón film-éjszakán való részvétel, szépirodalmi pályázat Március 15. témában, nemzeti ünnepeink méltó megemlékezése műsorokkal, koszorúzással valamint a filmklubok.

Szabadidős élet

A szabadidős igények kielégítésének érdekében került felújításra az egyetemi vezetőség segítségével a Pince-klub, biliárd asztallal és darts táblákkal, mely egyben otthona lett a Pince-bona elnevezésű ifúsági ének-körnek. A tanév során, szintén a vezetőség támogatásával kiépült a WIFI hálózat az internátusban; két focibajnokságot szervezett meg a HÖK Sportbizottsága, új focimezeket kaptak játékosaink. Részt vettünk a TheoCup 2010 elnevezésű, bécsi teológus focibajnokságon és a Buzánszky Jenő kupán; megrendezésre került a II. Hagyományörző Napok elnevezésű rendezvény népzenei koncerttel, táncszállal, sporttal és kézműves-délutánokkal. A tavaszi szemeszterben teljes körű felújítással új Teológus-konyhát kapott a hallgatóság.

c) Egy másért kellett munkálkodni

E törekvés minden tettünket áthatotta. Nem csak arra akartuk felhívni hallgatóink figyelmét, hogy mit jelent felelősséggel készülni az előttünk álló szolgálatok-

ra, hanem arra is, hogy együtt, közös erővel felelősségünk van a körülöttünk lévő dolgokra, a természetre és az emberekre egyaránt. Talán ennek legszebb példája az anyagi áldozatokban mutatható ki. A Hallgatói Önkormányzat 100.000 Ft-tal támogatta az árvíz sújtotta térség lakóit az MRSZ által. Emellett ebben a tanévben támogattuk két alkalommal a nagytemplomi hajléktalan missziót, az Expedition-Earth két túristáját, Tina-t és Ruan-t, akik a Charge-kóros gyermekekre hívták fel a figyelmet 8000 km-es gyalogtúrájukkal Európában; valamint a kárpátaljai Sion Rádió munkáját; a Molnár Mária Külmissziós Alapítványon keresztül Dr. Keszi Krisztina doktornőt, aki Afrikában végez orvosi szolgálatot; a DMJV Lakásotthon gyermekeinek karácsonyi ajándékát és talán még nem is teljes a felsorolás.

Büszkén írhatom zárásként, hogy a fentebb leírtak KÖZÖS eredmények, Isten által megáldott emberi, sokszor esetlen törekvések voltak, azzal a céllal, hogy felelősségünknek, feladatainknak, megbízatásunknak a lehető legjobban eleget tehesünk.

BESZÁMOLÓ AZ INTERNÁTUSI ÉLETRŐL

2009/2010

Gaál Izabella

„Senki a te ifjúságodat meg ne vesse,
hanem légy példa a hívőknek a beszédben,
a magaviseletben, a szeretetben,
a lélekben, a hitben, a tisztaságban,”
(1Tim: 4,12)

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem internátusában folyó munka ebben a tanévben a pre-szakkollégiumi státusz elérését célozta meg. A Szakkollégiumi Charta szerint „A Szakkollégiumok egyik fő feladata az egyetemi oktatáson túlmenő szakmai képzés biztosítása. Az alkotó tevékenység a mindenkori szakkollégisták által kialakított keretek között folyik. Az oktató-kutató munka összekapcsolása révén a kollégiumok egyfajta szakmai-tudományos műhelyként működnek. A szakmai tevékenység egy része kifelé, az egyetemi diákság felé irányul.”¹

A demokratikusan működő szervezeti keretet a Hallgatói Önkormányzat biztosítja. A szakkollégiumi tevékenységet azért tartják fontosnak a diákok és az kollégium vezetése, mert **számukra a műveltség, az értelmiségi lét igénye éppúgy fontos, mint egy adott teológiai szakterület ismerete. Meggyőződésük, hogy igazán jó lelkipásztor, vallásanár csak az lehet, akinek rálátása van az élet számos más területére is.** Alapvető céljuk: társadalmi problémákra érzékeny, szakmailag igényes, elkötelezett értelmiség kinevelése és annak a biztosítása, hogy az egyetemi képzésen túlmutató szakmai és általános műveltség megszerzése váljon lehetővé számukra. Ezt előadások, kurzusok, beszélgetések, és más kulturális rendezvények segítségével kívánjuk megvalósítani.

A 2009/2010-es tanévben nem állt módunkban támogatásra pályázni, ennek ellenére a következő közösségteremtő, értelmiséggé nevelő programok valósultak meg:

Értelmiségi műhely:

1. Irodalmi olvasókör:

Az általános műveltséghez elengedhetetlenül szükséges a szépirodalmi olvasottság, ezért 6-8 diák heti rendszerességgel összejött és megbeszélte egy-egy min-

1 <http://www.szakkoli.hu/mozgalom/>

denki által elolvasott alkotással kapcsolatban felvetődött gondolatait. Az olvasott művek: Dosztojevszkij: Játékos, Hemingway: Az öreg halász és a tenger, Orwell: 1984, Dürrenmatt: Az ígélet, Lessing: A bölcs Nathan, Gabriel Garcia Marquez: A söpredék.

„**Március 15.**” témában **szépirói pályázatot** hirdetett meg a HÖK Kommunikációs és Kulturális Bizottsága, amely nagy lelkesedést és igen magas színvonalú lírai és prózai munkákat eredményezett. Kiemelkedően fontosnak érezzük, hogy a jövődó református értelmisége ne csak távolról szemlélje történelmünk folyását, múltunk meghatározottságát, hanem személyesen is érintett legyen benne. Egy hasonló ötlet segít a fiataloknak érzelmileg integrálódni, ha egy kortársa szavaival, saját előadásában hallja, látja megelevenedni a történelmet. A legjobb 6 pályamunkát értékes könyvtalvánnyal jutalmazták, valamit megjelentek műveik az egyetemi ifjúság folyóiratában, az Új Közlönyben.

2. Filmklub:

5-10 fő részvételével a következő filmeket vetítették le és beszéltek meg: Genova, Kétszázéves ember, August Rush.

3. Természettudományi kör:

Célja az, hogy a teológusok ne csak saját szakterületükön legyenek tájékozottak, hanem a természettudományok terén is. Isten a Földet ránk, emberekre bízta megőrzésre, és csak akkor tudjuk a ránk bízottakat a tudatos környezetvédelemre nevelni, ha mi magunk is tisztában vagyunk vele. Emellett nagyon fontos az, hogy lássuk, a tudomány nem ellentéte a vallásnak. Hat előadásra került sor, melyeket azok a diákok tartottak, akik a Debreceni Egyetemen is tanulnak. Az előadások témái időrendben:

I. Klímaváltozás - van-e okunk félni?

II. Az emberi idegrendszer, és felépítése

III. Csillagászat és a kalendárium

IV.A Föld napja

V. A világegyetem - az idő rövid története

VI. Gyógynövények gyógyító hatásai

Hagyományőrző műhely.

1. Citerakör:

A citerakör munkája immár két csoportban folyik, ugyanis újabb érdeklődők is jelentkeztek és így ismét lehetett kezdő csoportot indítani.

Tananyag:

Kezdő citera: Törzshangok: C-D-E-F-G. Módosított hangok: B, Esz; Ujjrend: G-F-ESZ-D-C-B, - C dallamfordulatokon. Balkéz technika: lépés, ugrás, csúsztatás. Jobbkéz technika: tá, ti-ti ritmuspendítés.

Haladó citera: Oktáv hangterjedelem 2 bé előjegyzéssel, Jobb kéz technika: Tá ti-ti ritmuspendítés. Tizenhatod ritmusérték pendítés. Balkéz technika: díszítmény négy tizenhatodos egységben, Esz-hangról.

A haladó csoport, mint a **Debreceni Református Hittudományi Egyetem Citeraköre a legmagasabb, azaz „KIVÁLÓ”,** minősítést ért el területi szinten a **KÓTA, Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége által népzenei együttesek, kiségyüttesek, valamint énekes és hangszeres szólísták számára meghirdetett térségi minősítő hangversenyen, Szeghalmon 2009. november 14-én.**

2. Népdalkör:

A népdalkör is megalakult.

Tananyag: A tananyag egy része kötött, melyet a szaktanár határoz meg. Három ilyen tájegység szerepelt: szatmári dialektus, nyírségi dialektus, Bácska. További dialektus területek dallamait meghatározza, hogy az adott évfolyamon van e határon túli magyar vidékről érkező hallgató. Ebben a tanévben szilágyságról volt népdalénekesünk, így szilágysági népdalokat tanultak a hallgatók. Díszítmény, dallamvezetés-népdalének stílus ismeret kalotaszegi, nyíradonyi dallampéldákkal: Kalotaszegi népdalok.

Mindkét csoport szeretné megmérteni a tudását a jövő tanévben a KÓTA által rendezett minősítő hangversenyen. Tudásukat a citerások és a népdalénekesek is bemutatták a teológus esten.

3. Néptánc:

A néptánc iránt érdeklődő diákok számára már harmadik éve nyílik lehetőség arra, hogy a Maróthi Néptáncgyűttesben csiszolják tánctudásukat.

Szociális munka műhely:

Folytatódott a diakóniai csoport munkája ebben a tanévben is. Munkaterületük kibővült és a csoport tagjainak létszáma is emelkedett. A munkaterületek a következők:

DMJV lakásotthonai

A DMJV Gyermekjóléti Szolgálatához tartozó 3 lakásotthon és 1 átmeneti otthonában élők életében való részvétel, ezen belül tanulás, játék, lelkipozíciós beszélgetések, ifjúsági bibliaórák tartása, szabadidős programok, kézműves foglalkozások szervezése. Ez a tevékenység 2009 ősze óta folyamatosan és rendszeresen működik. 10-12 állandó segítővel. A lakók számára külön adománygyűjtésre került sor 2009 karácsonyán, melyből keresztyén ifjúsági irodalmat vásároltunk.

Méliusz Juhász Péter Idősek Otthona

Idős emberek látogatása, lelkipozíciós és segítő beszélgetések folytatása, mindennapi tevékenységekben való segítségnyújtás, istentiszteleteken való segédkezés.

Az intézménnyel a 2007/2008 tanév óta van folyamatos kapcsolatunk. A diakóniai szolgálatot vállaló diákok száma és személye változó, jelenleg 3 diák vállal szolgálatot.

Debreceni Klinikák Gyermeknekológia Osztálya

Az osztályon ideiglenesen tartózkodó betegekkel folytatott lelki beszélgetések, koruknak és állapotuknak megfelelő játékos foglalkozások, melyeknek célja az ott eltöltött idő szebbé és elviselhetőbbé tétele. Az intézménnyel 2009 ősze óta van kapcsolatunk, melyet ideiglenesen szüneteltetni voltunk kénytelenek az influenza-járvány miatt elrendelt látogatási tilalom miatt. Emiatt nem került sor a karácsonyi műsorunk megtartására sem.

Alkalomszerű tevékenységek:

A Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség szervezésében ételosztás **hajléktalanok** számára (a HÖK anyagi támogatásával DRHE diákok (10 fő) részvételével 2010 februárjában ebédfőzés és ételosztás történt).

A Magyar Református Szeretetszolgálat programjaiban való részvétel (a „Nyilas Misi” programokban való részvétel, konzervgyűjtés a hajléktalanok számára, pénz-adományok gyűjtése a Haiti katasztrófa áldozatai számára).

Közösségépítés:

1. Bográcsolás:

A tanév elején a HÖK vacsorára hívta a kollégium lakóit és a városban lakó egyetemista társakat. A vacsora során teológus koncertre is sor került, ahol diákok saját előadásában, feldolgozásában élvezhették a résztvevők a komoly és könnyűzene szépségeit, sőt volt olyan, aki saját darabját adta elő.

2. Moderntánc kör:

Tanult táncok: marshfox, Cha-cha-cha, angol keringő, rumba, tangó, Rocky, bécsi keringő alaplépései és továbbfejlesztett változatai, sorozatok összeállítása. Bemutató a télapó esten.

3. Hagyományőrző napok:

A tanév lezárásaként került sor erre a rendezvényre, melyek programjai közül kiemelem a kézműves foglalkozásokat, a táncházat, a „legerősebb teológus” versenyt, a kellemes beszélgetéseket, no meg a disznóölést, a feldolgozási munkálatokat és a közös főzést.

Ebben a tanévben nem került sor a kollégiumi fegyelem megsértésére, a szobák és a konyhák tisztántartása is nagymértékben javult. Sikerült új függönyökkel és dísz tárgyakkal hangulatosabbá varázsolnunk a felújított padlózatú teológus konyhát.

DEBRECENI PEREGRINUSOK AZ EURÓPAI UNIÓBAN
Erasmus program egyetemünkön
a 2009/2010. tanévben

Gonda S. László

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem a 2009/2010. tanévben is eredményesen pályázott az Európai Unió Bizottsága által működtetett Egész Életen Át Tartó Tanulás Programja keretében Erasmus hallgatói és oktatói ösztöndíjakra. Az Erasmus programon keresztül ebben a tanévben Egyetemünk 21.370 eurót (mintegy 5.700.000 forintot) fordított hallgatói és oktatói ösztöndíjakra, valamint a program szervezési költségeinek fedezésére. A program keretében a következő hallgatók és oktatók részesültek Erasmus-ösztöndíjban:

Hallgatói ösztöndíjak:

1. Farkas Tibor – Bécsi Egyetem, Evangélikus Teológiai Fakultás, Bécs, Ausztria
2. Juhász Norbert – Károly Egyetem, Evangélikus Teológiai Fakultás, Prága, Csehország
3. Katona Viktória – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
4. Molnár Mónika – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
5. Ottenberger Balázs – Fülöp Egyetem, Evangélikus Teológia Fakultás, Marburg, Németország

Oktatói ösztöndíjak:

1. Dr. Ferencz Árpád, intézetvezető egyetemi adjunktus – Bécsi Egyetem, Evangélikus Teológiai Fakultás, Bécs, Ausztria
2. Dr. Hodossy-Takács Előd egyetemi docens – Regensburgi Egyetem, Protestáns Teológiai Intézet, Regensburg, Németország
3. Dr. Kovács Ábrahám egyetemi adjunktus – Bécsi Egyetem, Evangélikus Teológiai Fakultás, Bécs, Ausztria
4. Dr. Kustár Zoltán tanszékvezető egyetemi tanár – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia

Személyzeti képzési ösztöndíj:

5. Dr. Fazakas Sándor intézetvezető egyetemi tanár – Vesztfáliai Vilmos Egyetem, Evangélikus Teológiai Fakultás, Münster, Németország

Erasmus-ösztöndíjas vendéghallgatók a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen:

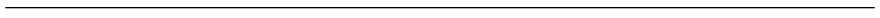
1. Kovács Mária Márta – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
2. Nagy Beáta – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
3. Rácz Etelka – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia

Erasmus-ösztöndíjas vendégoktatók a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen:

1. Dr. Buzogány Dezső egyetemi tanár – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
2. Drs. Gorbai Gabriella egyetemi tanársegéd – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
3. Dr. Hankó Nagy Alpár egyetemi adjunktus – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
4. Dr. Kun Mária egyetemi adjunktus – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
5. Dr. Molnár János tanszékvezető egyetemi tanár – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
6. Drs. Péter István egyetemi tanársegéd – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia
7. Lengyelne Dr. Püsök Sarolta egyetemi tanársegéd – Babes-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Kar, Kolozsvár, Erdély, Románia

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem Erasmus programjában, a 2009/2010-es tanévben, összesen 20 fő vett részt (12 oktató és 8 hallgató).

A DRHE Erasmus programja színvonalas megvalósulását, a 2010. évtől, az egyetem rektora kinevezése alapján, Drs. Jenei Péter intézményi Erasmus-referens segíti.

III. INTÉZMÉNYTÖRTÉNETI TANULMÁNYOK

KÉT TÖRTÉNELMI EMLÉKBESZÉD

Baráth Béla Levente

Elhangzott 2010. március 14-én, azon a Baktalórántházán tartott ünnepségen, melyen gróf Degenfeld Imre néhai egyházkerületi főgondnoknak, a születése utáni 200. esztendőben, a város első díszpolgári címét adományozták.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A keresztyén ünnepi évkör szerint most a nagyböjt időszakában járunk. Arra rendelt idő ez, hogy Jézus Krisztus halálának és feltámadásának ünnepére készülve a hívő ember és az egyház közössége a külső dolgokra koncentrálás helyett elkezdjen befelé figyelni. Engedje, hogy az őt körülvevő sok „torzító tükör” helyett Isten Igéjének tükrében szemlélje, és ahhoz igazítsa a maga életét. Általánosan fogalmazva a böjt ideiglenes lemondás sok mindenről egy valami érdekében, eszköz arra, hogy az ember az általa hitelesnek felismert értékrendnek megfelelően rendet tegyen életében a lényeges és lényegtelen dolgok között.

Érdekes egybeesés, hogy a szívünkhöz talán legközelebb álló nemzeti ünnepnapunk mindig a nagyböjti időszakra esik. Az időbeli egyezés ellenére nem szoktunk március 15-re úgy gondolni, mint olyan ünnepre, melynek a böjthöz akármilyen köze is lenne, pedig amire ilyenkor emlékezünk tartalmában nagyon hasonló volt. A szabadságnak az a célja, amit az esős pest-budai nyitónap után a magyar nemzet egyes tagjaiban és közösségileg vállalt, nagyon sok lemondást és áldozatot követelt.

Nem csak a szabadságharc időszakában és akkor, amikor az 1848/49-es fegyveres küzdelemre válaszként a császári hatóságok körülbelül 111 fő kivégzésével, több mint 1000 hazafi bebörtönzésével és az egykori honvédség körülbelül 25–30%-ának a cs. és kir. Hadseregbe történő besorozásával válaszoltak, de több mint másfél évtizedig 1849 után is! A fentebbi meghatározás értelmében erre a teljes történelmi időszakra akár úgy is tekinthetünk, mint egy egész nemzet „böjttjére”, öntudatos lemondására sok mindenről egy valami, a „törvényes szabadsága” érdekében.

A korabeli szövegeket olvasva nem nehéz belátnunk, hogy ez a gondolat nem is állt volna távol az akkori események résztvevőitől. Akik a csak közösen elérhető cél érdekében öntudatosan adták fel egyéni céljaikat és akár életüket is kockára

tették. Nem pusztán a külső társadalmi keretek megváltoztatása lebegett előttük. Sokakban tudatosodott, az a gondolat, amit „Kossuth papja” Könyves Tóth Mihály debreceni lelkipásztor egyik nyomtatásban is terjesztett beszédében úgy fogalmazott meg, hogy a nemzet szabadsága csak akkor teljesedhet ki igazán, ha „a polgári szabadságot erkölcsi szabadsággal nemesíti meg”. Ehhez nem elég a törvényesség következetes érvényesítése, az is elengedhetetlenül fontos, hogy a társadalom egyes tagjai tudatosan küzdjenek a bennünk lévő „bűnös önzés” ellen.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A mai megemlékezésen annak is aktualitása van, hogy Baktalórántháza jeles történelmi személyiségére gróf Degenfeld Imrére is emlékezzünk. Nem csak azért, mert ő maga is aktívan részt vett az 1848/49-es eseményekben és emiatt üldöztetést kellett elszenvednie, de azért is, mert aktívan közreműködött abban, hogy 1860-ban (május 15-én) – tehát idén 150 éve – I. Ferenc József császár az ellenállás miatt visszavonta a magyarországi református és evangélikus egyház önrendelkezési jogát súlyosan sértő rendeletét az ú. n. protestáns pátens. Ennek az eseménynek nem csupán a magyar egyháztörténetben, de az egész magyar nemzet történetében is nagy jelentősége volt. Ez elsősorban abban állt, hogy a protestáns pátens elleni tiltakozás volt – az első egész országra kiterjedő és tudatosan szervezett ellenállás –, melynek nyomán a szabadságharc utáni elnyomó politikát és a magyarság passzív ellenállását új az ország méltatlan helyzetének újrendezése érdekében aktívan és sikeresen fellépő korszak váltotta fel. 1867-ben végül is ez vezetett el az 1848-as követeléseknek sok szempontból megfelelő kiegyezéshez és az Osztrák-Magyar Monarchia létrehozásához.

Mennyi volt Degenfeld Imre szerepe a 150 évvel ezelőtti tiltakozó mozgalomban? Nagyon jelentős, akár azt is mondhatjuk meghatározó, hiszen a szabadságharc bukása után háttérbe szorulva a politikai életben, annál aktívabban tevékenykedett a református egyházi közéletben. Az 1850-es évek elejétől élére állt annak a mozgalomnak, amely elsősorban a Debreceni Református Kollégium gimnáziumi tagozatának biztosítását tűzte ki célul, majd ennek sikerei nyomán a Tiszántúli Református Egyházkerület közössége előtt egyre nagyobb tekintélyre tett szert. 1859-re már nem csak a helyi gyülekezet, a szabolicsi egyházmegye, de gyakorlatilag az egyházkerület főgondnokának is őt tekintették. Ebből az egyházi irányító szerepéből következett, hogy kezdettől fogva részt vegyen a pátens elleni egyházi tiltakozó mozgalom szervezésében és irányításában. Ebben olyan jelentős személyiségekkel működött szorosan együtt, mint Balog Ferenc és id. Révész Imre, vagy a nem lelkészi egyházi vezetők közül, mint báró Vay Miklós és Tisza Kálmán (későbbi veje és az ország későbbi miniszterelnöke).

Egy korabeli beszámoló így öröközte meg személyes közreműködését: *„Azok, kik e nehéz napok küzdelmeit látták, jól tudják, hogy a magyar protestáns egyház a legnagyobb megpróbáltatásoknak nézett akkor elébe. A pátens ki volt adva... az összes protestáns egyház fel lett hívva annak értelmében teendő új szervezkedésre. Az egyház – ragaszkodva országos törvényeken nyugvó s fejedelmi szentesítésekkel*

megegerősített, önkormányzati jogaira – nem fogadta el a patenst. A hatalom követelni, később fenyegetődni kezdett; – az egyház megállt a helyén rendíthetetlenül.

A tiszántúli egyházkerület 1860. január hóban közgyűlésre hívta össze az egyházak megbízottait. Nem volt ez olyan igen fontos eset más időkben, de most fontossá lett a viszonyok miatt, melyek akkor fennálltak. A hatalom minden keze ügyében eső eszközt megragadott, csak hogy e gyűlést meggátolja. Az összes magyar protestantizmus, sőt az egész ország figyelme fordult ez alkalommal Debrecen felé, érdeklődéssel várva a történendőket. E gyűlésen Balogh Péter, helyettes szuperintendensi, és Gr. Degenfeld Imre helyettes főgondnoki minőségben elnököltek. E nagy nap dicsőségéből kitűnő rész illette őt, mint helyettes főgondnokot, ki egy pillanatig sem habozott, nem ingadozott; de megállta fenyegető veszélyek között is helyét.”¹

„Nem habozott”, „megállta a helyét” olvashattuk. Ezekben a nehéz napokban, amikor az állam sorozatos rendőri zaklatással és bírósági eljárásokkal igyekezett megfélemlíteni az ellenálló egyházi vezetőket, ezek a jelzők egy ember határozott erkölcsi tartásáról, személyes bátorságról, távlatos gondolkodásról, hite és nemzete érdekei iránti szilárd elkötelezettségről tesznek bizonyoságot.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! 2010. március 15-én az egykori forradalom alapvető követelése mellett, mint a nemzeti függetlenség, a sajtószabadság, a népképviselő és a polgári szabadságjogok mellett fontos emlékeznünk azokra a közéleti személyiségekre, akik mint Degenfeld Imre sok személyes áldozatvállalás árán évtizedeken keresztül megállták helyüket és hiteles közéleti emberek tudtak maradni.

Fontos emlékeztetnünk arra, hogy a reformkor nagyjai, 1848/49 hősei, a protesztáns pátenst elleni tiltakozás irányítói és a kiegyezés előkészítői között sok személyi azonosság van! Számunka magától értetődő volt, hogy a közösség ügyéért áldozatot hozni az egyik legfőbb erénynek számít. Ahogy az is bátran elmondható róluk, hogy kitartásukkal és távlatos gondolkodásukkal nagyban elősegítették a magyar nemzet ügyének képviselését. Akik példát mutattak arra, hogy a tettekészség műveltség együtt járhat az áldozatkészséggel, az érdek a távlattal, a haszon a részvétellel, de akik tisztában voltak azzal is, hogy a nemzet irányításának egyensúlyokon és realitásokon kell alapulnia!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Emlékbeszédem zárásaként, bevezető gondolataimra utalok vissza! Nem érint-e meg bennünket ma élő utódokat az egykor, 1848-ban kitűzött cél? Annak a kiteljesedett szabadságnak a gondolata mely az egyes embert a másik érdekeinek figyelembevételére és önkorlátozásra készíti, mely felelősségteljes közösségi életet eredményez, mely nem csupán együtt érez az éppen rászoruló emberrel, de valóban tesz is érte. Nem érint-e meg azoknak a történeti személyiségek példája, akik a közösen kitűzött nemzeti célok képviselésében évtizedeken keresztül megállták helyüket?

1 DÖMÉNY József, *Zsinati emlékkönyv*, Székesfehérvár, 1882, 45–47. Főgondnoki és ehhez kapcsolódóan a Debreceni Református Kollégium fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységének értékeléséhez ld. még Kiss Áron, *Gróf Degenfeld Schomberg Imre tiszántúli ref. egyházkerületi főgondnok emlékezete*, Debrecen, 1883. dolgozatot.

Továbblépve: Egy kiteljesedettebb nemzeti szabadság és hitelesebb közélet érdekében nem kellene-e ma is önmérsékletet tartanunk és ezt határozottan elvárunk a közélet szereplőitől, országunk irányítóitól? Lemondást vállalni azért, hogy a hitelesnek felismert értékrendhez igazítsuk életünket, hogy rendet tegyünk közösségi életünkben a lényeges és lényegtelen dolgok között? 19. századi nemzeti sikereink és nagyjaink példája arra int, hogy válaszunk e kérdésekre csak egyértelmű igen lehet!

Elhangzott 2010. szeptember 26-án, azon a záhonyi református templomban tartott istentiszteleti alkalmon, melyhez kapcsolódóan, az események után 60 esztendővel, felavatták a „malenkij robot” helyi áldozatainak emlékhelyét.

Emlékező Gyülekezet! Kedves Testvérek!

Vae victis – jaj a legyőzötteknek... Ennek a latin szállóigének az igazságtartalmát mai megemlékezésünkön különösen súlyosnak érezhetjük. Hiszen olyan honfitársainknak állítunk most emléket, akiket a második világháború végén településenként több tíz, száz, vagy akár ezer társukkal együtt a megszálló Vörös Hadsereg katonái mindenféle bírósági ítélet nélkül, többnyire teljesen önkényesen elfogtak és szovjetunióbeli kényszermunkára deportáltak. A mai emlékezésre készülve szembesültem azzal, hogy mennyire nehéz még ma is emlékeznünk a közelmúltnak erre a nagy magyar tragédiájára...

Nehézséget jelent, hogy ha e szörnyű események kezdete után 66 évvel számba vesszük a témát feldolgozó történelmi szakirodalmat, akkor kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a bennünket ért tragédia körvonalai a mai napig sem bontakoztak ki teljesen. A húsz évvel ezelőtt összefoglalásokból egészen úgy tűnhet, mintha a szovjet Gulag áldozatai nemcsak nem csak a magyar nemzettestből tűntek volna el, hanem a magyar múlt krónikásainak érdeklődési köréből is. A témával foglalkozó szakemberek írásaiban 1989 után hirtelen előbukkanó adatsorok pedig egyszerre döbbenetek és zavarba ejtőek. Arról olvassunk, hogy a szovjet kényszermunkatáborokba hurcolt magyar hadifoglyok, politikai elítéltek és a kollektív bűnösség jegyében kényszermunkára vittek összlétszáma 600–700 ezer, közülük az utóbbi kategória a „malenkij robotra” elhurcoltak száma 120–200 ezer fő volt. (Nem pusztán a számok nagysága itt a megdöbbentő, de tekintve, hogy emberéletekről és a közelmúlt eseményeiről van szó az azokban mutatkozó több tízezres eltérés is!) Ugyanígy hitetlenkedve olvassuk a halálos áldozatokra vonatkozó adatokat is, melyek 30 és 60% között mozognak.

Nehézséget jelent, hogy a legtöbb történeti feldolgozás szerzője megáll ezeknél a statisztikai adatsoroknál, azok részletesebb magyarázatával továbbra is adós marad. Pedig fájdalmas kérdések sorakoznak előttünk: Hogyan kerülhettek ártatlan polgári személyek százezres számban szovjet fogságba és valóságos rabszolgatáborokba? Mit kellett nekik ott átélniük? Miért, milyen módon haltak meg közülük oly sokan? A visszatérőknek milyen fogadtatásban volt részük hazájukban? A túlélők és az áldozatok hozzátartozói hogyan dolgozták fel az őket ért veszteséget? Milyen hatást gyakoroltak a Gulágon átélt traumák a magyar társadalom egészére?

Nehézséget jelent, hogy ezt a tragédiát a maga korában a szovjetvezetés és a magyar kormányzat úgy próbálta leplezni, hogy a polgári személyek elhurcolását és a szovjetunióbeli kényszermunkát egyszerűen „hadifogolyügyként” kezelték, és így mutatták be a korabeli sajtóban. Később pedig tudatosan igyekeztek a felejtés homályába burkolni a történeteket. Az események túlélői számára a közvéleményt

torzító állami propaganda és személyes megfélemlítésük mellett az életöszön is azt diktálta, hogy a jövőbe nézzenek és felejtsek a közelmúlt borzalmait... De nem csak az egyének életében, hanem társadalmi mértékben is érvényes pszichológiai igazság, hogy az egykor átélt és fel nem dolgozott traumák tovább mérgezik az életet és súlyos betegségekhez vezetnek. Gyógyulni és gyógyítani elfojtás által nem, csak az egykor történetek feltárása, szembesülés, gyógyító emlékezés által lehet.

Nem csupán a végtisztesség késői megadása követeli meg tehát tőlünk, hogy emlékhelyet állítsunk és beszéljünk ezekről a történelmi eseményekről és emberi áldozatairól. A mai generációk élete és jövője szempontjából is jelentőséggel bír ennek a sokáig elfojtott, de kimondatlanul is tovább örökölt traumának a tudatosítása. A téma legjobb történész ismerői jogosan állapítják meg: „*A Gulag és a holokauszt egyaránt olyan tragédia volt, amelynek nincs párja az emberiség történetében, s amelynek tudatát mindenképpen meg kellene őriznünk.*”²

A magyar társadalom gyógyulási igyekezetét mutatják, hogy az elmúlt negyedszázadban dokumentumfilmek, a Terror Háza és más múzeumok kiállításai, szépirodalmi feldolgozásai mellett számos személyes visszaemlékezés is megjelent. Ennek a folyamatnak a részeként, voltaképpen csak az elmúlt években kezdtek el a leginkább érintett településeken az ittenihez hasonló emlékhelyeket állítani.

Mindezek ellenére sokan úgy gondolják, hogy a tragédia méreteihez képest még 2010-ben is kevésnek kell tartanunk a „malenkij robotra” elhurcoltak sorsának, körülményeik felkutatására, dokumentálására és következményeinek kezelésére irányuló törekvéseket! Ha például a már említett gazdag memoáriródmalmat vesszük számba azt láthatjuk, hogy termékei többnyire kis példányszámban, vidéki nyomdákban, magánkiadásban láttak napvilágot. Többségüket az érdeklődő csak komolyabb utána járással szerezheti be és olvashatja. Pedig ha ezeknek a visszaemlékező műveknek csak címeit figyelmesen olvassuk a tragédia újabb és újabb arcai tárulnak fel: *A G 526 számú GULAG-lakó (...), A végtelen foglyai - magyar nők szovjet rabságban 1945-1947 (...), A gyászmagyar (...), Vörös ködben (...), Ahol én voltam, ott nem voltak hősök (...), Rabszolgák voltunk..., Az embertől keletre, Látlak-e még hazám? (...), Ha túléled, hallgass! (...), Évszázados emberek (...), Szögletes szabadság (...), Elveszett évek (...), Bilincsből is békességben Istennel (...)*

Emlékező Gyülekezet! A „malenkij robot” református egyháztörténeti vonatkozásaival csak kevesen foglalkoztak, pedig a Tiszántúli lakosságát erőteljesen érintette a tragédia. A mai megemlékezés kapcsán egy nagyon fontos egyháztörténeti forráskiadásra mégis fel kell hívnom a figyelmet. Ezt a művet Kormos László – az egyházkerületi levéltár igazgatója – adta ki 1994-ben.³ Az ebben közöltek

2 VÁRDY Béla – VÁRDY HUSZÁR Ágnes, Magyar rabszolgák a szovjet Gulag rabszolgatáborokban, *Valóság* 48 (2005)/3, 18.

3 KORMOS László (szerk., vál., bev. tan., jegyz., név-, és helymutatót készítette), *Egyháztörténeti források a Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltárban a második világháború végén, Tanulmányok és forrásközlések*, Debrecen, 1994 (Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltár Kiadványai 4).

arra utalnak, hogy az egyházkerület akkori egyháztörténész püspöke Révész Imre igyekezett az eseményeket lehetőségei szerint minél alaposabban dokumentálni és fellépni a deportáltak és a hazatérők érdekében. A tiszántúli egyházkormányzat tájékozódását a magyar civil lakosság kényszermunkára hurcolását Révész Imre 1944. december 5-én kiadott körlevele alapozta meg. Ebben előírta: *„Felhívok minden lelkipásztort, lelkészt, ilyenek hiányában a helyben maradt tanítókat és presbitereket, hogy már most kezdjék meg az adatgyűjtést és összeírást annak megállapítására, hogy a szeptember eleje óta bekövetkezett hadiesemények folytán az egyházközség emberáldozatokban, épületkárokból, klenódiumokban, más egyéb anyagi értékekben, levéltárában stb. mit és mennyit szenvedett. Az elérhető legnagyobb hitelességgel összeállítandó a sorsdöntő helyi események krónikája, az egyháztagok s különösen az egyházi tisztviselők egyéni sorsa, megpróbáltatásai.”*⁴

Adatgyűjtésének szomorú eredményeiről, mely minden igyekezete ellenére is töredékes maradt, már 1945. májusi püspöki jelentésében így számolt be: *„Elhurcolták a balmazújvárosi „német” egyházközség minden 18-50 (vagy 60) év közötti férfitagját, a magyarból is sokat. Tarpáról 850 férfit, Gyomáról 21-25-öt. Ugyancsak elvitték a férfilakosságot Makóból, Magosligetről, Tiszabecsről. A trianoni vonalon túleső vagy ahhoz közeli beregi és máramaros-ugocsi, szatmári egyházközségek közül többé-kevésbé mindegyikre ugyanez a sors esett vagy vár.”*⁵

A tiszántúli lelkipásztorok figyelmét külön körlevéllel is felhívta a deportálásból hazatérők segélyezésére és lelkigondozására: *„Isten szent törvényének a megcsúfolásával, a keresztyén név gyalázatára az elmúlt esztendőben, sőt már megelőzőleg is, honfitársaink sok tízezreit szakították ki otthonukból, és hazájukból vagy azért, mert politikai meggyőződésüket a magyar nép érdekében nyilvánítani merték, vagy pedig csak elvakult faj- és vallásgyűlöletből. Mérhetetlen szenvedések után most vannak hazatérőben azok, akiket Isten szabadító kegyelme csodásan életben tartott. Városunkba hazatérőket a legtöbb esetben nem csak régi otthonuk nem fogadja, hanem még elemi életlehetőségek is alig várják. A magyar társadalom egységes és gyors testvéri összefogása nélkül az ő borzasztó sorsuk idehaza is folytatódni, sőt részben talán súlyosbodni fog. (...) A segélyezésben, és a segélyezendőik között se születési, se vallásfelekezeti szempontból ne tegyünk különbséget. Természetes azonban, hogy azokat, akik közöttük egyházunk tagjai, az egyszerű megsegítésen kívül még külön is állandó gondozásban kell részesítenünk, mind testileg, mind lelkileg.”*⁶

A rendelkezésére álló adatok alapján az egyházkerületi közgyűlés 1945 augusztusában hozott határozatában a magyar kormány közbenjárását is kérte az elhurcoltak érdekében: *„Egyházkerületi közgyűlésünk mindezek alapján tisztelettel felirattal fordul a magyar kormányhoz azért, hogy egyfelől az idegen impériumok alá került magyarság alapvető emberi jogainak megóvása s ezzel kapcsolatban éppen a demok-*

4 KORMOS László, i. m., 122.

5 KORMOS László, i. m., 196.

6 KORMOS László, i. m., 184–185.

---

*rácia hitelének biztosítása érdekében nyomatékosan és ha kell, ismételten emelje fel szavát illetékes helyeken (...)*⁷

Mint arról feljegyzései tanúskodnak a püspök a következő években is településekre lebontva folyamatosan nyomon követte a kényszermunkára elhurcoltak és a kevés hazatérő sorsát.⁸ Jó erre is emlékeznünk, még ha tudjuk, hogy az adott hazai és nemzetközi politikai viszonyok között egyházunknak ezek a lépései nem vezethettek kellő eredményre. Ugyanígy jó emlékeznünk arra, hogy az elhallgatás hosszúra nyúló évtizedei alatt is szinte csak az istentiszteleti alkalmak nyújtottak keretet a túlélők és az áldozatok hozzátartozóinak közös emlékezésére. A történelem fintora, hogy nekünk több mint két generációval később élőknek van először lehetőségünk arra, hogy tiltások nélkül, emlékhelyek állításával is emlékezzünk és emlékeztessünk a kommunista önkényuralomnak ezekre az ártatlan magyar áldozatra, úgy is, mint gyülekezeteink tagjaira. Éppen ezért fontos erkölcsi kötelességünknek tesszünk eleget ezen a mai alkalmon.

Emlékbeszédem zárásaként a „malenkij robotra” elhurcoltak sorstragédiájával mélyen azonosuló költőnő – Sági Erzsébet – versének részletét idézem:

„Becsaptak és elhurcoltak,
családodról hírt sem adtak...
Évek múltak, s nem jött levél,
azt sem tudtad, ki hal, ki él...

Vézna tested eke előtt
alattad a fekete föld.
Barom helyett húztál igát,
s bányában toltál taligát.

Meleget nem adott kabát,
élted nem ért egy fabatkát.
Ruhád, kedved rég elkopott,
de hitted még a holnapot.”

---

7 KORMOS László, i. m., 242.

8 Ld. Révész Imre 1945–46-os évekre vonatkozó kimutatásait az egyes tiszántúli gyülekezetekből deportáltak sorsára vonatkozóan. KORMOS László, i. m., 270–274.

SZEMÉLYES EMLÉKEK PÁKOZDY LÁSZLÓ MÁRTONRÓL

Lenkeyné Semsey Klára

Nem várt fordulatokkal terhes időben töltötte be Pákozdy professzor úr a küldetését. A dékáni, illetve a prodékáni tisztsége igen súlyos gondokkal párosult, de a következő, a további évek, sőt évtizedek sem mondhatóak könnyű időszaknak.

Gyorsan követték egymást ekkor azok az események, amelyeknek a megoldása sok erőt, és nagy bölcsességet igényelt. Az egyik „viharfelhő” – ahogyan szoktuk mondani –, alig tűnt el, vagy még el sem tűnt egészen, már jött a másik. Ilyen körülmények között végezte munkáját úgy, hogy az adott körülmények között szolgálja vele Urát a Teológia javát, hallgatóinak felkészülését a lelkeszi, a gyülekezet-építő munkára.

Idézzük fel először azokat az eseményeket, amelyek döntően meghatározták az akkori Tisza István Egyetem Teológiai Fakultásának az életét, amelyek közepette meg kellett oldani a rá váró feladatokat.

1. Az első ilyen esemény volt az teológiai fakultás kiköltöztetése az Egyetem épületéből. A Teológia 1949 decemberében és 1950 januárjában költözött ki az Egyetemről és költözött be a Kollégiumba. A kiköltöztetés alkalmával a szemináriumi könyvtárak anyagát magukkal hozhatták és annak elhelyezését Pákozdy dékán úr igyekezett abban a rendszerben biztosítani, amelyben az Egyetemen volt. Minden tanszék könyveit, ha nem is azonnal, de rövid időn belül sikerült úgy elhelyezni, hogy a teológiai szakok szerint csoportosított könyvtár tanulásra alkalmas helységbe kerüljön és mellette legyen a tanszékvezető tanár szobája.

A szakirodalom gyarapítására, a folyóiratok beszerzésére igen nagy gondot fordított a továbbiak során is, egész életében. A szemináriumi könyvtáraink felügyelő tanára volt, és maradt debreceni tanársága idején. Nyugati kapcsolatai révén a folyóiratok és a szakirodalom számtalan darabjának a beszerzése Pákozdy professzor nevéhez fűződik, a feldolgozásukat Meggyessy István a szakkönyvtár vezetője Barakony Gizella lelkésznel együtt végezte a Balogh Ferenc tanterem mellett lévő szobákban. Folyamatosan gyarapította könyvtárunkat akkor is, amikor még ez egyáltalán nem volt egyszerű. Hangsúlyozta, hogy a Biblia üzenetének megismeréséhez a jó szakirodalom úgy tartozik hozzá, mint a természettudományok elsajátításához a laboratórium.

2. A második rendkívüli esemény az Egyetem épületéből való kiköltözés után egy jó félév múlva következett be. Az 1950. szeptember 23-án tartott I. kari ülésen történt meg a Teológia Egyetemi Fakultása megszűnésének a bejelentése az illetékes hivatalos szervek rendelkezése értelmében. Ezzel együtt történt meg az addigi Egyetemi Fakultásnak Teológia Akadémiává történő átszervezési igény követelményének a gyors végrehajtására vonatkozó rendelkezés ismertetése is. A bejelentést

követő átszervező munka végzése főként Pákozdy dékán úrra hárult. Ez megint olyan esemény volt, amely minden szempontból rendkívül sok időt, lelki energiát és körültekintést igényelt. Az átszervező munka megtörtént a kért határidőre, és a róla szóló jelentést a Tiszántúli Református Egyházkerület az 1950. december 14–15-i Közgyűlése tudomásul vette.

3. A harmadik rendkívüli esemény legalább olyan súlyos gondot, illetve terhet és munkát jelentett, mint az előző kettő. A Debreceni Teológia Akadémiává való átminősítése után egy évre az 1951. augusztus 25-én tartott kari ülésén a Debreceni Teológiai Akadémia Tanári Kara tájékoztatást kapott arról, hogy a Pápai és a Sárospataki Teológiai Akadémia megszűnik és már 1951 szeptemberében sem Pápán, sem Sárospatakon nem folytatódik továbbiakban lelkészképzés. A pápai teológiai hallgatók Budapesten, a sárospataki hallgatók pedig Debrecenben folytathatják tanulmányaikat. Pákozdy professzor úrnak újra rövid időn belül egy rendkívül nehéz helyzet megoldását kellett vállalnia. Hirtelen és váratlanul 70 hallgatóval kellett számolni rövid idővel a tanév megkezdése előtt. Ezeknek a hallgatóknak elsősorban nem is csak az elhelyezésük jelentett gondot, hanem annak a helyzetnek a feldolgozása sokkal inkább, amelynek következményeként jelentek meg Sárospatak helyett Debrecenben. Professzor urat ez ugyanúgy váratlanul érte, mint ahogyan bennünket is, akik megkaptuk a tájékoztató levelet erről a helyzetről. – Gondoljuk meg, rövid időn belül mit jelentett három ilyen rendkívüli helyzetet jelentő eseménynek a jó, legalábbis viszonylagos jó megoldása. – A dátumokat azért is tartottam fontosnak közölni, mert azok is érzékeltetik, jól jellemzik a helyzetet. – Az elhelyezésünk megtörtént úgy, ahogyan az adott körülmények között ilyen rövid időn belül lehetett. A különbség azonban igen nagy volt a két intézmény internátusa között. – Nem ez volt azonban az, ami igen nagy szomorúsággal töltött el bennünket, hanem elsősorban a Teológiánk elvesztése és az addigi tanárainkkal való kapcsolatunk megszüntetése. Ez a két dolog határozott meg bennünket abban, hogy megszervezzük és meg is szerveztük a Pataki Teológia visszaszerzéséért tett akciónkat. Ez azonban egy másik történet, azonban Professzor úr számára ennek az eseménynek a feldolgozása sem kevés gondot jelentett.

Ősszel szuplikációra készültünk, mi a volt pataki hallgatók Tiszáninnen gyülekezeteibe mentünk. Nagy Barna professzor eljött értünk, Pákozdy professzor úr pedig elkísért bennünket. Egymással szemben ültek a vonaton, mi pedig ott a közelükben. A két Professzor szóltan volt, a szemük sem igen volt nyitva. Úgy látszott, mintha nem is lennének ébren. Mi is csendben voltunk. Mindnyájan el voltunk foglalva a gondolatainkkal, meg a két professzort sem akartuk zavarni. – Mikor azonban a vonatunk Rakamazt elhagyta és átment a Tisza hídján Tokajhoz közelítve, Nagy Barna egy hirtelen mozdulattal kezét nyújtotta Pákozdy professzornak ezekkel a szavakkal: „Isten hozott kedves cimborám Tiszáninnenre.” (A „cimborám” volt Nagy Barna kedvelt szavajárása.) A válasz erre a következő volt: „Köszönöm, hogy szívesen fogadtok, a körülmények ellenére.” A két professzor kézszeritása és mondatai mély benyomást tettek ránk. Mind a kettőjüknek nehéz utat kellett járni és nekünk is, de ez a gesztus azt jelezte, hogy ezen az úton együtt, egymásra figyelve

és egymást segítve kell járnunk. A szavak mellett a gesztusok, a tettek egyaránt fontosak, lendítő erőt jelenthetnek ahhoz, hogy lássuk és vállaljuk az élénk adott utat. – A tanárok egy-egy önfeledt, természetes gesztusa jelentősebb sok esetben nevelői szempontból, mint a sok szó, vagy ahogyan szoktuk mondani, a „sok szöveg”. Így volt ez a mi esetünkben is. A két professzor gesztusa emlékezetes maradt. – A szuplikáció különben jól sikerült. A nehéz helyzetben lévő gyülekezetek erejük szerint, sőt azon felül is adakoztak, és szeretetükkel vettek körül bennünket. Ez után az esemény után kezdtük egyre inkább felfedezni mindazt a jó lehetőséget, ami Debrecenben adatott. Nem felejtve el Patakot, megszerettük Debrecent, és Professzor urat családjával együtt.

Pákozdy professzort Újszászy professzorral tartottuk „egy sorban lévőknek”. Mindkettőben a tudós professzort, a hallgatóikért áldozatokat vállaló, mély érzésű embert láttuk. Mindkettőjük magával ragadta előadásával hallgatóit.

Bibliaismeret, Vallástörténet és Bibliai teológiai órák a hallgatók nagy többségét vonzották. Katalógusolvasást nem tartott az óráján, erre nem is volt szükség. A félév elején meghatározta a félévi anyagot. A felkészüléshez megkívánta a kijelölt szakirodalom kijegyzetelését. Jegyzeteinket a kollokviumra magunkkal kellett vinni. A kollokviumok mindig személyes találkozást jelentettek, szóban történtek. Az órákon szabadon adta elő Isten üdvtervének eseményeit, a szövetségkötés titkát, az Úr szenvedő szolgájáról szóló „Az ebed Jachve” tanulmányosorozatát, és a jelentős bibliai kulcsfogalmakat. Lenyűgözött bennünket Professzor úr előadása, széles látóköre, tudománya. Juhász Zsófi az egyik barátnőm Tóth Gabi, és Szabó Gabó mellett sokszor ismételte egy-egy óra után a maga közvetlen modorában: „Kis Klareszkám, sédületes, mit tud ez az ember.” – Tud, és indíttatást adott arra, hogy mi is igyekezzünk minél több ismeretet szerezni. Nagy élvezettel hallgattuk a „szövetség teológiájának” az előadását, láttatta az üdvtörténet eseményeinek nagy összefüggéseit. A Biblia héber illetve görög alapfogalmainak kifejtése, különböző jelentésárnyalatainak szemléltetése maradandó élményt jelentett számunkra. – Mikor ez év őszén az évnnyitó után Marjovszky professzor úr kérte, hogy az emlékünnepegy alkalmával személyes élményeimről számoljak be, a válaszom nagy hirtelen ez volt: „cheszed”, „mispát”, „cödáká”. A „szövetségi hűség”, az Úr üdvözítő terve véghezvitelének, megvalósulásának a garanciája minden emberi értelmet felülmúló szeretete alapján. Az Úr szövetségkötése a szövetséges nép különböző nagy korszakain belül, minden esetben személyre szabott. A „mispát” a szövetségkötés rendjén belül a törvényadó Úr részéről kinek-kinek tehát a személyére szabott szerződése. Mindenki esetében a személyre szabott, a neki szóló „törvény”, teljesítése a Mindenható részéről megítélésének, ítéletének alapja. Az, aki az Úr üdvtervének, a szövetségkötés rendjén belül a személy szerint neki szóló részfeladatott teljesítette az a „cadik” az „igaz”. Cödáká „az igazság” a szövetséges Úr személyre szabott igényének hűséges teljesítése, a jogrend érvényesítése az élet különböző területén. – Minden fogalomnak az elemzése során kifejtette Professzor úr részletesen a fogalmak árnyalatait úgy, amint az előfordul a különböző korban megszületett bibliai irodalom egységeiben. Megvilágította a tudomány és a hit összefüggését, jelentősé-

gét – Talán Professor úr hatására fogalmaztam meg és idéztem már számtalanszor részben a tudomány, másrészt a hit védelmében én is a következő megállapításmat: A tudománynak nem a hit az ellensége, hanem a tudatlanság, a hitnek pedig nem a tudomány az ellensége, hanem a tévhit és a hitetlenség. A tudomány hit nélkül halott, a hit pedig tudomány nélkül kiszolgáltatott, korszerűtlenné, hatástalanná, üressé válik, elsekélyesedik. Minden szakterület megismerése akkor eredményes, ha tudományos módszert, vagyis a tárgyának megfelelő módszert követi. A Biblia kettős természete, az emberi és isteni oldalának követelménye igényli a szakmai ismeretekkel rendelkező Szentlélek vezetésére figyelő embert. – Az pedig szinte szállóigévé lett közöttünk, és óvott bennünket az elhamarkodott ítélekezéstől, amikor időnként elragadott volna bennünket a hév: „majd az Úr kit-kit a maga „mispát”-ja szerint ítél meg”.

Népünk iránti szeretete nyilvánult meg a képzett lelkészek felkészítéséért végzett szenvedélyes munkájában. Hirdette ugyanis és tudatosította bennünk is, hogy népünk megmaradásának titka a szövetséges Isten hűségében megnyilvánuló kegyelmének megragadása, amelynek a szövetség rendje értelmében az élet valamenyi területén meg kell nyilvánulnia. Az, hogy ez megtörténjék, azért elsősorban az Úr elhívott szolgálói a felelősek nemzedékről nemzedékre, vagyis jelen esetben mi. Hóseás próféta könyve 3 része alapján több esetben is kifejtette a pap és a próféta küldetésének jelentőségét a szövetséges nép életben maradásáért. Eszméletetett arra, hogy a szövetséges Úrhoz való hűségének az igazságos értékrend és életrend a következménye. Ennek hiánya viszont az Úr ítéletét vonja maga után. Ez a kettős felismerés szinte állandóan visszatérő gondolata volt előadásaiban. – Igen nagy felelősséget tanúsított a jól képzett pásztorok tanításáért, neveléséért, erre törekedett. Ennek szellemében, ezért tett jó lépéseket, amelyek közül egyet külön is megemlítek. – Ez pedig: Kocsis Elemér tanársegédi kineveztetése. Benne és általa, Professor úr személy szerint, ahogyan mi láttuk, igen jó segítőtársat, hűséges munkatársat nyert, az ifjúság pedig jó barátot, segítséget kapott. Professor úr tanítványa, segítsége, a későbbiek során tanártársa, kerületünknek pedig köztisztviselőként álló püspöke lett. Tanársegédi kineveztetése olyan jó kezdeményezés volt, amelynek folytatódása következett a további években. – Ez a döntése is hatott rám. Mikor a Teológia vezetésére felhatalmazást kaptam – Bölcskei pro dékán úrral egyetértésben, – akivel együtt kerültünk a Teológia élére-, az egyik fontos dolognak tartottuk az egy személyes tanszékek megszüntetését, és a tantestület állománya bővítése lehetőségének megteremtését.

A kollokvium: Professor úr szobájában történt. Ő bent lakott családjával együtt a Kollégiumban, az első emeletnek a Darabos utcára néző részén. A folyosó végén volt kialakítva a lakásuk. A lakáson kívül egy szoba közvetlenül a folyosóra nyílt. Ez volt a Professor úr szobája. A kollokvium előtt teával, és apró süteménnyel kínálta meg a vizsgázókat rendszeresen. Ezalatt átlapozta a jegyzetünket, majd néhány kérdést tett fel a kijegyzetelt részből. Két hallgatót fogadott egyszerre. A kollokvium után lehetőség volt még a vizsgázónak is kérdésre. Kérdésre órán is volt lehetőség. Lehetett nála ún. elővizsgára jelentkezni megbeszélés alapján.

Alkalmanként időt szakított a hallgatók kulturált viselkedésről szóló előadásra, illetve annak szemléltetésére is. November vége felé szervezett egy-két olyan alkalmat, amelyeken arról tartott előadást, hogy mi illik és mi nem illik, mi méltó és mi nem méltó az Akadémia hallgatójához, a leendő lelkészekhez. Ezekon az előadásokon szóba került a legációra való bejelentkezéstől kezdve az étkezés módja terített asztal mellett, és a megfelelő, a szolgálathoz méltó külső, valamint a tisztelet megadásának a módja. Sok hasznos tanácsával igyekezett e téren is segíteni az ifúságot. Igen közvetlen stílusban, és szemléletesen történt a nevelésnek ez a módja, kellő humorral szemléltetve hallgatók bevonásával is több esetben a visszasságokat, amelyeken jókat derültünk.

Az adventi vasárnapok. Az adventi vasárnapokon Professzor úr délután öt órakor tartott bibliaórát. Ezekre az alkalmakra a szemináriumi hallgatói voltak hivatalosak. A lakásukban családja tagjaival együtt vettek részt tanítványai ezen az alkalmon. Az adventi koszorú gyertyáinak meggyújtása, az adventi énekek éneklése a résztvevők kívánsága szerint történt. Az adventi textusok magyarázata után további beszélgetés következett teázás és sütemény fogyasztása közben. Azt hiszem az adventi koszorúval ezeken az alkalmakon találkoztam először. – Mindenesetre annak érzékeltetése volt ez az alkalom, hogy Isten Fia testet öltésének rendkívül jelentős eseményére kellő figyelmet szenteljünk, és az ünneplésére, a karácsonyi legációra méltó módon felkészüljünk.

A törvény van az emberért, a tanár van a hallgatókéért, a lelkész a gyülekezetért. Erre nevelt nemcsak a törvény értelmezésével, hanem annak alkalmazásával egyaránt. Ő maga is nagyon érzékeny lelkületű ember volt, így észrevette a mások gondját, baját és segített rajta szükség szerint azonnal. – Valaki mesélte el a következő történetet, aki a későbbiekben nagyon közeli kapcsolatba került a Pákozdy családdal. Meglehetősen félszegen nézegetett, – mondta-, miután belépett a Teológia épületébe, mint aki nem tudja, hogy merre is induljon el. Ekkor valaki megszólította, és megkérdezte: „Kit keres, mit akar fiam?” Elmondta a gondját, baját, óhaját azon nyomban a kicsit félszegen tűnő ifjú. Miután elbeszélgetek, kiderült, hogy a kérdező ismeretlen az Akadémia dékánja, a vele való beszélgetés pedig „rendhagyó felvételi elbeszélgetés”-nek számított. Meg is született ott a helyszínen a „rögtönzött” felvételi elbeszélgetés alapján az eredményhirdetés és az útbaigazítás. A Dékán úr biztosította a lehetőséget a fiatalembernek beszélgetésük alapján teológiai tanulmányai megkezdésére. Hallgatóként az ifjú, Professzor úr kitűnő tanítványa, majd munkatársa is, gyülekezetépítő lelkész, és teológiai tanár lett.

Mint dékánnak, illetve pordékánnak voltak olyan esetei is természetesen, amikor a hallgatók közül némelyek valamilyen szabálysértést követtek el. Nekem nincs ilyen eset során személyes tapasztalatom Professzor úr eljárásáról, ellenben száj-hagyomány útján a következő dolog terjedt el fegyelmezési eljárásáról. – Az egyik hallgatónak X professzorral támadt konfliktusa. Az óráján kérdést szeretne volna

feltenni. Jelezte. Meg is kapta a lehetőséget. Ellenben kérdését igen rossz néven vette a Professor úr. Jelentette a Dékánnak, és kérte a megfelelő fegyelmi eljárás elrendelését. Hívatta ez után természetesen Pákozdy dékán a hallgatót és kérte, hogy mondja el mi történt a Professor úr óráján? A hallgató elmondta az esetet úgy ahogy volt. A Dékán úr végül, – a meglehetősen hosszúra sikerült kihallgatás végén – így zárta le a szóban forgó esetet: „Fiam! Tanulja meg, hogy máskor, ha kérdése van, ne X professor úrtól kérdezzen, hanem tőlem! A Professor úrtól pedig kérjen bocsánatot.”

A hallgatói iránti szeretetének megnyilvánulását tükrözte az Akadémia folyosójára nyíló szobájának az ajtaján olvasható tájékoztatás. Fogadóóra: a Dékáni Hivatalban naponként 11–12 óráig, hallgatóimnak pedig itt a szobámban mindig. Bátran élünk is ezzel a lehetőséggel, és sokszor egészen rendhagyónak tűnő kéréseink is meghallgatásra találtak nála, és problémáink megoldódtak segítségével.

A kápláni vizsgára szerettünk volna együtt készülni Juhász Zsófival és Tóth Gabival, de már internátusra nem voltunk jogosultak, albérletre pedig nem volt pénzünk. A Professor úr szobája mellett még volt két üres szoba. Kitaláltuk, hogy milyen jó lenne, ha azt megkaphatnánk egy hónapra, hogy ott tanuljunk. Nem szokványos volt a kérésünk, de teljesült. – Professor úr a különböző esetekben a problémák megoldása elől nem tért ki udvariasan, hanem az esetek nagy többségében megoldotta. Ő adott esetben nem csak a helyes diagnózist állapította meg, hanem a jó terápiát is biztosította.

A Pákozdy Család tagjaival való kapcsolatomban Debrecenbe érkezésünk után hamar elkezdődött: Kati kislányuk keresztelőjére nyúlik vissza. Azt hiszem Juhász Zsófi tudta meg Habara Máriától, aki nagy tisztelője volt a Pákozdy családnak, hogy a kislány keresztelője az Egyetemi templomban lesz. (Ez akkor még Református Egyházunk tulajdona volt, az államosítása csak később történt meg. Hála Istennek, ma már újra visszakerült Református Egyházunk tulajdonába.) Elhatároztuk, hogy kimegyünk a 10-es istentiszteletra. Megvolt a keresztelő, és utána Professor úr feleségével Bine nénivel is megismerkedtünk. Megszerettük őt és Jánost meg Katit is. Egyre intenzívebbé vált kapcsolatunk ez után az egész családdal. A Teológia folyosóján szinte naponként találkoztunk, és ha volt valami fontos dolog, akkor beszámoltunk arról egymásnak.

Mikor kápláni vizsga után elköszöntünk a Pákozdy családtól Professor úr megígérte, hogy a legközelebbi Zsinat ülésére kéri tárgysorozatba venni a nők egyházi szolgálata ügyének a rendezését.

Professor úr feleségétől, Bine nénitől kaptam is Sajósenyén egy levelet 1955. január elején, – én ugyanis tiszáninneri hallgató lévén, a Sajósenyei Református Gyermekotthonba kaptam kirendelést. Bine néni levelében örömmel tájékoztott arról, hogy tárgyalni fogja a Zsinat a nők egyházi szolgálatának a kérdését.

– Örültem a levélnek. Nem sokkal később azonban kaptam a következő híradást. A Zsinat ülése előtt nem sokkal megváltozott a helyzet. A Zsinat végül is nem vette fel tárgysorozatába a teológiát végzett nők egyházi szolgálatának az ügyét. Ekkor nem sikerült a Professzor úr akciója az ügyünkben, de arról tájékoztatott, hogy nem tett le azért arról, hogy ez rendeződjék.

A Pákozdy Család tagjaival való kapcsolatomból folytatódott nem nagy kihagyással akkor is, amikor áprilisban Sajósenyéről „utólagos beleegyezésem reményében” – Varga professzor úr, (akit Zsiga bácsinak hívtunk) levelének egy mondatát idézve –, megtörtént az áthelyezésem a debreceni teológiára professzor úr mellé.

Pákozdy professzor úrékkal egy folyosón voltunk. Az Újszövetségi szemináriumnak szomszédja volt a Vallástörténeti – Bibliai teológiai szeminárium, a lakásuk pedig, ahogyan már említettem a folyosó végén volt. Sokszor találkoztunk, beszélgettünk. A gyermekek: János és Kati a szemem előtt nőttek fel a többi Kollégiumban lakó gyermekkel együtt. Néhány évvel később igen sajnáltam, amikor a beszélgetésünk témája az lett, hogy elmennek Debrecenből. Igyekeztem minden módon lebeszélni őket erről. Több menetben is visszatértünk a témára. Többször megkerestem a lakásukban is őket, újabb és újabb érveket hoztam fel amellest, hogy maradniuk kell Debrecenben. Sikertelenül. Végül egyet nem értve, de megértve a döntésüket azzal váltunk el, hogy Budapesten majd meglátogatom őket. Ez meg is történt minden alkalommal, amikor Pesten jártam. Alkalmadtán hallgatóinkat is kértem, amikor úgy adódott, hogy Debrecenből Pestre mentek vagy önként, vagy kényszer hatására, hogy forduljanak bizalommal Pákozdy professzor úrhoz. Ez meg is történt, nem sikertelenül. Az utolsó beszélgetésünk valamelyikén arra kértem, hogy írja meg mindazt, amit nekünk bibliai teológiai óráin előadott. Kértem, hogy írja meg az ószövetségi és újszövetségi bibliai teológiát, mert ezt ő tudja megtenni világszínvonalon. A válasza azonban az volt, „most már késő”. Igaz, hogy én azt válaszoltam erre: „Professzor úr, soha nem késő.” Budapesti látogatásaim alkalmával azonban úgy láttam, hogy az a sokféle nehéz ügy, amelynek a megoldása ránehezedett, és még ki tudja mi minden, amiről mi nem is tudtunk, a sok jobbra fordítható energiájától megfosztotta. A sokféle idegeket, lelki energiákat felemésztő események között nehéz az íróasztal mellett a szakirodalomra, az Ószövetség és Újszövetség szövegére, és annak Urára úgy figyelni, hogy abból olyan mű születne, amellyel az igényes, európai színvonalú, elismert tudós professzor is elégedett legyen. – Ha az ószövetségi és újszövetségi bibliai teológiát nem is írta meg, azonban számtalan tanulmányával gazdagította a teológiai irodalmat, mindnyájunk javára és építésére. Örülök, hogy ez a Kálvin kiadó tanulmánykötetében megjelent, amelynek bemutatása ez emléknapon percekben belül sorra is kerül. Mindaz, amit nekünk óráin előadott bevésszük a tudatunkba úgy, hogy az lelkesíti, tanári munkánk során segített bennünket. – Mint ahogyan Újszászy professzor úr, úgy Pákozdy professzor Úr is tudományának igen nagy részét a hallgatóinak a szívébe írta be azt hiszem eredményesen. „Cheszed” Az Úr hűséges kegyelme által érvényesíti szövetségét, üdvözítő tervét, amelyben az egymást követő nemzedékek tagjainak személy szerint rendeltetése van, nekünk is. Vállaljuk örömmel és végezzük hálaadással, hogy a „cödáká”

igazságos rendje érvényesüljön köztünk és általunk. Még csak annyit említek meg: az első konkordanciával egybekötött görög Újszövetséget Professzor úrtól kaptam, és a doktorrá avatásomon Ő képviselte a Budapesti Teológiát. Mindkét dolognak igen örültem.

Legyen áldott mindenható Urunk Pákozdy professzor úr életéért, családjáért, egyházunkban és nemzetközi téren végzett jó munkájáért, a Teológiák érdekében kifejtett törekvéseiért, egyházunkat építő tanítványai köréért.

IV. OKTATÓI PUBLIKÁCIÓK ÉS KÖNYVISMERTETŐK

BARÁTH BÉLA LEVENTE

Könyvek

- – FÜRJ Z. (szerk., lekt., a mellékelt dokumentumokat közé tétele, előszó), *A protestáns pátens és kora; Tanulmányok és források a pátensharc 150. évfordulója alkalmából*, Debrecen, D. Dr. Harsányi András Alapítvány, 2010 (A D. Dr. Harsányi András Alapítvány kiadványai, 14), 200p.
- – GONDA L. (szerk., előszó), *Orando et laborando; A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2010, 140p.

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Az első magyarországi vallástörténeti tanszék alapító tanára és vallástudományi munkásságának ajánló bibliográfiája, in: HOPPÁL M. – KOVÁCS Á. (szerk.), *Tanulmányok a magyar vallástudomány történetéről*, Bp., L'Harmattan Kiadó, 2009 (Vallástudományi könyvtár, 1) 67–76.
- Kora újkori bibliafordítások, in: *Könyv és Könyvtár* 30 (2008), 135–138.
- Az elemi és középfokú oktatás helyzete és reformja a Tiszántúli Református Egyházkerületben Baltazár Dezső püspökségének első éveiben, in: LUKÁCS O. – DIENES D. (szerk.), *A református oktatás a Kárpát-medencében 1690–1918 között*, Kolozsvár, Bolyai Társaság – Egyetemi Műhely Kiadó, 2009 (Egyetemi Füzetek 9), 239–254. A tanulmány román és angol nyelvű összefoglalását ld. i. m. 270; ill. 277–278. oldalain.
- A pátensharc emléke a dualizmuskori református egyházkormányzói életrajzokban; in: BARÁTH B. L. – FÜRJ Z. (szerk., lekt., a mellékelt dokumentumokat közé teszi), *A protestáns pátens és kora; Tanulmányok és források a pátensharc 150. évfordulója alkalmából*, Debrecen, D. Dr. Harsányi András Alapítvány, 2010 (A D. Dr. Harsányi András Alapítvány kiadványai, 14), 129–138.

•

Szerkesztői munka

- „D. Dr. Harsányi András Alapítvány Kiadványai” – sorozatszerkesztő
- „Mediárium” kommunikáció- és társadalomtudományi folyóirat – rovat szerkesztő
- „Zempléni Múzsza” társadalomtudományi és kulturális folyóirat – szerkesztői bizottsági tag

- A „*Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Theologia. Reformata Transylvanica*” – szakreferens
- „*Nagytemplomi Gyülekezeti Élet*” – korrektor

Egyéb

- Hármaskoszorúzás és pályázati díjátadás Debrecenben, *Református Tiszántúl* 17 (2009)/6, 20–21.

BODÓ SÁRA

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Bibliai történet és/vagy mese? A bibliai történetek meseszerű átélése kisiskolás korban, *Magyar Református Nevelés*. 10/ 3. (2009), 2-10.
- Támasz, bátorítás, megértés. Spirituális kérdések a gyászolók segítésében, *Embertárs. Ökumenikus lelkipogondozói és mentálhigiénés folyóirat*, 8/1 (2010), 85-92.
- Nem vagyunk messze Isten országától (Mk 12,28-34), *Református Tiszántúl*, 17/5 (2009), 2-3.
- Kelj fel, és járj! (ApCsel 3,1-10), *Református Tiszántúl*, 18/2. (2010), 2-3.

Egyéb

- Az észrevétlen advent, *Reformátusok Lapja*, 53/48. (2009. november 29), 1.

FAZAKAS SÁNDOR

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Christliche Solidarität ohne konfessionelle Farben. Ein Beitrag des Ökumenischen Rates der Kirchen in Ungarn zur sozialen Krise in Ungarn (von Z. Bóna und S. Fazakas), in: HEIDEL, K.– POSERN, Th.(Hg.), *Armes reiches Europa. Die neue Spaltung von Ost und West überwinden, Jahrbuch Gerechtigkeit IV*, Heidelberg, Publik-Forum Edition, 2010, 165–175.
- Karl Barth im Ost-West-Konflikt, in: BEINTKER, M. – LINK, Chr. – TROWITZSCH, M. [Hrsg.], *Karl Barth im europäischen Zeitgeschehen (1935–1950). Widerstand – Bewährung – Orientierung. Beiträge zum Internationalen Symposium vom 1.–4. Mai 2008 in der Johannes a Lasco Bibliothek Emden*, Zürich, TVZ-Verlag, 2010, 267–286.
- Erinnern und Versöhnen – 20 Jahre nach der Wende. Erfahrungen und Ansätze aus dem mittel-ost-europäischen Kontext, *Zeitschrift für Evangelische Ethik* 54 (2010)/1, 34–46.

- „Mert a szegény nem fogy el a földről...” Kálvin társadalmi etikájának kialakulása és gyakorlati jelentősége, *Studia Theologica Debrecinensis* 2 (2009)/2, 91–106. = Collegium Doctorum 6 (2010), 81–93.
- Közösségépítés – a trenddel szemben? *Református Egyház* 62 (2010)/9, 223–227. = Református Tiszántúl 18 (2010)/3–4, 29–32.
- Hogyan tovább? A lelkésztovábbképzés elvi és gyakorlati tapasztalatai, *Sárospataki Füzetek* 14 (2010)/1, 99–110.
- “Őrállóvá tettek... – őrhelyemre állok”. Rektori megnyitó beszéd, *Református Tiszántúl* 17 (2009)/5, 4–6.
- Az emlékezés felelőssége. Rektori évzáró beszéd, *Református Egyház* 61 (2009)/9, 213–216. = Református Tiszántúl 17 (2009)/4, 22–25. = BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (Szerk.): *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről, 2008/2009*, Debrecen, 2010, 23–30.
- Pecsét a szíven. Igetanulmány – Házasságkötés megáldása (Énekek 8,6). *Igazság és Élet* 3 (2009), 601–604.

Szerkesztői munka:

- DRHE Szociáletikai Intézet Kiadványai (SZIK) – sorozatszerkesztő
  - Martin Luther King: A reménység testamentuma. Válogatás legfontosabb beszédeiből és írásaiból. Debrecen, 2010 (DRHE Szociáletikai Intézet kiadványai 4) 170 pp.
  - Alfred Jäger: Diakónia mint keresztyén vállalkozás. Nonprofit egyházi intézmények menedzselése, Debrecen, 2010² (DRHE Szociáletikai Intézet kiadványai 5) 260 pp.
- *Studia Theologica Debrecinensis*. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem teológiai szakfolyóirata – főszerkesztő
- *Igazság és élet* – főszerkesztő
- *Debreceni Református Hittudományi Egyetem Karl Barth Kutatóintézetének kiadványai*. – sorozatszerkesztő
- *THÉMA (Theológiai Élet Ma)* Protestáns Tanulmányi Kör folyóirata – szerkesztőbizottsági tag
- *Református Szemle* (Kolozsvár)

Egyéb

- Legátusprédikáció. Karácsony első nap délelőtt, in: GAÁL S. (Szerk.), *Ünnepi igehirdetések a Debreceni Református Kollégium legátusai számára 2009/2010. tanév*, Debrecen, DRHE, 2010, 16–25.
- Könyvajánló. M. L. King: A reménység testamentuma, Szociáletikai Intézet kiadványai 4., *Igazság és Élet* 3 (2009), 533–534.
- Könyvajánló. A. Jäger: Diakónia mint keresztyén vállalkozás c. könyvének 2. kiadásához, Szociáletikai Intézet kiadványai 5. 2010. *Igazság és Élet* 3 (2009), 535–536. = *Studia Theologica Debrecinensis* 3 (2010/1), 114–116.

FEKETE KÁROLY

Könyvek - szerkesztés:

- *Reformátusok a kegyelem trónusánál, A magyar református istentisztelet megújulásának teológiai alapelvei*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2010.

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Die liturgische Arbeit Johannes Calvins, *Református Szemle* 103 (2010)/1, 28–40.
- A Barmeni Teológiai Nyilatkozat magyarországi recepciója, *Református Egyház* (2010)/3, 81–84.
- Átértékelődésre ösztönző feltámadáshit (1Kor 15,1-11) Húsvét I. napjára, *Igazság és Élet* 4 (2010)/2, 172–180.
- D. Dr. Illyés Endre a gyakorlati teológus, in: BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.): *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, 2010, 59–66.
- A református egyházzene-oktatás jelentősége, in: S. SZABÓ Márta (szerk.): *Bárdos Szimpóziumok – 25 év – 25 előadás*, Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2010, 156–165.
- Cantor and Minister in a Value-Creating Worship, *Studia Musica – Studia Universitatis Babeş-Bolyai* 4 (2010)/2, 53-64. = *Porta Speciosa* (2010)/2, 27–38.
- Szükség néktek újjászületnek! *Református Tiszántúl* 18 (2010)/2, 10–12.
- A fegyelmzés témakörének megközelítése Makkai Sándor pedagógiai és vallás-pedagógiai munkásságában, *Sárospataki Füzetek* 14 (2010)/2, 43–56.
- Kálvin istentisztelete és istentiszteletünk jövője, *Collegium Doctorum* (2010), 25-41.
- Igehirdetésünk felelőssége az anyanyelvért, *Collegium Doctorum* (2010), 192–198.
- Mint aki látja a hangot – Egy beszélgetőkönyv margójára, *Református Tiszántúl* 18 (2010)/1, 20–21.
- A protestáns kulturális önszemlélet jelentősége, *Reformátusok Lapja* 54 (2010)/22, 8.
- A keresztény istentiszteletről protestáns megközelítésben, *Theológiai Szemle ÚF* 53 (2010)/ünnepi különszám az alapítás 85 éves évfordulóján, 66–68.

Szerkesztői munka (folyóirat, kiadványsorozat)

- *Kálvincsillag* - főszerkesztő
- *Református Tiszántúl* – főszerkesztő
- *Reformátusok Lapja* – főmunkatárs
- *Nagytemplomi Gyülekezeti Élet* – szerkesztő
- *Theológiai Szemle* – szerkesztőbizottság tagja
- *Collegium Doctorum* – szerkesztőbizottság tagja
- *Igazság és Élet* – szerkesztőbizottság tagja
- *Mediárium* – szerkesztőbizottság tagja

- *Református Szemle* (Kolozsvár) – szerkesztőbizottság tagja
- *Studia Theologica* (Kolozsvár) – szerkesztőbizottság tagja
- *A DRHE Liturgiai Kutatóintézetének Kiadványai* – sorozatszerkesztő
- Komáromi Csipkés Ágendája (1653) Bevezeti és közreadja: Fekete Csaba. Debrecen, 2009. ISBN 978-963-8429-60-5

Egyéb

- Kántustörténeti kiállítás Debrecenben, *Reformátusok Lapja* 54 (2010)/6, 5.
- Felemelt szív – emelkedett élet, *Reformátusok Lapja* 54 (2010)/8, 1.
- Fedezzük fel a kálvini liturgia örökségét! *Szivárvány* (2010)/1, 4–5.
- Istentiszteletünk a posztmodern korban, *Szivárvány* (2010)/2, 2–3.
- Milyen legyen református istentiszteletünk? *Szivárvány* (2010)/3.
- Testvéróvodai kapcsolat Bácskossuthfalva és Debrecen között, *Reformátusok Lapja* 54 (2010)/12, 5.
- Búcsúbeszéd Varga Zsolt temetésén, *Sárospataki Református Lapok* (2010)/1, 37.
- Szóra bírva: Kozma Zsolttal beszélget Tunyogi Lehel, *Igazság és Élet* 4 (2010)/1, 146–149.
- Kontrasztkiállítás Kisvárdán (interjú Százvai Lászlóval), *Református Tiszántúl* 18 (2010)/1, 15–16.
- Húsvéti visszatalálás (Lk 24,13-16. 28-31. 33), *Református Tiszántúl* 18 (2010)/1, 19–20.
- Mennyhorizontú élet (ApCsel 1,11+Kol 3,2), *Reformátusok Lapja* 54 (2010)/19, 1. (vezércikk)
- Isten kezében eggyé lenni (Ez 37,1-6. 15-23), *Reformátusok Lapja* 54 (2010)/május 23. melléklet 14.
- Kálvinnal haladni a megszentelődésben (vezércikk), *Reformátusok Lapja* 54 (2010)/33, 1.
- Főtitkári beszámoló a DAB szakbizottságainak 2009. évi munkájáról, *Debreceni Szemle* 18 (2010)/3, 203–207.
- Dr. Kocsis Elemér nyugalmazott püspök emlékezete, in: BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A DRHE évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, DRHE, 2010, 113–114.
- Laudáció – Tarr Kálmán Aranyokleveles teológus, *Collegium Doctorum* (2010), 274–275.
- Istentiszteleti alapelvek mindenkinek, *Református Tiszántúl* 18 (2010)/3-4, 24.
- Pápán tartotta közgyűlését és konferenciáját a Doktorok Kollégiuma, *Reformátusok Lapja* 54 (2010)/szeptember 5. 5.
- Egység-jelként bocsátjuk útjára a Kálvincsillagot, *Kálvincsillag* 2010. Reformáció hava. 5.
- Egyház és nemzet, *Kálvincsillag* 2010. Reformáció hava. 83-84.
- Újjászületett a sárospataki Mooser-orgona, *Kálvincsillag* 2010. Reformáció hava. 110.

FERENCZ ÁRPÁD

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Adalékok Karl Barth Kálvin-értelmezéséhez, *Református Szemle* 102 (2009)/6, 685–703.
- Hitvalló élet Isten szabadságának erőterében. Igehirdetési segítség a Szentháromság ünnepe utáni 17. Vasárnapra a Róma 10,9-17(18) alapján, *Igazság és Élet* 4 (2010)/3, 474–481.
- Igaz megértés. Igehirdetési segítség házasságkötés megáldásához a Fil. 1,9 alapján, *Igazság és Élet* 4 (2010)/1, 112–115.
- Istenképesség és emberi felelősségvállalás. Orosz Gábor teológiai etika tárgyú kötetéről, *Evangelikus Élet* 75 (2010)/32, 10.
- SCHLEGEL, Thomas, Theologie als unmögliche Notwendigkeit. Der Theologiebegriff Karl Barths in seiner Genese (1914-1932), *Zeitschrift für dialektische Theologie* 24 (2008)/2, 165–168.

Fordítás

- KÖRTNER, U. H. J., A vallás visszatérése? A vallás szerepe a modern társadalomban, *Studia Theologica Debrecinensis* 2 (2010)/1, 91–99

GAÁL BOTOND

Könyvek

- – KOVÁCS Á. (szerk.), *Kálvin kútjából merítve*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2009.

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Kálvini vonások a magyarok lelki arcán, (bővebb változat), *Napút – Kálvin* 500. 11 (2009)/9, 156–186.
- Csillagászat a régi Debrecenben, in: *Csillagösvényen 2009*. MTA Konferenciakötet, Berekfürdő, 2009, 71–75.
- Kálvin mint az egyházi tanok reformátora, *Debreceni Szemle*, XVII. évf. 3-4. szám, 2009/3-4. 353-362.
- Kálvin és az európai természettudományos gondolkodás, *Debreceni Szemle*, XVII. évf. 3-4. szám, 2009/3-4. 391-399.
- A filozófus rektor – Idősebb Tankó Béla munkássága, *Hajdú-Bihar Megyei Közművelődési és Könyvtári Téka*, (2009)/4, 25–29.

Egyéb

- Borsi Attila János laudáció. *Református Tiszántúl* 17 (2009)/5, 7. = BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A DRHE évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, DRHE, 2010, 103.
- Németh Tamás laudáció, *Református Tiszántúl* 17 (2009)/5, 8–9. = BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A DRHE évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, DRHE, 2010, 107–108.
- Pálfi József laudáció, *Református Tiszántúl*, 17 (2009)/5, 9. = BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A DRHE évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, DRHE, 2010, 109–110.
- Püsök Sarolta laudáció, *Református Tiszántúl* 17 (2009)/6, 3. = BARÁTH B. L. – S. GONDA L. (szerk.), *Orando et laborando. A DRHE évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, DRHE, 2010, 110–111.
- Ajánlás Pálfi József „Református felsőoktatás Erdélyben” című könyvéhez. Doktori értekezés. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 2009. IX–X.
- Beszámoló a doktori iskola működéséről. in: BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A DRHE évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, DRHE, 2010, 31–38.
- „Pecseteld be a tanítást a tanítványaimba!” in: *Kié az oktatáskutatás? Köszöntő Kozma Tamás 70. születésnapjára*, Debrecen, Csokonai Kiadó, 2009, 9–12.
- Bevezető gondolatok tanítványaim munkájához, in: GAÁL B. – KOVÁCS Á. (szerk.), *Kálvin kútjából merítve*, Debrecen, Kapitális Nyomda, 2009. 11–14.

GAÁL IZABELLA

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Die identitätsstiftende Auswirkung des Kaisermythos in Joseph Roths Roman Radetzky marsch, *TRANS. Internet-Zeitschrift für Kulturwissenschaften Wien*, (2010)/No.17 (http://www.inst.at/trans/17Nr/8-9/8-9_gaal17.htm)
- *Diskursanalyse der Subjektbildung am Beispiel von Franz von Trotta und Sipolje im Roman „Radetzky marsch”*, *Werkstatt 5* (2010), 38–62. (http://www.werkstatt.unideb.hu/de/aktuelle_ausgabe.htm)

GAÁL SÁNDOR

Könyvek

- (szerk.), *Ünnepi íghirdetések a Debreceni Református Kollégium legátusai számára 2009/2010 tanév*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2009.

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- „Ezüstöm és aranyom nincs...” Esperesi székfoglaló beszéd az Apostolok Cselekedetei 3, 1-10 alapján, in: BARÁTH BÉLA LEVENTE – GONDA S. LÁSZLÓ (szerk.), *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről, 2008/2009.*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2010, 11-14.
- Missziói impulzusok Kálvin teológiájában, *Collegium Doctorum*, VI/1 (2010), 76-81.
- Keresztelés - Zsoltárok 46,2-4 – Isten a mi oltalmunk és erősségünk, *Igazság és élet*, IV/1 (2010), 105-106
- Mission Impulses in John Calvin's Theology, *Acta Missiologiae*, II/1 (2009), 105-112.

Egyéb

- Előszó, in: GAÁL SÁNDOR (szerk.), *Ünnepi igehirdetések a Debreceni Református Kollégium legátusai számára 2009/2010 tanév*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 5.

Szerkesztői munka

- *Református Tiszántúl* (szerkesztőbizottsági tag)
- *A Debreceni Református Hittudományi Egyetem Missziói és Felekezettudományi Tanszékének Kiadványai* (sorozatszerkesztő)

GONDA LÁSZLÓ

Könyvek

- – BARÁTH BÉLA LEVENTE. (szerk.), *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről, 2008/2009.*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2010.

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Igehirdetés karácsony szentestéjére, in: GAÁL SÁNDOR (szerk.), *Ünnepi igehirdetések a Debreceni Református Kollégium legátusai számára 2009/2010 tanév*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 8-15.
- – JACKSON, DARRELL – AVTZI, KYRIAKI, Theme 8. Mission and Unity – Ecclesiology and Mission, in: BALIA, DARYL – KIM, KIRSTEEN (eds.), *Witnessing to Christ Today. Edinburgh 2010. Vol. II.*, Oxford, Regnum Books International, 2010, 199-221.

Fordítások

- Misszió és egység – Ekkleziológia és misszió. I. rész., *Theológiai Szemle*, ÚF LIII/1 (2010), 55 -61.

Egyéb

- Vasárnap-valságnap?, *Közösség I/1* (2009), 6-7.
- Védőoltás? – Egy hitvita margójára, *Közösség I/1.* (2009), 30.
- -1 = +1. Böjt: a felelős élet kultúrájáért , *Közösség II/1.* (2010), 6-7.
- Mondd (?), te kit?, *Közösség II/1.*(2010), 30.
- Közöd? – Arról, ami összeköt, *Közösség II/2.* (2010), 6-7.
- Győztünk? Igen. Nem. Talán, *Közösség II/2* (2010), 30.
- Erasmus program az egyetemünkön, 2008/2009, in: BARÁTH BÉLA – GONDA S. LÁSZLÓ (szerk.): *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről, 2008/2009.*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem , 2010, 47.

Szerkesztői munka

- *Acta Missiologiae* (szerkesztőbizottsági tag)
- *A Debreceni Református Hittudományi Egyetem Missziói és Felekezettudományi Tanszékének Kiadványai* (társszerkesztő)
- *Közösség – Református Magazin* (szerkesztőbizottsági tag)

HODOSSY-TAKÁCS ELŐD

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Halászból halász (Lukács 5,1-11), *Igazság és Élet* 3 (2009)/3, 328–334.
- Az izraeli előtörténet néhány elbeszélése Kálvin magyarázatában, *Mediárium* 3 (2009)/3-4, 17–32.
- Az üdvösségszerző (Zsidókhoz írt levél 5,7-9), *Igazság és Élet*4 (2010)/1, 87–93.
- A vallástörténet oktatásának helye a keresztyén teológiai képzésben, in: BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A DRHE évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, DRHE, 2010, 67–73.
- Isten egyik nagy titka (iget tanulmány Róm 11,25-32), *Igazság és Élet* 4 (2010)/3, 415–423.
- Jerusalem, the Multi-Religious City? An Alternative Vision of Ancient Israelite Cultic Life, in: KÖNIG, A. (Hrsg./ed.), *Mission, Dialog und friedliche Koexistenz. / Mission, Dialogue and Peaceful Co-Existence*, Frankfurt am M. – New York, Peter Lang, 2010 (Glaube und Denken. Sonderband), 153–166.

Egyéb

- Kálvin magyarázata 1Móz 41-hez, *Reformátusok Lapja* 53 (2009)/38, 1.
- Egy darab Palesztina a Nagytemplomban, *Téka* (2009)/5-6, 26–27.
- Új teológiai doktorok Debrecenben – Pap Ferenc, *Református Tiszántúl* 17 (2009)/5, 9. = BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A DRHE évkönyve a 471. tanévről 2008/2009*, Debrecen, DRHE, 2010, 108–109.
- Egyszer Pál is majdnem megistenült..., *Református Tiszántúl* 17 (2009)/5, 21–22.
- „Jézus Krisztus születése így történt...” (Mt 1,18), *Református Tiszántúl* 17 (2009)/6, 7–8.

HORSAI EDE

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Az erkölcsi nevelés alapszabályai, *Református Tiszántúl*, 2009/5., 12-15.
- Etika és globalizáció, *Studia Theologica Debrecinensis*, 2009/2., 77-90.
- 1Korinthus 11,23-26, *Igazság és Élet*, 2010/2, 155-163.

HÖRCSIK RICHÁRD

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Híd Kelet és Nyugat között: Anasztázia, I. András és Sárospatak, in: KOVÁTS Dániel (szerk.), BOJTOR István, KISS Endre József (tan. gyűjt., vál.), *Tanulmányok Prof. Dr. Dr. Csohány János tiszteletére*, Sárospatak-Debrecen, 2009, 13–18.
- Sárospatak: a nyugati és keleti kereszténység között, *Orosz Negyed – Russzkij Kvartal, (Az ELTE Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ tájékoztató magazinja)* (2010)/1-2, 35–36.
- Az Országgyűlés és a magyar EU-elnökség, *Európai Tükör (A Külügyminisztérium folyóirata)* 15 (2010)/11-12, 69–81.

Egyéb

- A befejezetlen forradalom, *Magyar Hírlap* 42 (2009)/245, 14.
- Parlamenti megemlékezés az Alkotmányozó Zsinatról, *Reformátusok Lapja* 53 (2009)/23, 3.
- A fejlődés Kulcsa. A Parlamentben is megemlékeztek Kálvinról, *Reformátusok Lapja* 53 (2009)/47, 5.
- Előszó, in: HAJDÚ Imre: *Sárospatak, képek a 20. századi városról*, Sárospatak, 2010. 4.
- Kárpótolhat a sors, *Magyar Hírlap* 43 (2010)/december 4, 8.
- Nehéz, de eredményes négy év van mögöttünk, *Zemplén*, 1 (2010)/4, 3–4.

- Erős Magyarország egy erős Európában, *Kulcs magazin* 4 (2010)/11, 9.
- Dr. Hörcsik Richárd országgyűlési képviselő úr ünnepi beszéde, *Komlóska Napja (Önkormányzati kiadvány)* (2010)/augusztus 7, 17–18.
- Januártól rajtunk a világ szeme, *Észak Magyarország* 66 (2010)/260, 2.

KÓKAI NAGY VIKTOR

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Die Beziehung der Makkabäer zu fremden Nationen – die Bündnisse mit Rom und Sparta, in XERAVITS, G. G. – DUŠEK J. (Eds.), *The Stranger in Ancient and Mediaeval Jewish Tradition*, Berlin, de Gruyter, 2010, 107–117.
- Kálvin hermeneutikája ekkleziológiája tükrében, *Studia Theologica Debreciensis*, (2010)/1, 81–90.
- Ítélet és reménység – Máté 25,31-46, *Igazság és élet* 3 (2009)/4, 518–524.
- Az ember ítélete Isten ítéletének tükrében – Róm 14,(9)10-13; *Igazság és élet* 4 (2010)/2, 290–296.
- Adakozz, ne aggodalmaskodj! – 2Kor 9,6-15; *Igazság és élet* 4 (2010)/3, 433–439.
- HIRZEL, Martin Ernst, SALLMANN, Martin (szerk.), 1509 – Johannes Calvin – 2009, Sein Wirken in Kirche und Gesellschaft. Essays zum 500. Geburtstag, Zürich, Theologischer Verlag Zürich, 2009, 292pp; *Studia Theologia Debreciensis*, (2009)/2, 145–148.
- SCHRÖTER, Jens (szerk.), Early Christianity, J.C.B. Mohr, *Studia Theologia Debreciensis* (2010)/1, 112–113.

Szerkesztői munka

- Reformátusok Lapja Ifjúsági Oldalának „Morfondir” rovata

Egyéb

- Reformátusok Lapja „Morfondir” című rovatában: 2009. 10. 04.; 2010. 03.07.; 04.11.; 05.30.; 09.05.

KOVÁCS ÁBRAHÁM

Könyvek

- *Hitvédelem és egyháziasság. A debreceni ortodoxia vitája a liberális teológiával*, Budapest, L'Harmattan, 2010.
- – GAÁL BOTOND (szerk.), *Kálvin kútjából merítve*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2009.

- – HOPPÁL MIHÁLY (szerk.), *Tanulmányok a magyar vallástudomány történetéről*, Budapest, L'Harmattan, 2010, (Vallástudományi Tanulmányok, 2.).

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- A liberális teológia és a vallástudomány: Kovács Ödön „Vallásbölcshet kézikönyve” in: HOPPÁL MIHÁLY - KOVÁCS ÁBRAHÁM (szerk.), *Tanulmányok a magyar vallástudomány történetéről*, Budapest, L'Harmattan, 2009, 101-126.
- Értekezés a keresztyén béketeremtésről: Egy kálvinista teológiai látás és a vallási sokféleség, in: CSEPREGI ANDRÁS (szerk.), *Vallási diszkrimináció*, Budapest, Oktatási Minisztérium, 2009.
- A budapesti református belmisszió központja: a Németajkú Ev. Ref. Leányegyház rövid története és teológiai felfogása: 1859-1912, in: BALOG ZOLTÁN (szerk.), *A Hold utcai Németajkú Ev. Ref. gyülekezet története és teológiája*, Budapest, 2010.

KUSTÁR ZOLTÁN

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- „Ein Bethaus – für alle Völker?“ Tempel, Völker und das prophetische Heilsuniversalismus im ersten Makkabäerbuch, in: XERAVITS, G. G. – DUŠEK, J. (eds.), *The Stranger in Ancient and mediaeval Jewish Tradition. Papers Read at the First Meeting of the JBSCE, Piliscsaba, 2009.* (Deuterocanonical and Cognate Literature Studies 4) Göttingen, de Gruyter, 2010, 118–138.
- Kálvin János hermeneutikája és annak hatása a modern természettudományok fejlődésére, *Református Szemle* 102 (2009)/5, 547–555. = *Mediárium* 2 (2009)/3–4, 5–15.
- Jeremiás elhívása és megerősítése (Jer 1,4–19). II. rész: A Jer 1,11–19 magyarázata, *Theologiai Szemle* 53 (2010)/2, 68–80.
- Magyar protestáns biblia-fordításaink szövegtagolása és az ószövetségi akcentusok, *Könyv és Könyvtár* 30 (2008), 95–104.
- Dr. Karasszon Dezső professzor (1924–2008) élete és tudományos munkássága, in: BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről (2008/2009)*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2010, 49–57.
- Jeremiás elhívása és megerősítése (I. rész), *Theologiai Szemle* 53 (2010)/1, 4–16.
- Milyenek voltak Lea szemei? Exegetikai és nyelvtörténeti megfontolások az 1Móz 29,17 helyes fordításához, *Studia Theologica Debrecinensis* 2 (2009)/2, 9–24.
- Az útvacsora szerzetési ígéje Pálnál. Az 1Kor 11,17–34. magyarázata (II.), *Református Egyház* 61 (2009)/11, 250–252.

- Az útvacsora szerzetési igéje Pálnál. Az 1Kor 11,17–34. magyarázata (I.), *Református Egyház* 61 (2009)/10, 227–235.
- Méliusz Juhász Péter: A Szent Job könyvének a Sidó nyelvből és bölcs magyarázó fordításából igazán való fordítása magyar nyelvre 1565-ben (Várad, 1565). Irodalmi Múzeum, Debrecen, 2009. október 24., *Református Tiszántúl* 17 (2009/6), 8–10.
- Hecker Róbert (laudáció), *Református Tiszántúl* 17 (2009)/5, 7–8. = in: BARÁTH B. L. – GONDA S. L. (szerk.), *Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről (2008/2009)*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2010, 105–106.
- Isten kegyelméből új életet kezdeni. Szentháromság utáni 6. vasárnap. 2010. június 11. – Róm 6,3–11, *Igazság és Élet* 4 (2010)/3, 387–391.
- „...aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik.” *Közösség. Református magazin* 2 (2010)/1, 4–5.
- „Tartsd meg a nyugalom napját, és szenteld meg azt!” (5Móz 20,12), *Közösség. Református magazin* 1 (2009/1), 4–5.
- Rövid ige-magyarázatok a Bibliaolvasó Kalauz számára (29. hét, július 11–17.). in: *Bibliaolvasó Kalauz a 2010. évre*, Budapest, Kálvin János Kiadó, 2009, 62–63.

Egyéb

- 2009–2014 Kálvin emlékévek, *Reformátusok Lapja* 53 (2009)/15, 2009. április 12.), 1.

MARJOVSZKY TIBOR

Könyvek

- (szerk.): *Pákozdy László Márton: Szövetség és hűség. Tanulmányok*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2010.

Fordítások

- – DOEDENS, JAAP, Szívesen vagy sehogy, in: FERENCZ ÁRPÁD (szerk.), *Gerrit W. Neven: Tanulmányok Karl Barth vonzasköréből.*, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen, 2009 (A Karl Barth Kutatóintézet Kiadványai, 3.)

Szerkesztői munka

- *Református Szemle* (szerkesztőbizottsági tag)

MOLNÁR JÁNOS

Egyéb

- A partizán (novella), *Magyar Napló* 22 (2010)/ 5, 10.
- Halál, hol a te fullánkod (novella), *Magyar Napló* 22 (2010)/7, 27–28.

PERES IMRE

Könyvek

- (szerk.): *Areopagitica. Kázne reformovaných duchovných (A református lelkészek igeszolgalatai)*, Bratislava, Academia Christiana, 2010.

Tanulmányok, igetanulmányok, könyvismertetések

- Rímske zákony a apoštolská teológia (A római törvények és az apostoli teológia), in: HANES, PAVEL, (ed.), *Cirkevný zbor vo vzťahu k spoločenskému prostrediu (Egyház a társadalomban). Zborník z vedeckej teologickej konferencie*, Banská Bystrica, PF UMB, 2010, 35-50.
- Görög sírfeliratok nyomai Pál apostol leveleiben, in: BENYIK GYÖRGY (szerk.), *Szent Pál és a pogány irodalom*, Szeged, JATEPres-Szegedi Egyetemi Kiadó, 2010, 231-243.
- Aberkiosz epitáfiuma, *Studia Theologica Debrecinensis* 3 (2010/1), 19-36.
- Metaforikus beszéd Pál apostol eszkatológiájában, *Studia Theologica Debrecinensis* 2 (2009/1), 25-48.
- Zápas apoštolských otcov za čistú cirkev (Az apostolok küzdelme a tiszta egyháért), *Evanjelikálny teologický časopis* (2010/1), 12-24.
- Húsvét első napja délelőtt, in: GAÁL SÁNDOR (szerk.), *Ünnepi igehirdetések a Debreceni Református Kollégium legátusai számára*, Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2009, 57-62.
- Bibliaolvasó Vezérfonal a 2010. évre, *Kálvinista Szemle* 80 (2009/11), 1-16. (Külön melléklet)
- Príprava na príchod Pána (Készülődés az ÚR fogadására), *Re-Mi-Dia* 2010/2, 1-2.
- Recenzia zborníka (Tanulmánykötet recenziója), *Zborník prednášok z medzinárodnej monoteematickej ekumenickej konferencie 2008*, Banská Bystrica, Slovenská biblická spoločnosť, 2009, 99-102.
- Totem a tabu (Sigmund Freud könyvének recenziója), *Evanjelikálny teologický časopis* (2010/1), 74-77.
- A Biblia és az élő környezet, *Theologiai Szemle* 53 (2010: ünnepi különszám), 11-17.

Egyéb

- Lectori Salutem, *Studia Theologica Debrecinensis* 2 (2009/2), 7-8.

- – FAZEKAS SÁNDOR, Lectori Salutem, *Studia Theologica Debrecinensis* 3 (2010/1), 7-8.
- Újszövetség – patrisztika – dogmatika (Patrisztikus konferencia, *Studia Theologica Debrecinensis* 3 (2010/1), 17-18.

Fordítás

- – PERES IMRÉNÉ, Koreckova, Andrea, A Szentírás helye Jusztinosz teológiájában, *Studia Theologica Debrecinensis* 3 (2010/1), 37-56.

Szerkesztői munka

Verbi Divini Commentationes (könyvsorozat-szerkesztő)

Bibliotheca Antiqua et Biblica (könyvsorozat-szerkesztő)

Vallástudományi Szemle

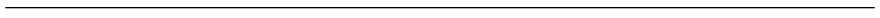
Eruditio-Educatio

Igazság és Élet

Studia Theologica Debrecinensis

Vallástudományi könyvtár

The New Educational Review

V. KÖNYVAJÁNLÓ

ALFRED JÄGER:

DIAKÓNIA MINT KERESZTYÉN VÁLLALKOZÁS

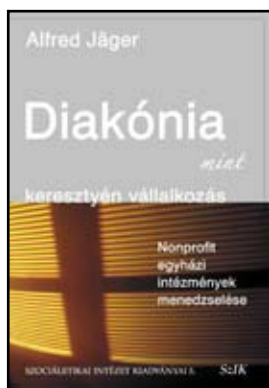
Nonprofit egyházi intézmények menedzselése (260 oldal)

Második kiadás – Debrecen, 2010

Fordította: Szabó Csaba

Kiadja: A Debreceni Református Hittudományi Egyetem Szociáletikai Intézete

ISSN 1785-6027, ISBN 978-963-8429-61-2

Diakónia mint keresztyén vállalkozás! Már címében és tartalmában is provokatív könyvével Alfred Jäger 1985-ben olyan vitát indított el az európai protestáns egyházakban és a társadalomban, amely korábban elképzelhetetlen volt, de mind a mai napig tart. A szerző neve összefonódik a német protestáns diakónia intézményes megújulásával, a diakóniai intézmények vezetésének gyökeresen új szempontok szerinti átalakításával. Alaptétele és kiinduló pontja az a megállapítás, hogy „a diakónia irányítási problémáit úgy kell tekinteni, mint amelyek tipikusan menedzselési jellegűek, és ezért azokat a korszerű menedzselési gyakorlat eszközeivel kell megoldani”. Nemcsak indulatokat váltott ki ez a

megállapítás, de elismerést is: „végre akad egy teológus, aki kimondja, amit már régóta tudunk, de hiába akarunk megvalósítani!” A Jäger által javasolt koncepcióváltás lényege a teológiai, gazdaságetika, közgazdasági és vezetéselméleti ismeretek oly módon való egymásra vonatkoztatása, amelynek eredményeként a diakóniai intézményekben és egyházi testületekben egyaránt elérhető lesz a professzionális és kompetens irányítás, szűkös anyagi keretek között, vagy gazdasági recesszió idején is. Ez nem jelenti a teológiai szempontok feladását modern menedzsment eszköztárának javára – de jelenti azt, hogy a keresztyén teológia partner tudományokat keres és fogad el annak érdekében, hogy a különböző egyházi intézmények irányítása ne csak rutinfeladatok ellátását jelentse, hanem hosszú távon is képes legyen kidolgozni az egyházi szolgálat céljait, vezérkonceptióját, feltételeit.

Ez a törekvés és elméleti megalapozás nem lehet idegen a reformátori egyházakban. A koncepció lényege nem más, mint a sajnálatos módon elfelejtett protestáns kibernetika örökségének felelevenítése. A protestáns teológiában ugyanis tör-téne-

---

tileg a kybernetika jelentette az egyház vezetésének tudományát, s egyben jelezte azokat a speciális kérdéseket és problémákat, amelyeket az egyházjog és a klasszikus gyakorlati teológiai diszciplínák nem tudtak felölelni. A fogalom használatának és a diszciplína művelésének létjogosultsága már csak azért is legitim, mert az Új-szövetség is ismeri az eltérő kontextusok által meghatározott gyülekezetek vezetésének problematikáját. A karizmák páli értelmezésében a *κυβερνήσεις* kifejezeten a vezetésre való lelki adományt jelenti (1Kor 12,28). A karizma-értelmezés és az újszövetségi tiszttség-értelmezés kérdésének további fejlődése egyértelműen jelzi a vezetés ügyének jelentőségét, a *gubernatio ecclesiae* pedig a reformátori teológia ki-emelt témájává vált. Mégis hogyan történhetett, hogy az idők során e tiszttség és a lelki ajándék megítélésének ügye leszűkül az egyház pusztá adminisztrálásának, illetve igazgatásának kérdésévé? Nagy valószínűség szerint a kybernetika, s ezzel együtt az egyházkormányzás teológiailag reflektált elméletének és gyakorlatának visszafejlődése annak tudható be, hogy a reformátori atyákat követő nemzedékek sora az egyház vezetését átengedte a világi felsőbbségnek vagy világi grémiumoknak, később pedig maga az egyház értelmezte csak „igazgatási” feladatként – világi analógiák mintájára – az egyházi intézményrendszer vezetésének feladatát. Ennek okát, fejlődését és történetét itt most nem követhetjük nyomon. De az újszövetségi és reformátori szándék átível időközön és korokon és így fogalmazható meg: tanítás és vezetés, kerügma és kormányzás elválaszthatatlanul összetartozik. Az egyház az evangélium hirdetése és az apostoli tanítás újraértelmezése által kormányozza magát a világban, úgy hogy szüntelenül fel kell tennie magának a kérdést és keresnie rá a választ: mit jelent itt és most Krisztus egyházaként élni? Viszont ez szükségszerűen irányítja rá figyelmünket az empiria és a teológia kapcsolatának, viszonyrendszerének tisztázására!

A német protestáns diakónia és a katolikus *caritas* terén megtörtént ez az átalakulás; annál meglepőbb és elszomorítóbb – Jäger szerint – hogy az egyházi testületek (egyházkerületek, tartományi egyházak vagy gyülekezetek) terén a vártnál nehezebben mozdulnak az állóvizek – pedig az egyházi testületeknek is szükségük van arra, hogy megtanulják professzionálisan megszervezni tevékenységüket, rugalmasan alkalmazkodva a változó gazdasági, szociális és jogi környezethez. E menedzsment-feladatoknak megvan a teológiai, ekkleziológiai, és ökonómiai létjogosultsága és alapja.

Alfred Jäger teológiai munkássága és elkötelezettsége a kortárs magyar református teológiában és egyházi életünkben nem maradt visszhang nélkül. Programja, megoldási javaslatok és módszere a szociális szférában aktív szerepet vállaló református egyház számára is aktualitással bír. Ennek a felismerésnek a jegyében került megalapításra 2003-ban a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen az Egyházi intézményvezető posztgraduális továbbképzés, amelyet a szerző rendszeres előadásaival és szakmai tanácsaival kísért, és a hallgatónak, valamint további érdeklődőknek először adhattuk kezébe magyar nyelven a neves professzor jelen tanulmánykötetét, „Diakónia mint keresztyén vállalkozás” címen. A kötet egyes fejezeteit maga a szerző válogatta korábban megjelent köteteiből vagy publikát-

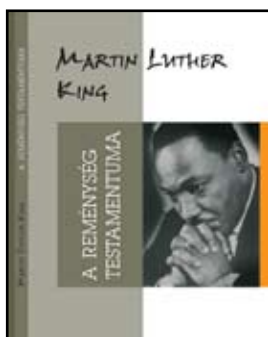
---

lan kézírataiból, előadásaiból, tekintettel a közép-kelet-európai egyházak rendszer-
vál-tást követő átalakulására, diakóniai intézményrendszerük kiépítésére. A kötet
idő-közben megjelent lengyel, cseh és szlovák nyelven. Magyar nyelvű újrakiadá-
sára a téma iránti élénk érdeklődés és képzésünk akkreditált mesterképzésként
(Pasztorális tanácsadás és szervezettefejlesztés) való beindítása ad alkalmat, abban
a reményben, hogy az elméleti teológiai reflexiók és a gyakorlati egyház- és intéz-
ményvezetés terén egyaránt inspiráló erővel bír. Ugyanis kellő nyitottsággal, teoló-
giai tárgyyszerűséggel és evangéliumi józansággal az egyház és a teológia nemcsak
új partnertudományra tehet szert az egyházvezetés terén, de új dimenziókat is nyit-
hat meg saját élete és szolgálata előtt.

Dr. Fazakas Sándor

MARTIN LUTHER KING:
A REMÉNYSÉG TESTAMENTUMA
(Válogatás legfontosabb írásaiból és beszédeiből)
Debrecen 2010
Szerkesztette: Gaál Izabella, Kocsis Áron
Kiadja: A DRHE Szociáletikai Intézete
ISBN 0-06-064691-8

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem Szociáletikai Intézetének gondozásában Martin Luther King (1929-1968) publicisztikáiból és prédikációiból válogatáskötetet jelentetett meg születésének 80. évfordulójára emlékezve. A fordítási és szerkesztési munkát hallgatók és oktatók együttműködve végezték.

Hiánypótló szándékkal született meg a kötet, hogy magyarul is szélesebb közönség számára hozzáférhetővé tegye Martin Luther King gondolatait, munkásságát. King a XX. század egyik legnagyobb formátumú teológusa, igehirdetője és közéleti politikusa volt, az egyesült államokbeli fekete lakosság polgárjogi küzdelmeinek emblematisz vezéralakja. Az erőszakmentességre alapozott mozgalom élén a szeretet békés követelésével állt ki a szegregáció, a faji alapon történő megkülönböztetés ellen. Célja nem csupán a politikai-jogi egyenlőség kivívása volt, hanem, hogy a korabeli amerikai társadalom lelki változáson is keresztülmenjen, hogy valóban az Isten előtti egyenlőség a krisztusi szeretetben legyen alapértékké. King beszédeiből és prédikációiból sugárzik a közösségéért felelősséget viselő, Isten igazságának prófétai lelkületű hirdetőjének elszántsága és mély személyes hite. Élete és szavai nemcsak hitvallás volt, de ma is példaértékű. Az alábbiakban a kötet ajánlását adjuk közre.

Kocsis Áron

Ajánlás

Vannak könyvek, amelyeknek nincs szüksége ajánlásra. Ez a kötet is ilyen! Minden mondat, minden gondolat különleges aktualitással bír, még akkor is, ha keletkezésük körülményei már történelmi távlatból tekinthetők. Martin Luther King (1929–1968) amerikai baptista lelkész, polgárjogi harcos, az afroamerikai polgárjogi mozgalom vezető egyénisége, a Nobel-békedíj kitüntettetje (1964), írásaiban és beszédeiben – amelyeket gondos válogatásban és fordításban tart kezében az olvasó – személyes hangvétellel és meggyőző erővel bizonyítja, hogy az embertársi szeretet és az erő-szak nélküli ellenállás nem politikai jelszó csupán. De a keresz-

---

tyén szeretet megélése nem tekinthet el a társadalmi igazság érvényesítésétől, az emberhez méltó életfeltételek megkövetelésétől, ezért mindig nyugtalanító, s mint ilyen, emberi együttélést átformáló, azaz politikai erő. Az ilyen módon megélt hit nem a privát vallásosság dolga és nem csupán szabadidős foglalatosság. Azért nem, mert a legfőbb jóra, a summum bonum-ra kérdez rá, arra, ami az életet igazán széppé és tartalmassá teheti, nemcsak a magunk, hanem embertársaink számára is: ez pedig – M. L. King szerint – az Isten szeretete. Ennek a szeretetnek részese lehet az ember, ha lemond a gyűlöletről, az erőszakról és a megbékélés szellemében keresi az igazságot és az emberhez méltóbb életkörülmények megteremtését. Az a társadalom és az a hatalom pedig, amely nem vesz tudomást erről az erőről, saját magát gyöngíti meg: nem azért, mert a keresztyénség különleges helyet követelne magának a közélet és a politika formálásában, hanem azért, mert olyan lelki-szellemi tartalékról mond le, amelynek helyét előbb-utóbb a gyűlölet, az önzés és a cinizmus foglalja el, s ezzel önmaga felszámolását készíti elő.

Ha élne M. Luther King, 80 éves lenne. De ha élne, mit szólna korunk társadalmi és politikai realitásaihoz? Vajon elég a szegregáció ellen és integráció mellett csak politikai jelszavakkal és eszközökkel harcolni – és ha belátjuk, hogy nem, hol marad az Isten igazsága, és ennek az emberi együttélés terén való érvényesítése? Közvetlenül halála előtt King arról beszélt, hogy ő is, mint minden ember, szeretne hosszú életet élni. Nem így történt! Értelmetlen és erőszakos halála is (merénylet áldozata lett Memphisben, 1968. április 4-én) azt bizonyította, hogy a „keresztyén fegyverekkel” való küzdelem látszólag alul marad és az ember nem szűnik meg a szeretet békés követelésére erőszakkal válaszolni... De mégis vannak jelek arra nézve, hogy M. L. King „álma” – miszerint eljön egyszer egy olyan idő és lesz olyan ország, ahol gyermekeit nem bőrük színe, hanem jellemük alapján fogják megítélni – nem illúzió volt csupán, hanem része annak a keresztyén reménységnek, hogy Isten építi az ő országát ennek a világnak keretei között, s ehhez mindig elhív embereket és talál elkötelezett szolgálókat.

Ennek az üzenetnek a tolmácsolására vállalkoztak a Debreceni Református Hittudományi Egyetem hallgatói a szerző halálának 40. évében, bizonyítva elkötelezettségüket e bibliai gyökerű eszmeiség közvetítése mellett. Azzal a reménységgel tesszük közkincsé e kötetet, hogy nemcsak teológusok és lelkészi illetve vallás-tanári pályára készülő hallgatók tájékozódhatnak általa hivatásuk gyakorlásában, hanem felkelti az érdeklődését minden nemes gondolkodású olvasónak, aki hisz a gyűlölet nélküli szeretet és az erőszakra való lemondás erejében, ugyanakkor érzi és tudja, hogy emberi együttélésünk örök erkölcsi törvények nélkül kétes értékű emberi erő-feszítés marad. Boldog az a nemzedék, amely szebb jövőt mer álmodni – és az ál-mok megvalósításáért tenni is akar!

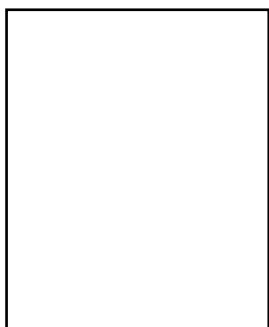
Dr. Fazakas Sándor

AZ EMBER MINT LÉLEK

A 8. Tudomány és Teológia konferencián elhangzott előadások

(Hatvani István Teológiai Kutatóközpont és a Debreceni Református Hittudományi Egyetem közös kiadása. Debrecen 2009.)

Már nyolcadik alkalommal rendezték meg a Debreceni Református Kollégium ősi falai között, ahol évszázadok óta foglalkoznak neves tudósok a tudomány és a hit kérdéseivel, a Tudomány és Teológia Konferenciát. A korábbi konferenciák azt mutatták meg, hogy akár az emberről általában, akár világtól, rendről és szabadságról a világmindenségben, vagy az emberről, mint lélekről szólal meg a tudomány és a teológia, nem nélkülözheti a másik véleményét, sőt a kapcsolódási pontok mélyreható vizsgálata új távlatokat nyit meg.

A kötet nyitó előadása, amelyet Gaál Botond, teológus, matematikus és fizikus, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem tanára tartott, „Az ember titka: test, lélek, szellem” címmel, elemzi az antik világ és a bibliai kor, valamint külön az ószövetségi és újszövetségi emberértelmezést. Konklúzióként pedig azt állapítja meg, hogy „az embert lehet test-lélek kettősségben szemlélni, lehet test-lélek-szellem hármasságban elgondolni, de lehet még több entitással is fölruházni, hogy közelebb kerülhessünk a titkához.” Ez a nyitó gondolat már előre jelzi azt a sokféleséget, ahogyan a különböző tudományágak művelői a lélekről vallanak. Freund Tamás agykutatót idézve a lélek téren és időn kívüli, az agyműködés egészét hatja át, míg a tudatos, értelmes, szellemi a megfoghatóval foglalkozik. A téma izgalmas volta éppen abban áll, hogy maga az emberi lélek tud csak beszélni hitelesen a lélekről.

Kopp Mária egyetemi tanár, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Magatartástudományi intézetének igazgatója az orvos pszichológus szemével vizsgálja meg a XXI. Század emberének lelkét egy elemeire szétbomló, értékvesztett társadalomban. Arra figyelmeztetve, hogy „ha egy társadalom megengedi, hogy fel lehessen rúgni az erkölcsi elveket és a közös játékszabályokat, akkor a pusztulás veszélye fenyegeti”. Az embereken eluralkodó feszült, értékhiányos, idegen szóval anómiás állapot ma már a népességünk kétharmad részét érinti, tünete a bizalmatlanság, a versengés és az irigység, amelyből teljesen hiányzik a jövőkép. Egy nép lelki egészsége akkor áll helyre, ha értékrendjét sikerül helyreállítania, ha megerősödik a nemzeti azonosságtudata. Kossuthot idézve: „A civilisatio, mellynek nemzeties jellege nincs, hasonlít a levágtott gyümölcsvirághoz, melly a pohárban még egy-két napig elteng, de gyümölcse soha

---

nem leszen. (...) Hol a honszerelemnek a szívredők oltarán lángoló tűzét semmi nem élteti, ott népcsorda lehet, de nemzet nincs.”

Hámori József agykutató, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke arról gondolkodtat el bennünket, hogy „Mi játszódik le a tudományt művelő emberben?” A lélekről csak annyit mond, amennyit az agykutató mondhat, hogy a „lélek esszenciális része az emberi életnek”. Az előadásának a célja, hogy a tudomány legkiválóbbjainak gondolatait felvonultatva rámutasson arra, hogy a tudomány művelésének és hit megvallásának, a tudományos világképnek és a lelki, hitbéli tudatvilágnak egymással meg kell találnia az összhangot. A tudomány, amely „lényegében számos tény kollektívája, amelyből azt remélik, hogy lépcsőzetesen elvezet egy általánosabb képhez”, nem nélkülözheti a vallásos hitet, amely abszolút választ szolgáltat az élet alapvető kérdésére. „Míg a vallás teljes választ ad, a tudomány csak részlegest.” Látnunk kell tehát, hogy miután „a vallás, a tudományok és a művészetek ugyanannak az emberi állapotnak a különböző nézőpontjai, nem lehetnek egymással ellentmondásban, látszólagos ellentétek nem gerjeszthetnek lelki válságokat”.

Sipka Sándor egyetemi tanár, a debreceni Regionális Immunológiai Laboratórium vezetője arra a kérdésre keresi a választ, hogy „örököljük-e a lelkünket”? J.W.Goethe vallomásával kezdi, aki apjától örököltnek vallja az alkatát és komolyságát, anyjától viszont a vidámságát és a mesélés hajlamát. Az ember képes létrehozni a meglévő, örökölt tulajdonságok kiélése felett, egy „szuper-organizmust” amely a közösség, és amelyre az embernek feltétlen igénye van. Kérdésként vetődik fel az is, hogy a magasabb lelki igénynek, a vallásosságnak, van-e génje, létezik-e olyan génváltozat, amely a vallási szimbólumok iránti érzékenységet hordozza? Jóllehet erről már könyv jelent meg D. Hamer tollából (The GOD gene. How Faith is harwired into our genes.2004) a vallásos gén továbbra sem bizonyított. Ami leszűrhető, hogy a „vallásos hit lényege és élmenye – a legjobb szándék mellett is – teljességgel átadhatatlan a másik ember számára. Mindig megmarad benne valami mélységesen személyes.”

Fekete Károly teológus, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszékének vezetője, a DAB főtitkára különleges címet adott előadásának: „Amikor a lélek húrjai megszólalnak”. A bibliai lélek-fogalmak tisztázása után arról a teológiai alapigazságról beszél, hogy az emberi lélek Istenre rezonál. Akkor is szól a húr, amikor a nyomorúság, a kiszolgáltatottság szólal meg, akkor is, amikor az elveszettség miatt zendül meg, akkor is, amikor az ígéreteket hirdeti. Az ember pedig rezonál az isteni lélek húrjaira. Ez az Istenre hangoltság pedig feladatokat, követelményeket állít, ezek közül legfontosabb a szeretet parancsa.

Az előadásokat a fizikus sajátos szemléletével értékeli és mutatja be Végh László összefoglalása, aki a MTA Atommagkutató Intézetének főmunkatársa.

A kötetet pedig Kovács Ábrahám ismertetője zárja, amit a Hatvani István Teológiai Kutatóközpont 2007/2008-as tanévtől írt. Ebből kitetszik a kutatóközpont sokágú munkája, és az igény, hogy a teológia és a természettudomány

---

kapcsolódási pontjait meg kell találni és a határkérdésekben közösen szükséges állást is foglalni.

„Az ember mint lélek” előadássorozat érdekes olvasmány, tisztázó jellege miatt elengedhetetlenül szükséges a tudomány művelői számára, valamint előremutató a jövő tudósainak, hiszen sokat kell még munkálkodni azon, hogy egészséges kapcsolat és közös szemlélet lehessen a tudomány és a teológia között.

Németh Tamás, Debrecen

VII. ANNALES

ESEMÉNYNAPTÁR 2009/2010

2009. szeptember

2009. szeptember 6. Debreceni Református Kollégium összes tagozata közös évnyitó nevelői értekezletet tart, melyet Fazakas Sándor rektor, a Kollégiumi Igazgatótanács elnöke nyit meg „*Milyen iskolát akarunk?*” címmel.

2009. szeptember 21–22. Fekete Károly a református istentisztelet megújulásáról lelkésztovábbképző kurzust tart Berekfürdön.

2009. szeptember 9. Peres Imre előadást tart „*Jézus áthatolt az egeken*” címmel, a dr. Fazakas Ludovit tiszteletére, 80. születésnapja alkalmából, rendezett teológiai szimpóziumon Besztercebányán.

2009. szeptember 25. Peres Imre előadást tart a szegedi Biblikus konferencián, „*Görög sírfeliratok nyomai Pál apostol leveleiben*” címmel.

2009. október

2009. október 5–12. „*Ethisches Denken und Handeln in der reformierten Tradition vor Fragestellungen von heute – Wie erlange und vermittele ich ethische Kompetenz?*” témakörben Berekfürdön és Debrecenben német-francia-magyar közös lelkésztovábbképző tanfolyamot tartanak. Ezen az alkalmon 2009. október 6-án Fazakas Sándor előadást tart „*Wirtschaftsethik bei Calvin und heute*” címmel.

2009. október 8. A DRHE Közép-Európai Reformáció és Protestantizmus Történeti Kutatóintézete közreműködésével „*A protestáns pátenés és kora*” címmel konferenciát rendeznek a debreceni Kistemplomban. Az alkalmon „*A pátensharc emléke dualizmuskori református egyházkormányzói életrajzokban*” címmel előadást tart Baráth Béla Levente.

2009. október 8. Fekete Károly lelkesértekezleti előadást tart Kolozsváron „*Kálvin istentisztelete és istentiszteletünk jövője*” címmel.

2009. október 9. Gaál Botond „*Kik azok a kálvinisták?*” címmel előadást tart Nádudvaron.

2009. október 13. Fazakas Sándor „*Calvins Bedeutung für die Reformierte Kirche in Ungarn*” címmel előadást tart Debrecenben a német protestáns egyházak diaszpóra ügyi munkatársainak.

2009. október 14. Peres Imre előadást tart a Pápán megrendezett Kálvin-konferencián, *Kálvin eszkatológiájának aspektusai* címmel.

2009. október 15. A dogmatikai tanszék vendégeként előadást tart egyetemünk díszdoktora Alan P. F. Sell „*Calvin's Challenges to the Twenty-first Century Church*” címmel. Az előadást Gaál Botond tolmácsolja.

2009. október 15. Fazakas Sándor előadást tart Prága/Herlikovicében „*Was heißt Umgang mit der Vergangenheit?*” címmel a „*1989... exodus... 2009*” 20 Jahre nach dem Fall der totalitären Regime in Europa” című konferencián.

2009. október 15-16. Dr. Karl-Christoph Epting professzor (Lipcsei Egyetem, Németország) vendégelőadásai a Missziói És Felekezettudományi Tanszéken.

2009. október 21. Budapesten a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának „*Ökumenikus kapcsolatok Magyarországon*” tanulmányi napján Fazakas Sándor korreferátumot tart „*Az ökumenikus kapcsolatok társadalmi értéke*” címmel.

2009. október 24. A debreceni Déri Múzeumban Kustár Zoltán mutatja be Méliusz Juhász Péter Jób-fordításának hasonmás kiadását.

2009. október 25. Az Országos Református Nőszövetség alapításának 65 évfordulója kapcsán a DRHE Közép-Európai Reformáció és Protestantizmus Történeti Kutatóintézete és a Harsányi András Alapítvány közreműködésével kerül sor Zsindelyné Tüdös Klára emléktáblájának megkoszorúzására és „*A magyar református nőszövetségi munka és jeles egyéniségei az 1930-as, 1940-es években*” címmel meghirdetett pályázat díjátadó ünnepségére.

2009. október 28. Peres Imre előadást tart a Magyar Patrisztikus Társaság ülésén Nyíregyházán, „*Antiókhiai Ignatius leveleinek egyházképe*” címmel.

2009. október 30. Gaál Botond a kálvinizmusról tart előadás Fehérgyarmaton.

2009. október 30. Hodossy-Takács Előd előadást tart a Magyar Kommunikációtudományi Társaság Szakrális Kommunikáció Szakosztálya által az ELTE bölcsészkarán „A szakrális kommunikáció tematizálása” munkakonferencián „A bibliai nyelvhasználat kutatásának problémái” címmel.

2009. október Kovács Ábrahám előadást tart a Túrkevei Református Egyházközségben, *Kálvin János ekkleziológiája. Az egyházfegyelem teológiai megalapozása* címmel.

2009. november

2009. november 1. Fekete Károly a dunamelléki lelkésztovábbképzés keretében „Liturgiánk jövője” címmel kurzust tart Galyatetőn.

2009. november 4. Hodossy-Takács Előd „Háború és erőszak a bibliai teológia margóján” címmel előadást tart a protestáns tábori lelkészek 2009. évi továbbképzésén az Erdőbényén.

2009. november 6. Fazakas Sándor „A kálvini társadalometika aktualitása a mai magyar társadalomban” címmel előadást tart a Tiszántúli Református Egyházkerület Presbiteri Konferenciáján Berekfürdőn.

2009. november 12. A Tudomány Ünnepe és a Földbolygó Nemzetközi Éve 2009. rendezvénysorozat részeként egyetemünkön sor kerül a „Mindent a lába alá vetetél (Zsolt 8,7)... felelősségünk a jövőért” című konferenciára. Rendezvényt a DRHE, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Szociáletikai Bizottsága, a Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Akadémiai Bizottsága közösen szervezte. A konferencián előadást tart Peres Imre *A Biblia és az élő környezet* címmel.

2009. november 14. Baráth Béla Levente emlékbeszédet tart az 1956-os forradalom hőseire és áldozataira emlékező ökumenikus gyászistentiszteleten a debreceni Szent László plébániatemplomban.

2009. november 19. Fekete Károly átveszi az „Év könyve” díjat A Magyarországi Református Egyház Zsinatának balatonszárszói ülésén a „Példázatos szavak – életes példák” című könyvéért.

2009. november 23. Hodossy-Takács Előd „Ókori keleti szakrális terek, mint kulturális hordozói” címmel előadást tart a zsidó – keresztény – iszlám kapcsolatok XXI. századi esélyeit vizsgáló „Terézvárosi vallásközi konferencia, 2009” tanácskozáson.

2009. november 24. Hódmezővásárhely-Emlékpont. Molnár János: Szigorúan ellenőrzött evangélium I. köt. Könyvbemutató.

2009. november 25. Gaál Botond a „Darwinizmus „sorsa” a protestáns egyházakban” címmel előadást tart Budapsten, a Magyar Tudományos Akadémia székházában.

2009. november 26. A Kollégium dísztermében bemutatják Fekete Károly „A Barmeni Teológiai Nyilatkozat” című könyvét.

2009. november 26. Dienes Dénes – a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek igazgatója – bemutatja a Harsányi András Alapítvány kiadványsorozatában megjelentetett „Egyház és kegyesség a kora újkorban. Kutatástörténeti tanulmányok” című tanulmánykötetet a Debreceni Akadémiai Bizottság székházában.

2009. november 27. Gaál Botond előadást tart „A filozófus rektor – idősebb Tankó Béla munkássága” címmel.

2009. november 29. Fazakas Sándor „Kommunismus in Rückblick. Ost-West Perspektiven” címmel előadást tart a bécsi egyetemen „Erinnerungskulturen und die Frage nach der historischen Schuld” nemzetközi szimpóziumon.

2009. december

2009. december 4. Hodossy-Takács Előd részt vesz a Magyar Patrisztikai Társaság, Debrecen-Nyíregyházi csoportja által szervezett angol nyelvű kerekasztal beszélgetésen. Az alkalmon a leideni katolikus egyetem professzora B. Dehandschutter „Early Christian Anthropology: the Problem of the Passions” című előadását vitatják meg.

2009. december 14. Peres Imre előadást tart a Kálvin jubileuma című rendezvényen Madi Református Egyházközségben *Kálvin és bibliamagyarázatai* címmel.

2010. január

2010. január 11–13. Fazakas Sándor „Versöhnung mit der Vergangenheit als Weg in die Zukunft?” címmel előadást tart az „Alfried Krupp Wissenschaftskolleg” „Religion im neuen Europa“ szakmai napok keretében Greifswaldban.

2010. január 21 Baráth Béla Levente bizottsági tagként részt vesz Tóth-Matolcsi László ELTE BTK Filozófiatudományi Doktori Iskola politikafilozófiai programjában lefolytatott doktori vizsgáján. A sikeresen megvédett értekezés címe: „*Műhely a lehetetlenséghez. Kapcsolódási pontok Bibó István és Ravasz László életművében*”.

2010. január 21–23. Fazakas Sándor részt vesz Arthur Rich születésének 100. évfordulója kapcsán Zürichben rendezett „*Theologische Wirtschaftsethik. Stand, Aufgaben und Perspektiven*” című rendezvényen.

2010. január 30-február 1. Kovács Ábrahám részt vesz Langham Alapítvány Európai Regionális Tanácsa ülésén Prágában és előadást tart „*Teológia ma Kelet-Közép Európában*”. címmel.

2010. február

2010. február 8–10. Fazakas Sándor részt vesz a „*GEKE/CPCE Fachkreis für Soziotheologische Fragen*” ülésen Rómában.

2010. február 9. A protestáns pátens ellen tiltakozó egyházkerületi közgyűlés 150. évfordulóján a debreceni Kistemplomban ünnepi istentiszteletre kerül sor. Ennek keretein belül Hörcsik Richárd emlékbeszédet tart az egykori eseményekről.

2010. február 18. A Magyarországi Református Egyház zsinata által létrehozott emlékhely bizottság megtartja alakuló ülését. A bizottság tiszántúli egyházkerület által delegált egyik képviselője Baráth Béla Levente.

2010. március

2010. március 13. Baráth Béla Levente emlékbeszédet tart Baktalórántházán – a tiszántúli egyházkerület 200 éve született főgondnoka –, gróf Degenfeld-Schomberg Imre poszthumusz díszpolgárrá avatása kapcsán rendezett városi ünnepségen.

2010. március 14–18. A Halle-Wittenbergi Egyetem Wilhelm Gesenius héber szótára megjelenésének 200. évfordulóját nemzetközi tudományos konferenciával ünnepli. A rendezvényen részt vesz és előadást tart Kustár Zoltán „*Wie waren die Augen Leas? Semantische und exegetische Überlegungen zu Gen 29,17 in Auseinandersetzung mit dem Wörterbuch von Wilhelm Gesenius*” címmel.

2010. március 19–21. Molnár János „*Az ügynök*” címmel előadást tartott az „*Egyházak és az állambiztonság*” konferencián Bad Kissingenben.

2010. március 24. Hodossy-Takács Előd bizottsági tagként részt vesz Oberlander Bernard Báruch a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán lefolytatott doktori vizsgáján. A sikeresen megvédett értekezés címe: *„Mitől hamis a hamis? A zsidó történelem hírhedt hamisítványainak megítélése a szatmári Slomó Jehudá Friedländer talmudhamisítása alapján”.*

2010. március 25 . Gaál Sándor előadást tart a Besenyei Társaság ülésén: „ A Szentírás meghatározó szerepe az irodalomban” címmel, Nyíregyháza.

2010. március 26. Budapesten, a Magyar Kultúra Alapítvány székházában kerül sor a Harsányi András Alapítvány által támogatott könyvek és a Mediárium című folyóirat bemutatására.

2010. március 26–28. Berkesi Sándor és Fekete Károly előadásokat tart a Nyugati Magyar Presbiterek találkozásán Holzhausenben.

2010. március 29 – április 1. Berkesi Sándor és Fekete Károly előadásokat tart az 51. alkalommal megrendezett Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencián Holzhausenben.

2010. március 24. Peres Imre előadást tart a Borsod-Gömöri Református Egyházmegye lelkészértekezletén Sárospatakon „ *A feltámadás bizonyítékai*” címmel.

2010. április

2010 áprilisa Hodossy-Takács Előd dolgozat-bíráló feladatot lát el a Szegeden megrendezett Keresztyén Tudományos Diák Konferencián.

2010. április 11. Baráth Béla Levente „*Az egyházban élő iskola*” címmel a lévai református gimnáziumban rendezett konferencián a gyászévtizedről és Czeglédi Péter gályarab lelkipásztorról tart előadást.

2010. április 13. A dogmatikai tanszék vendégeként előadást tart Julie Canlis Templeton-ösztöndíjas teológus „*Downloading our Spirituality: Why Going to Church Doesn't Seem Necessary in This Virtual Age*” címmel.

2010. április 13. Peres Imre előadást tart az *Egyház a társadalomban* címmel megrendezett konferencián, a beszercebányai Bél Mátyás Egyetem Pedagógiai Fakultásán „*A római törvények és az apostoli teológia*” címmel.

2010. április 14. Peres Imre előadást tart a budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetem *Dies Academicus*-án „*A testvéri kapcsolatok jellege az Újszövetségben*” címmel.

2010. április 15. Fekete Károly „*A fegyelmezés Makkai Sándor pedagógiai és valláspedagógiai szemléletében*” címmel előadást tart a tiszáninneni lelkésztozóbbkészés alkalmán Mályiban.

2010. április 15-16. Kovács Ábrahám előadásokat tart a Bécsi Egyetem Protestáns Teológiai Fakultásán „*Dialogue or Mission, A Theology of Christian Religion and its Relation to Theologies of Religion*” címmel.

2010. április 17. Baráth Béla Levente a kálvini egyházszervezetről és ennek magyarországi hatásairól tart előadást az debreceni egyházmegye presbiteri szövetség tanulmányi napján.

2010. április 19–29. Fazakas Sándor részt vesz és moderátori feladatokat lát el a GEKE dél-kelet- közép európai regionális csoportjának „*Der evangelische Gottesdienst*” című munkakonferenciáján Gallneukirchenben.

2010. április 20. Gaál Botond „*Evolúció vagy teremtés*” címmel előadást tart a Debreceni Egyetem „*Tálcán a világ*” programjában.

2010. április 20–21. A Dogmatikai Tanszék vendégeként díszdoktorunk Hans Schwarz professzor előadást tart „*Limits of Sciences*” címmel. Tolmácsol: Jenei Péter.

2010. április 23–24. Fazakas Sándor előadást tart „*Der neue Mensch. Strategie der kommunistischen Diktaturen – Erschaffung des „homo sovieticus” und die Folgen*” a bécsi katolikus akadémiai szövetség „*Die einfachen großen Fragen des postkommunistischen Europa I–II.*” szimpóziumán az Otto-Mauer Centrumban Bécsben.

2010. április 26. Gaál Botond a Magyar Tudományos Akadémia doktori védési bizottságának tagja.

2010. április 29. Hodossy-Takács Előd a VI. Országos Kredit fórumon beszámol a DRHE kreditelismerési rendszeréről.

2010. május

2010. május 3. Hodossy-Takács Előd „*A biblikum a Debreceni Református Hittudományi Egyetem képzési rendjében*” címmel előadást tart a Magyar Hebraisztikai Társaságban.

2010. május 4. Újszövetségi-patrisztikus konferencia egyetemükön, mely egyben a Magyar Patrisztikai Társaság Debrecen-Nyíregyházi Csoportjának ülése is. A rendezvényen előadást tart Gaál Botond „Az első századok krisztológiája és az európai tudományos gondolkodás összefüggése” címmel, valamint Peres Imre „Az apostoli atyák gondolkodásának krisztológiai aspektusai” címmel.

2010. május 4–8. Az Erasmus oktatói csereprogram keretében Kustár Zoltán vendégelőadás-sorozatot tart „Az igazak szenvedésének kérdése az Ószövetségben” címmel a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Karán, Kolozsvárott.

2010. május 10. Baráth Béla Levente „Geduly Henrik evangélikus és Baltazár Dezső református püspökök példájáról és szolgálatáról” címmel előadást tart Nyíregyháza-Sóstógyógyfürdőn az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem „Szolidaritás ideje” témakörben rendezett akadémiai napjain.

2010. május 12. Gaál Sándor előadást tart a Magyar Pedagógiai Társaság konferenciáján „A nők szerepe a családban és a társadalomban az Újszövetség alapján” címmel, a Nyíregyházi Főiskolán.

2010. május 13. Peres Imre előadást tart Miskolcon, a Református Székházban megtartott lelkesértekezleten, „A pünkösdi entuziazmus pozitív és negatív vetületei” címmel.

2010. május 14-15. A Magyar Vallástudományi Társaság (MVT), a MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának Vallástudományi és Teológia Munkabizottsága és a Debreceni Egyetem Néprajzi Kutatócsoportja vallástudományi konferenciát szervez „Szent és profán” címmel a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán. A konferencián előadást tart Kustár Zoltán „Profanizálás mint a vallási reform eszköze: az állatvágás megítélésének kérdése Jósias júdai király idején” címmel valamint Peres Imre „Szent és profán kölcsönhatása az eszkatológiában” címmel, a moderátorként közreműködik Baráth Béla Levente, valamint Kovács Ábrahám, a MVT főtitkára és a szervezőbizottság elnöke.

2010. május 14-20. Gonda László részt vesz a Lipcsei Egyetem keretében működő Diaszpórakutató Intézet Tudományos Tanácsadó Testülete ülésén, majd előadást tart az azt követő konferencián „A diaszpóra mint szempont, tapasztalat és ökumenikus feladat” címmel a németországi Bad Herrenalban.

2010. május 30. A magyar hősök napján a debreceni Honvédtemetőben és a Kossuth laktanyában rendezett koszorúzáson egyetemünk Baráth Béla Levente oktató és Lovász Márton hallgató részvételével képviselteti magát.

2010. június

2010. június 16–20. Egyetemünk és a hollandiai kampeni Protestáns Teológiai Egyetem közös konferenciát rendez „Az istentisztelet – hagyományos formák és kortárs kihívások” címmel. A mintegy harminc fős, oktatókból és hallgatókból álló holland delegációt Leo Koffeman, Riemer Roukema és Heye Heyen professzorok vezetik és vendéglőadást is tartanak. Marjovszky Tibor holland nyelvű igetenulmány-sorozatot tart, Hodossy-Takács Előd „*Worship – A Biblical Notion and its Ancient Near Eastern Background*” címmel tart előadást, Ferencz Árpád pedig moderátorként vesz részt a konferencián.

2010. június 17. Hodossy-Takács Előd „*Families in Ancient Israel. Economy, Sociology, Religion.*” címmel előadást tart a Kelet-Közép Európai és Holland Teológiai fakultások „*Family – Kinship That Matters*” témakörben rendezett 7. konferenciáján Apeldoornban.

2010. június 17–19. Baráth Béla Levente előadást tart a református reformáció felső-tiszántúli kezdeteiről az erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület szervezésében Szatmárnémetiben és Csengerben megrendezésre kerülő „*Vetési Albert napokon*”.

2010. június 28. összeül a DRHE és a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola koordinációs bizottsága.

2010. június 30. Baráth Béla Levente opponensként részt vesz Hankó Nagy Alpár Csaba Babeş-Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző Karán lefolytatott doktori vizsgáján. A sikeresen megvédett értekezés címe: „*A Dél-Erdélyi Református Egyházkerületi Rész története 1940–1945*”.

2010. július

2010. július-augusztus: Fazakas Sándor Erasmus személyzeti képzési mobilitás program keretében tanulmányúton vesz részt, Westfälische Wilhelms Universität, Evangelisch-Theologische Fakultät, Münster, Németország.

2010. július 2. Kovács Ábrahám előadást tart a skóciai Edinburgh-ben, az amerikai Yale Egyetem és az Edinburghi Egyetem közös tudományos ülésén „*Negotiating positions, techniques of argumentations and expressing of self-interest: a power struggle between the sending agency and the Scottish missionaries of Budapest*” címmel.

2010. július 11–19. Hodossy-Takács Előd „*Jerusalem, the Multi-Religious City? An Alternative Vision of Ancient Israelite Cultic Life*” címmel előadást tart és tanfolyamot vezet a „*Mission, Dialogue, and Peaceful Co-Existence*” témakörben megrendezett Regensburgi Nyári Egyetemen.

2010. július 24. Peres Imre előadást tart az ausztriai Felsőőrön a *Nyugat-európai Protestáns Lelkigondozói Szolgálat* rendezvényén „*Az európai protestantismus belmissziói tudata*” címmel.

2010. július 27. Gaál Botond „*A Debreceni Református Kollégium szerepe a magyar tudományos élet fejlődésében*” címmel angol és magyar nyelvű előadást tart a Debreceni Nyári Egyetemen.

2010. július 30. A Tátra-vidéken megrendezésre kerülő Coetuson Gaál Botond „*Az egyetem mint a misszió területe*” címmel előadást tart Felsőruzbachfürdőn és Igét hirdet Podolinban.

2010. augusztus

2010. augusztus 24. Marjovszky Tibor előadást tart a Doktorok Kollégiuma plenáris ülésén „*Emlékezés a 100 éve született dr. Pákozdy László Mártonra*” címmel, a Pápai Református Templomban.

2010. augusztus 26. Fazakas Sándor „*A bűn szociális kontextusban*” címmel előadást tartott Pápán, a Doktorok Kollégiuma Rendszeres Teológiai Szekcióülésén.

2010. augusztus 26. Peres Imre előadást tartott Pápán, a Doktorok Kollégiuma Rendszeres Teológiai Szekcióülésén, „*A helyettes áldozat és bűnbocsánat bibliai teológiai implikációi*” valamint az Újszövetségi Szekció ülésén „*A Római levél Kálvin-magyarozatának eszkatológiai sajátosságai*” címmel

2010. augusztus 26. A Doktorok Kollégiuma Egyháztörténeti Szekciója ülésén Baráth Béla Levente bemutatja a Harsányi András Alapítvány kiadványsorozatának 14. köteteként kiadott „*A protestáns pátens és kora. Tanulmányok és források a pátensharc 150. évfordulója alkalmából*” című kötetet.

2010. augusztus 30. Fekete Károly „*Skót és magyar liturgiai változások, különös tekintettel a kálvini teológiai örökségre*” címmel előadást tart az Amerikai Magyar Lelkészerkezlet éves találkozásán Ligonier-ban, az Amerikai Egyesült Államokban.

2010. szeptember 22. Marjovszky Tibor előadást tart a szegedi Biblikus Konferencián „*Test a lét és nemlét határán (mSzanh VI)*” címmel .

2010. október 25. Marjovszky Tibor előadást tart a szlovákiai Eperjesen megrendezett „*Biblia és morál*” című konferencián „*Covenant, Justice and Faithfulness - The Structure of the Covenant as Moral Possibility*” címmel.

HABILITÁCIÓS ÉS DOKTORI LAUDÁCIÓK

HABIITÁCIÓS LAUDÁCIÓK

PÁSZTORI-KUPÁN ISTVÁN

A DRHE Doktori és Habilitációs Tanácsa nevében bejelentem, hogy Dr. Pásztori-Kupán István református lelkipásztor, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet adjunktusa ez év márciusában benyújtotta habilitációs értekezését, s egyúttal kérte a habilitációs doktori eljárásra bocsátását. Egyetemünk Doktori és Habilitációs Tanácsa kérésének helyt adott, s a kiküldött hét-tagú vizsgabizottság a teljes eljárást lefolytatta, s végül 2010. június 9-én titkos szavazással, egyhangú igen szavazatokkal a habilitált doktor címet nevezettnek odaítélte.

Pásztori-Kupán István Marosvásárhelyen született 1973. május 26-án. Középkolai tanulmányait a Nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban végezte, majd a református lelkészi diplomáját a Kolozsvári Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézetben szerezte meg 1996-ban. Ezt követően pedagógiai oklevelet szerzett a Babes-Bolyai Tudományegyetemen, három évvel később pedig az Edinburghi Egyetemen szerzett magiszteri oklevelet, 2003-ban ugyanitt PhD fokozatot. Ezzel elindult tudományos pályáján, s a lelkészi munkája mellett a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben is adjunktusként vett részt a felsőoktatásban. Eddig 5 könyve jelent meg, és több mint 40 tudományos közleménye látott napvilágot. Egyetemünkre habilitációs értekezésésként „*Követvén a szent atyákat*” című művét nyújtotta be, amely az ógyház dogmatörténetét mutatja be a 381. évi Konstantinápolyi zsinatig. E könyvből, valamint a habilitációs kollokviumból és előadásából kiderült, hogy imponáló tudás birtokában van, pontosan fordítja az első századok görög és latin szövegeit, jól ad elő angol és német nyelven. A keresztyénség első századainak teológiai gondolkodása áll kutatásainak középpontjában, e kor irodalmát eredeti nyelven olvassa és értelmezi, ugyanakkor a modern korunk egyházának társadalmi kérdéseiben is jártasságot szerzett.

Eddigi tudományos munkásságát és egyetemi előadói képességét értékelve megállapítottuk, hogy Dr. Pásztori-Kupán István református lelkész elérte a habilitált-ság kívánt mértékét, s ennek alapján tisztelettel kérem, Egyetemünk adományozza neki a habilitált doktor címet, melynek bizonyságául nyújtsa át részére a doktori oklevelet.

Gaál Botond

DR. KORÁNYI ANDRÁS

Dr. Korányi András 1974. november 4-én született Budapesten. Teológiai tanulmányait az Evangélikus Hittudományi Egyetemen végezte 1993-1998. között. Utána ugyanott végzte a Doktori Iskólát, miközben másfél évig volt ösztöndíjas tanulmányúton Marburgban. 2004-ben szerzett PhD fokozatot.

Korányi András jelenleg Pestszentlőrincen evangélikus lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense, a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkészi elnöke. Mindeközben a Corvinus Egyetemen 2006-ban külügyi szakértői oklevelet is szerzett.

Dr. Korányi András 2009. áprilisában nyújtotta be habilitációs értekezését Egyetemünkön

„A botcsinálta diplomata. Káldy Zoltán püspöki szolgálata a Magyarországi Evangélikus Egyház nemzetközi kapcsolatainak fényében” címmel.

A dolgozat Káldy Zoltán életpályáján keresztül az egész korszakot vizsgálja úgy, hogy kirajzolódik előttünk a kádár-rezsim „puha diktatúrájának” egyházpolitikája. Mint írja: Káldy életútja betekintést enged – az egyházi világszervezetek életébe, a globális politikai összefüggések területére is...Egyéni sorsa annak az egyetemes történetnek is része, amely mindnyájunkról szól.

Korányi András nem politikai szándékkal nyúlt a témához, hanem kutatói alázattal. Munkájának érdeme, hogy elsőként próbálja meg feldolgozni Káldy Zoltán közel három évtizedes püspöki szolgálatát.

Fazakas Sándor

DOKTORI LAUDÁCIÓK

VARGA ZSOLT

Varga Zsolt 1963. július 24-én született Miskolcon, munkás szülők gyermekeként. Középiskolai tanulmányait a miskolci Bláthy Ottó Erősáramú Szakközépiskolában végezte. Sikeres érettségi vizsgája után, 1981 őszén kezdte meg teológiai tanulmányait a Debreceni Református Teológiai Akadémián. Az első év elvégzése után – tehát tanulmányi szempontból a lehető legrosszabbkor – másfél éves katonai szolgálatra hívták be, így tanulmányainak megszakítására kényszerült. Ennek ellenére 1988-ban jeles eredménnyel tett I. lelkészképesítő vizsgát, 1990-ben pedig kitűnőre vizsgázott a II. lelkészképesítő vizsgán. A két vizsga között németországi ösztöndíjas volt Wuppertalban. Ekkor még főként az újszövetségi bibliai teológia foglalkoztatta.

Az ösztöndíj után, 1989. október 1-jétől segédlelkészi kirendelést kapott a Zempléni Református Egyházmegyébe, Kovácsvágásra. 1993-tól a szomszédos füzerradványi gyülekezetet is pásztorolja. 1990-ben kötött házasságot Kosztor Mária védőnővel, aki jelenleg szociális gondozói szolgálatot is végez.

Varga Zsolt lelkészi munkája mellett kezdettől fogva szorgalmas publikációs munkát végzett. Nagyobb tanulmányai főként a Theologiai Szemlében és a Református Egyház című lapban láttak napvilágot. 1996-tól egyházmegyei tanulmányi előadó, s ugyanebben az évben kapcsolódott be a Doktorok Kollégiuma gyakorlati szekciójába is.

A XX. század meghatározó gyakorlati teológusának, Rudolf Bohren professornak a műveivel először önszorgalomból kezdett foglalkozni, majd több előadást tartott Bohren munkásságának egy-egy szeletéről. Mivel Bohren professzor még élő nagysága a teológiai tudománynak, Varga Zsolt alkalmat keresett a vele való személyes kapcsolatfelvételre. Az ismételt levélváltások után így kapott Varga Zsolt meghívást 2000-ben arra a konferenciára, amelyen tanítványai és tisztelői köszöntötték a 80. születésnapját ünneplő professzort. Itt személyesen is megismerhette a művei által már szívéhez közel álló teológust. A doktori témaválasztást megindokolva, maga Varga Zsolt vallja meg: „Minél jobban megismertem Bohren professzor gondolatait, annál inkább megerősödött bennem az a meggyőződés, hogy hitének gyümölcseit, teológiai látását közkinccsé kell tennem. Rudolf Bohren gyakorlati teológiája lelkigondozássá vált számomra. Megerősített hitemben, lendületet adott igehirdetői szolgálatomnak, élesítette teológiai látásomat.”

Varga Zsolt doktori értekezése az első átfogó mű, amely Magyarországon részletesen elemzi és értékeli Rudolf Bohren korszakos jelentőségű homiletikai munkás-

ságát. Ennek eszközéül Bohren főművét, az 1971-ben megjelent Predigtlehre című könyvét választotta, amelyben sűrítetten megtalálható az a gyakorlati teológiai látás és homiletikai szemléletmód, ahogyan Rudolf Bohren személyes felelősséggel közvetítette a kerymatikus értékeket a gyakorlati teológia empirikus irányzatának előretörése idején. Varga Zsolt gazdagon dokumentálva és szélesen feltárva bontja ki a korszakhatár dilemmáiban született bohreni érvelést. Bemutatja azokat a határozott véleménykülönbségeket is, amelyek Bohren között és a kortárs homileták (Ernst Lange és Gert Otto) felfogása között támadtak.

Bohren Predigtlehre-jének korszakos voltában nagy szerepet játszott, hogy a homiletikát pneumatológiai alapra helyezte, de az új rendszeres teológiai kapcsolóponton túl izgalmassá teszi ezt az életművet még néhány más elméleti csomópont is, mint pl. a gyülekezetközponitú gondolkodás; a harc az embert megkötözö erökkel szemben, amit Bohren exorcizmusnak, ördögüzésnek nevez; a kulcsok hatalmával való élés a prédikációban és az igehirdetés absolutio-t meghirdető súlypontjának az összefüggései, valamint a lelki ajándékok közösség szempontú értékelése.

Bohren főművének elemzése közben a disszerens bizonyítja és feltárja, hogy Bohren homiletikai gondolkodásmódjában döntö pontokon jelenik meg Kálvin hatása és a református reformáció kardinális felismerései.

Varga Zsolt doktori értekezésében teljesítette a maga elő kitűzött célt: feltárt egy jelentös teológiai életművet, amely az igehirdetés tudományának mérföldköve lett. Már csak az van hátra, hogy ez a feltáró munka a nyomtatásban való megjelenés által közkinccsé legyen, mert égetően szükségünk van ma is Bohren homiletikai szemléletére, aki a küzdelmes és gyötrelmes terhet jelentö prédikáció-felfogással szemben az igehirdetés örömére és szenvedélyességére tette a hangsúlyt és hitet gerjeszt az igehirdetés megújulása terén, mert az igehirdetés a Szentlélek csodája, aki a csodához még bennünket is fel tud használni.

Pál apostol „az öröm munkatársainak” nevezi az evangélium követeit. Varga Zsolt éppen ezekben a hetekben töltötte be húszadik falusi lelkipásztori évét, amelyben sok változás és érés, csalódás és áldás közben tudatosan akart megmaradni a teológiai tudománnyal élő és táplálkozó lelkipásztornak. Isten ezt a tudományt és ezt a tudatosságot azzal jutalmazta meg, hogy hozzásegítette őt ahhoz a nagyon dicséretes eredményhez, a magna cum laude minősítéshez, amellyel megszerezte a teológiai doktori címet.

Tisztelettel javaslom egyetemünk Doktori Tanácsának, hogy a fentiek alapján avassa Varga Zsolt kovácsvágási lelkipásztort teológiai doktorrá.

Dr. Fekete Károly

„EN CHRISTO”
Bütösi János emlékezetére

Gaál Sándor és Gonda S. László

Nem. Nem. Nem. Ezzel a megismételt elutasítással „fogadtuk” azt az embert, akit egyetemünk vezetése, nekünk ajánlott az 1990. tavaszi félévkezdő csendesnapokra, a Debreceni Református Teológiára.

Mi, akkori diákok, diákvezetők ugyanis erősen ragaszkodtunk az általunk már elkészített, jól átgondolt rangos magyarországi teológusok, lelkigondozásban nagy elismertségnek szerzett szakemberek előadásaihoz. „*Ne haragudjon dékán úr, egy amerikai nyugdíjba vonultat ne eröltessenek ránk. Mi életet szeretnénk, minőséget, feltöltelekezést.*” Hangunk bár határozott volt, de nem győzött. Ellenünkre ott állt néhány nap múlva a Díszterem pulpitusán az amerikai püspök – kibírjuk, ez volt a közhangulat. És néhány óra leforgása alatt feledhetetlen belső megszüenyülésen mentünk át. Ez az ember az Isten anyyala. Igaz, hogy amerikai és nyugdíjas, de amit hozott, aki ő maga - erre van szükségünk! Erre volt szükségünk. Isten gondolatainkat javunkra felülhaladó terve teljesült. Isten egy sok ajándékkal megáldott, s azzal körültekintően, elkötelezetten sáfárkodó szolgálja érkezett közénk, s maradt feledhetetlenül közöttünk.

Bütösi János 1919. december 18-án született a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Nyírgyulajon, többgyermekes földműves családban. Elemi iskoláit szülőfalujában végezte, majd tanulmányait a ceglédi Kossuth Lajos Állami Reálgimnáziumban folytatta, a Gyermekmentő Liga ösztöndíjasaként.

71 éve, 1939. szeptember 13-án iratkozott be Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem Református Hittudományi Karára és életútja azóta összefonódott a Debreceni Református Kollégium XX. századi történetével. Először mint kimagasló képességű teológia hallgató tűnt ki társai közül, aki aktív szerepet vállalt a Teológus Gyülekezet megszervezésében, valamint a Kar és a Lelkészképző Intézet lelki életének formálásában. Később, munkácsi segédlelkészként, majd a Bethánia CE Szövetség utazó lelkészeként is folyamatos kapcsolatban maradt a Kollégiummal és a Hittudományi Kar professzorai - különösen is Makkai Sándor és Czeglédy Sándor - ösztönzésére fogadta el a neki felajánlott tanulmányi ösztöndíjat, mely segítségével, 1948-tól, az Amerikai Egyesült Államokban folytatta tanulmányait. Először a texasi Austin-i Teológiai Szeminárium, majd az new jersey-i Princeton-i Teológiai Szeminárium hallgatója volt.

A kommunista diktatúra kiépülése megakadályozta abban, hogy hazatérhessen, így lelkészi szolgálatát Amerikában folytatta. 1950-től több amerikai református gyülekezet lelkésze (Hammond, IN, McKeesport, PA, Norwalk, CT, Bridgeport, CT). 1967 és 1985 között, három cikluson keresztül az amerikai Krisztus Egyesült Egyháza (UCC) Kálvin Egyházkerület püspökeként is szolgált. Ebben az időben

sem szakadt meg teljesen a kapcsolata az anyaországgal, sőt, amikor erre újra lehetősége nyílt, több alkalommal is hazalátogatott, és látogatást Erdélyben is. A Kollégiumhoz kapcsolódó kötődését jól mutatja, hogy 1986-ban egyik fő szervezője volt a Kollégiumi Kántus emlékezetes amerikai koncertkörútjának. Sokféle egyházi szolgálata mellett tudományos munkát is végzett és 1962-ben doktori (Ph. D.) fokozatot szerzett a pennsylvania-i Pittsburgh-i Egyetemen. A lelkészképzés munkájába a Yale Egyetem Teológiai Fakultása gyakorlatvezető oktatójaként kapcsolódott be.

Nyugdíjba vonulása után, Kocsis Elemér püspök meghívására Magyarországra látogatott és előadásokat tartott a Debreceni Református Teológiai Akadémián, majd, 1990. tavaszán vendégtanárként tartott kurzusokat elsősorban a gyülekezetépítés tárgykerében. Ugyanebben az évben a Teológia díszdoktorává avatták. A Szabó László Ambrus professzor halála miatt időközben megüresedett Ökumenika Tanszék vezetésére 1991. szeptemberétől kapott megbízást. Professzorként Missziói és Felekezettudományi Tanszék néven újjászervezte a tanszéket, visszanyúlva ezzel Kiss Ferenc eredeti szándékához, aki belmissziói szemlélettel alapította meg azt (Lelkipásztorkodástani Tanszék, 1914) és követve ezzel volt tanára és a tanszék korábbi professzora, Makkai Sándor egyházépítő missziói szemléletét is. Oktatói munkája során bevezette a missziológia és a gyülekezetépítés tárgyak oktatását, így ezek a diszciplínák részévé váltak a kötelező teológiai curriculumnak és a lelkészi vizsgák tárgyai közé is felvételre kerültek. Úttörő jelentőségű tankönyveivel (Missziológia mint teológiai tudomány, 1995.; Gyülekezetépítés ma, 1997.) létrehozta a magyar nyelvű református missziológiai tudományosság alapirait. Fáradhatatlan tudományszervezői tevékenysége eredményeképpen, végleges nyugdíjba vonulása idejére (1998.) kiépültek a magyarországi református missziológiai tudományművelés szervezeti keretei (Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet, 1995., Doktorok Kollégiuma Missziológiai Szekció, 1997., Bütösi Missziói Alapítvány, 1998.).

1991-ben a Magyar Református Világszövetség első elnökévé választották. A szövetség elnökeként végiglátogatta a kárpát-medencei és a nyugat-európai, valamint a tengeren túli magyar református kisebbségi és szórványegyházakat. Tapasztalatairól készült úti jegyzeteit könyv formában is közreadta (Hatvankét nap alatt a Föld körül). 1996-ban a Világszövetség tiszteletbeli elnökévé választotta.

1998-ban , 79 éves korában, Bütösi János professzor visszavonult az aktív szolgálattól. Munkásságát a Debreceni Református Kollégium Igazgatótanácsa ekkor Szenci Molnár Albert-díjjal ismerte el. Az Amerikába történt visszaköltözése után, ligonier-i majd shelton-i otthonából, továbbra is rajta tartotta ujját a magyar református egyházi élet ütőerén. Jól példázza ezt az általa elindított ún. „Szent Bőjt-vita”, mely nagy hullámokat vetve készítette álláspontjaik megfogalmazására és önmagukkal való szembenézésre a magyar reformátusság különböző társadalmi közegekben élő köreit.

Bütösi professzor 2004-ben újra Debrecenbe látogatott, ahol részt vett és beszédet mondott a 85. születésnapja tiszteletére kiadott ünnepi kötet bemutatóján és

az eseményhez kapcsolódó konferencián. Amennyire fokozatosan megroppanó egészsége engedte, amerikai otthonából továbbra is élénk figyelemmel kísérte a debreceni Teológia és a Kárpát-medencei reformátusság életét és örömmel és teljes szellemi frissességgel fogadta a telefonhívásokat és a személyes látogatásokat. 2009 októberében, nem sokkal 90. születésnapja előtt, egészsége hirtelen meggyengült. 2010. július 12-én, shelton-i otthonában érte a hazahívó szó abba a „harmadik hazába”, amelynek – Krisztusban – már evilági két hazájában, Magyarországon és Amerikában is, szabad lelkű polgára volt.

Bütösi János professzor – sokunk János bácsija – meghatározó személyisége volt a XX. század utolsó évtizedében a debreceni református teológiai oktatásnak. Ma már gondviselészerűnek tekinthetjük, hogy a rendszerváltás sokféle új kihívásával szembesülő egyházi életében, épp a lelkészképzés kulcsfontosságú területén jelent meg Bütösi professzor úr friss szemlélete, egyházépítő szenvedélye, a „gyakorlati keresztyénség” hagyományait továbbéltető lelkisége. A magyar reformátusság általa sokat emlegetett hármasság létformáját – anyaország, kisebbség, nyugati diaszpóra – történelmi illúziók nélkül tudta, egy holisztikus missziói szemlélet alapján, sorstragédia helyett küldetéses feladatként látni és láttatni. Ilyen módon megnyitotta az utat a magyar református teológiai gondolkodás olyan legitim kontextualizációja felé, mely elvi és gyakorlati következményeinek kidolgozása a mi mai generációnk feladata. Az ébredési és evangélikál teológiai hagyományt, melyben otthonosan mozgott, meg nem tagadva kész volt annak szűkkeblűségein és atavizmusain felülemelkedni és – kedvelt teológusa, David J. Bosch nyomdokain haladva – teremtő feszültségben látni az evangélizáció és a társadalmi-szociális elkötelezettség látszólag ellentétes pólusait. Bütösi professzor – János bácsi – nemzedékünk számára ajándék volt. Felelősségünk, hogy tovább menjünk azon az úton, amelyen ő is mindig jární kívánt – *en Christo*.

BÜCSÚZÁS DR. BARTHA TIBORTÓL
Szeged-Kálvin tér 2010. június 19.

Molnár János

Nagyrabecsült végtisztességet tévő, emlékező gyülekezet!

Tisztelném, hogy egy emberi élet részteljesítményéről emlékezzek és emlékeztessenek. Stílszerűen igyekszem ezt tenni, a mellébeszélést kerülve, ahogy elhunyt testvérrünk rendszerint tette. Akinek nyilvános liturgikus beszédei rendszerint igemagyarázatok voltak, mert meggyőződése volt, hogy a személyes bizonyágtétel csak akkor hiteles, ha a Szentírásban megnyilatkozó isteni kijelentés, minél pontosabb megértésén nyugszik.

Emlékezni és emlékeztetni szeretnék tehát, a Példabeszédek 10,7 szellemében: „Az igaznak emlékezete áldott; a hamisnak neve pedig megrohad.” Ez a „részteljesítmény” a DRHE Szegedre kihelyezett Vallásstanári Tanszékének megalapítása és működtetése, aminek tanúja és résztvevője voltam a kezdetektől a felfüggesztésig. Az ötlet, hogy Szeged, mint egyetemi központ, a rendszerváltás lendületében kedvező lehetőséget teremt a keresztyén értelmiség képzéséhez, nem az övé volt. De ő volt az, aki ezt az ötletet végigvitte, kiharcolta a megvalósítás feltételeit nem kevés külső és belső ellenállásba ütközve, alkalmazkodva a folyton változó körülményekhez. Ő volt az, aki kereste és megtalálta az ügyet szolgáló munkatársait. A Tanszékot befogadta az egyházközség, elismerte a város, befogadta és támogatta a megye, elismerte partnereként a szegedi egyetem. Sok generáció szerzett itt diplomát. Mint elsőként akkreditált egyetemi szintű képzés, diplomát adott már oktató, a református vallásánárképzésben résztvevő, de hivatalos papírral még nem rendelkező elismert személyiségeknek is. Statisztikailag kimutathatóan, működéséig, itt szerzett képesítést a végzett református vallásánárok legtöbbször. Sokan - későbbi ügyvédek, orvosok, vegyészek, de még rendőrkapitány hallgatónk is volt - csak azért iratkoztak be, hogy bővebb és alaposabb ismereteket szerezzenek a keresztyén hitről. Dr. Bartha Tibor tanszékvezető, külföldön szerzett doktorátusával, tudományos teljesítményével, ugyanakkor az anyaintézet egyetemi szintre emeléséhez, a doktori iskola megalapításához is tevőlegesen hozzájárult. Ahogy annak lennie kell, az oktatással párhuzamosan részt vett a teológiai tudományos életben, munkatársaitól is elvárta, hogy folyamatosan képezzék magukat, szerezzék meg az egyetemi oktatásra jogosító tudományos fokozatokat, publikáljanak. Megteremtette a feltételeit egy tudományos kutatóintézet létrejöttének, amikor erre lehetőség nyílt. De míg a kutatóintézetek többsége csak formálisan létezik, az Ethelbert Stauffer Intézet, amit egykori mesteréről nevezett el, számos színvonalas kiadvány megjelentetésével bi-

zonyította létjogosultságát. Sok és sajnos gyakori ütközést is felvállalt munkatársai előrehaladása érdekében, mert sajnos meg kell vallani, nem kevés ellendrukkere volt törekvéseinek. Az egyházban sokan nem értették meg, hogy a Szegeden folyó szakmai képzés, egyben államilag finanszírozott keresztyén misszió is. Noha alapvetően morózus természetű lévén, nem mindenkiel találta meg a hangot, de tudott adott esetben nagyvonalú és áldozatkész lenni. Én magam első novellás kötetem megjelentetését köszönhetem neki, ám tudomásom van arról, hogy másokon is szívesen segített. Nem kereste a népszerűséget, nem is volt népszerű. Tudatában volt erényeinek és hibáinak. Nem szeretek a levegőbe beszélni, amikor készültem, beleolvastam az egyetem szenátusának jegyzőkönyveibe. A 2003. március 18-i szenátuson, amikor leszavazták egyik kedvenc munkatársának előléptetését, a következő tőle származó kijelentést és viselkedést rögzítette a jegyzőkönyvíró: „Tehát, ha nekem megmondják, hogy ki legyen a portás Szegeden, mert arról a mittudom én, az „egyházunk mai élete” (...) -tanszéknek a nyolcadik tanársegédje szavaz, és ő dönti el, hát akkor én hova lépjek? (Nyomatékosan az asztalra csap).” Halálával azt hiszem, az ilyen típusú személyiségek egyike tűnt el, aki igazának tudatában merészelt az asztalra csapni, az ügy érdekében vállalta az ódiумát a radikális megoldásoknak is.

Egy alkalommal tanúja voltam, amikor élete párjával a földön túli élet milyenségéről diskuráltak. Ezékiel 37 alapján bizonyította, hogy az Ószövetség tanítása szerint a halál a totális testi-lelki pusztulást jelenti, a test és a lélek egyaránt megsemmisül, a feltámadás pedig a totális megújulást hozza, nem a régi testem és a régi lelkem kapom vissza, hanem, ahogy a 14. vers mondja „*És adom az én lelkemet belétek, hogy megéledjete* (...) *ezt mondja az Úr Isten.*” Legyen neki az ő hite szerint!

BIBLIAI ÍRÁSMAGYARÁZAT ÉS HÉBER LEXIKOGRÁFIA.
EMLÉKKONFERENCIA WILHELM GESENIUS TISZTELETÉRE
SZÓTÁRA MEGJELENÉSÉNEK 200. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

Kustár Zoltán

Wilhelm Gesenius (1786–1842) a bibliai héber nyelvészet és lexikográfia egyik meghatározó alakja volt. A Göttingenben doktorált fiatal tudóst 1810-ben nevezték ki a hallei egyetem teológiai fakultására az Ószövetség professzorának, ahol az egyik legnépszerűbb oktatóként egészen haláláig működött.

Gesenius már Halléba érkezésének évében, 1810-ben megjelentette bibliai héber szótárának első kötetét „Hebräisch-deutsche Handwörterbuch über die Schriften des Alten Testaments durchaus nach alphabetischer Ordnung” címmel, amelyet 1812-ben követett a második, záró kötet is. Gesenius ezzel az első teljes, a bibliai héber nyelv valamennyi lexémáját tartalmazó modern szótárt alkotta meg. Az eredeti művet még életében ő maga háromszor átjavította és kiadta újra, sőt elkészítette az iskolai oktatás számára annak egy rövidített változatát (1815), és a külföldre szánt, latin fordítását (1833) is.

Alapossága, szakmai megbízhatósága, logikus, áttekinthető elrendezése és a még kézikönyvként használható mérete révén a mű hamar kivívta magának az általános elismerést. Gesenius héber nyelvtankönyvet is írt, ami hasonló elismertségnek és népszerűségnek örvendett – olyannyira, hogy annak későbbi, átdolgozott kiadásai az ószövetségi tudományok és a modern hebraisztika terén sokáig a legtekintélyesebb, mértékadó leíró nyelvtannak számított. A szótárában és a héber nyelvtanában eszközölt változtatásait Gesenius mindig gondosan a másik kiadványba is átvezette: a két mű így egymással teljes összhangban segítette a bibliai héber nyelv tanulását, az Ószövetség jobb filológiai és exegetikai megértését.

Gesenius szótára 1962-ig összesen 17 átdolgozott kiadást és számos változatlan utánnomatot ért meg. A legújabb, 18. kiadást az első kötetével 1987-ben indították útjára, s az utolsó kötet 2009-ben látott napvilágot. A lexikonnak ez a kiadása – a Gesenius-szótárak korábbi hagyományaihoz igazodva – hamarosan egykötetes formátumban, de a modern technikai lehetőségekkel élve immár digitális változatban is elérhetővé válik.

Mi tette Gesenius szótárát ilyen sikeressé? Az az emlékkonferencia, amelyet Halléban, a Martin-Luther Universität Evangélikus teológiai karán a szótár megjelenésének 200. évfordulójára rendeztek, erre a kérdésre kereste, és adta meg a résztvevők számára a feleletet.

A nemzetközi konferenciára 2010. március 14. és 18. között került sor a teológiai fakultás központi épületében. A konferenciát a Bibliai intézet két ószövetséges professzora, Ernst-Joachim Waschke és Stefan Schorch szervezte, védnökei Dagmar Szabados, Halle polgármestere és Barbara Rinke, Gesenius szülővárosának, Nordhausennek a polgármestere volt.

Nyitó előadásában Takamitsu Muraoka, a bibliai héber nyelvtan egyik legelismerettebb kutatója méltatta Wilhelm Gesenius életművét, és mutatta fel szótárának kiemelt helyét a modern héber lexikográfiában.

Az előadások egyik csoportja azt mutatta be, hogy Gesenius korának lehetőségeihez és az akkor elérhető forrásokhoz képest mennyire járatos volt a héber nyelvészetben (Moshe Bar-Asher, Jan Joosten, Dorothea Erbele-Küster), a rokon sémi nyelvekben és a környező népek kultúrájában (Bernd Schipper, Holger Gzella, Reinhard G. Lehmann, Peter Stein, Steven Fassberg), Izrael régiségeiben (Ulrich Hübner) és vallástörténetében (Sebastian Grätz), és hogyan avatták őt ismeretei a héber Ószövetség korai szövegemlékeinek (Abraham Tal, Moshe Florentin), fordításainak (Martin Rösel) és a masszórának (Stefan Schorch) szakavatott ismerőjévé. Geseniusnak ez a széleskörű tájékozottsága tette szótárát filológiai és exegetikai szempontból is olyannyira megalapozottá, és jelölte ki tudományos szempontból azt a magas mércét, amihez igazodva szótára a későbbi kiadásaiiban is egyetemi hallgatók, bibliafordítók és tudományos kutatók mellőzhetetlen segédeszköze maradt.

Az előadások másik csoportja Gesenius szótárának és héber nyelvtanának kölcsönös kapcsolatát (Regine Hunziker-Rodewald) elemezte, vizsgálta a szótár kései kiadásainak héber nyelvtörténeti vonatkozásait (Juan-Pablo Vita), illetve mutatta be a szemitika (Felice Israel) vagy a mondattan aspektusából (Frank H. Polak) Gesenius héber nyelvtanát.

Az előadások egy harmadik csokra Gesenius exegetikai teljesítményét méltatta: azt, hogy a nyelvészetben oly járatos professzor hogyan viszonyult korának történeti-kritikai módszereihez (Reinhard G. Kratz), ezen belül a szövegkritikához (Emmanuel Tov), s hogy ezeknek a módszereknek az ismeretében, de az eredeti szöveg iránti mélyes tisztelettel hogyan elemezte egyetemi oktatóként hallgatói számára Ézsaiás könyvét (Uwe Becker, Ernst-Joachim Waschke), a Deuteronomiumot (Udo Rüterswörden) vagy éppen a Zsoltárokat (Andreas Wagner), és hogyan jelenítette meg, adott esetben, szótárában is saját exegetikai felismeréseit (Kustár Zoltán).

S végül a referátumok negyedik csoportja a szótár nemzetközi recepcióját mutatta be Anglia (Graham Davies), Skandinávia (Mats Eskhult) és Magyarország (Zsengellér József) példáján keresztül, illetve azt ismertette, hogyan fogadta a művet a kortárs zsidóság (Yaacov Shavit, Giuseppe Veltri).

A konferencia részeként egy nyilvános előadás-estre is sor került. Ennek keretében az egyetem rektora és a teológiai fakultás dékánja köszöntötte a résztvevőket, majd a szerkesztőbizottságok bemutatták a készülő qumráni héber–német szótár (Ingo Kottsieper, Reinhard G. Kratz és Annette Steudel), a „Historical Dictionary of the Hebrew language” előmunkálatait (Abraham Tal), valamint a Gesenius-szótár 18. kiadásának eredményeit és a kiadásával kapcsolatos további terveket (Johannes Renz). Az előadás-esten és az azt követő ünnepi fogadáson részt vettek Gesenius ma élő leszármazottai is.

Wilhelm Gesenius életműve Magyarországon is jelentős hatást gyakorolt. Nyelvtanának egy kivonata Budán Somosy János gondozásában 1832-ben magyarul is megjelent, de az önálló, magyar nyelvű héber nyelvtanok legfőbb forrásává is ez vált. Szótára első kiadása Kollégiumunk Nagykönyvtárában is megtalálható, számtalan későbbi kiadásával együtt, s ez a lexikon lett az alapja az egyetlen, ma is elérhető magyar bibliai héber szótárnak, Pollák Kajim szótárának is. Lelkészek, rabbik, kutatók és bibliafordítók forgatták hazánkban is nemzedékeken át nagy haszonnal Gesenius műveinek éppen aktuális kiadásait, használták jegyzetként nyelvtanának kézírással sokszorosított kivonatait, s fejthették így ki azok – a legtöbbször észrevétlenül, fel nem tüntetett forrásművekként – a maguk jótékony hatását.

A konferencia magyar résztvevőjeként büszkén hallhattam Zsengellér József professzor előadásában, hogy Gesenius szótárának 11. és 12. kiadásában két magyar tudós, Löw Immanuel (1854–1944) és Goldziher Ignác (1850–1921) is jelentős szerephez jutott.

A konferencia előadásait a szervezők a BZAW sorozatban tervezik megjelentetni.

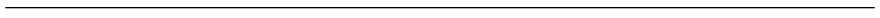
MEGEMLÉKEZÉS ÉS KOSZORÚZÁS A HŐSÖK NAPJÁN

Lovász Márton

2010. május 30-án 10.00 órakor a Hősök Napja alkalmából megemlékezést tartott a MH. 5. Bocskai István Lövészdandár, melyre Majoros László ny. mérnökezedes hívta meg a Debreceni Református Kollégiumot. Intézményünket Dr. Baráth Béla Levente egyetemi docens és Lovász Márton 3. éves teológus-lelkész szakos hallgató képviselte. A megemlékezés az 1849. augusztus 2-i debreceni csata elesettjeinek sírját őrző Honvédtemetőben kezdődött. Itt egy rövid beszéd elhangzása után, a kör alakú panteon előtt álló Marschalkó János „Haldokló Oroszlánt” ábrázoló szobrát koszorúzták meg a megemlékezés résztvevői, mely egy terméskő alapon álló, sóskúti kőből kifaragott sebzett oroszlánt ábrázol, a talapzaton „*MDCCCXLIX. Auguszt. 2.*” felirattal.

Innen átmentek a Honvéd laktanyába, ahol a Márton Ferenc által készített „Hármas honvédemlékmű” előtt rótták le kegyeletüket, és helyezték el a Honvédség és a Kollégium koszorúit. Az emlékmű, egy közel kétszeres életnagyságú I. világháborús katonai egyenruhában, teljes fegyverzetben álló bakát jelenít meg. A vesztes csata jelzéséként leeresztett szurony van a jobb kezében, ökölbe szorított balja, dacosan felemelt, kemény arca azonban a tovább harcolás eszméjét sugallja. Mint a felirat mutatja: „1914–1919. A Debreceni 3. honvéd és népfelkelő gyalogezred hősi küzdelmeinek emlékére” emelték 1939-ben. A szobor az elmúlt évtizedek során, többször is áthelyezték. Eredetileg az Egyetem sugárúton kapott helyet, majd a Honvédtemetőben, ma pedig, a Honvéd laktanyában van elhelyezve.

Az első világháború küzdelmeinek és hősi halottainak állított monumentum és a Debreceni Református Kollégium élete, már a szobor elkészítésekor összefonódott. Ahogy azt a Magyar Királyi volt 3-as Honvéd és Népfelkelő gyalogezred szoborbizottságának, az 1942. szeptember 18-ai, a Magyar Tűzharcos Szövetség debreceni Főcsoportjának irodahelyiségében megtartott ülés jegyzőkönyve mutatja. Az ülésen jelen volt Diószeghi Dezső elnök, vitéz Dr. Besseney Lajos, Greiner Mihály tagok, Szabó József ügyvezető elnök és vitéz Báthory István pénztárnok. Jegyzőkönyvvezető Balogh Zsigmond, a Tűzharcos Főcsoport irodavezetője. A jegyzőkönyvből kiderül, hogy a szobor elkészítésére szánt összegből 739 pengő visszamaradt. A bizottság úgy határozott, hogy a fennmaradt 739 pengőt a Debreceni Református Kollégium pénztárának ajánlja fel, azzal a rendeltetéssel, hogy ezen összeg éves kamataiból, minden évben a Hősök Napján a Kollégium Igazgatósága egy, a szobornak megfelelő koszorú elhelyezésével áldozzon a volt 3-as számú Honvéd és Népfelkelő gyalogezred hősei megdicsőült emlékére.

JUBILEUMI DIPLOMÁSOK

Gyémánt diplomás (60 éve, 1949-ben végzett)

KIS SÁNDOR

1924. május 14-én született Békésen. Debreceni teológiai tanulmányai során két ízben is szeniorrá választották. Első lelkészképesítő vizsgáját 1949 szeptemberében tette le. 1949 és 1956 között Orosházán, majd Békésen volt segédlelkész. Lelkészi szolgálatot teljesített Kardoskúton (1956–1965), Gádoroson (1965–1981), majd nyugdíjba vonulásáig Orosházán. 1963-tól aktívan vett részt az egyháztörténeti szaktanfolyamok, majd a Doktorok Kollégiuma egyháztörténeti szekciójának munkájában. Miután gádorosi szolgálata időszakában elkezdett lengyelül tanulni, e nyelv ismeretét egyháztörténeti munkák fordítása és saját előadásai kapcsán kamatoztatta. 1993-ban a zsinati iroda tanulmányi osztálya e munkáiból önálló kötetben válogatást jelentetett meg: „*Képek ismeretlen református egyházak történetéből*” címmel. 1998-ban megkapta a Gádoros nagyközség díszpolgára címet.

Arany diplomás (50 éve, 1959-ben végzetek)

BALOGH TIHAMÉR

1929. január 17-én született Pályinban (az egykori Ung vármegye, ma Szlovákia). 1954 és 1959 között volt a Debreceni Református Theológiai Akadémia hallgatója. Segédlelkész volt 1958 és 1963 között a Debrecen-Árpád téri és a Debrecen-Kistemplomi egyházközségekben. Lelkészi szolgálatot teljesített Csengerújfaluban (1963–1971), Fehérgyarmaton (1971–2000). Számos egyházmegyei tisztég után (diakóniai előadó, jegyző, tanácsbíró, missziói bizottsági tagság) 1988-tól nyugdíjba vonulásáig a szatmári egyházmegye esperese volt. Ezek mellett mint egyházkerületi tanácsbíró, diakóniai bizottsági és zsinati tag is tevékeny volt. Munkásságának elismeréseként 1997-ben Pro urbe – Fehérgyarmatért díjat, 1998-ban a „Tiszakóród Díszpolgára” címet, 2000-ben Makkai Sándor emlékérmét és a DRHE lelkészképzésért díjat kapott.

H B P M
január én születe Segédlelkész volt a
Sajószentpéter Nagytemplomi gyülekezetben a s
Nagykönyvtárban Ondon
Igrici és Gelej illetve Sajószentpéter Nagytemp

egyházközségekben Az egyházi törvények tervalkotása foly
1981-ben kapott palástviselési jogot, lelkésszentelésére pedig 1986-ban a Miskolc-
Kossuth utcai templomban került sor. Ebben az időszakban helye es lelkész volt
Alacsckán) és Sajószentpéterbányán (1983–1986). Immár felszentelt
és beiktatott lelkésként Sajószentpéterbányán (1986–2003) töltötte be hivatását.
Gyülekezeti lelképásztori feladatai mellett szervezte a tiszáninneri református nő-
szövetség életét, látta el titkári, majd elnöki feladatait. Munkásságát 2003-ban Pro
urbe – Sajószentpéterért díjjal ismerték el.

Nagy Gyula

1934. március 31-én született Berekböszörményben. Teológiai tanulmányai mel-
lett 1957-től 1959 elejéig exmittált teológusként szolgált Debrecen-Kerekestelepi,
Debrecen-Nagytemplomi, Debrecen-Kossuth utcai gyülekezetekben. 1959 és 1964
között segédlelkész volt a Debrecen-Mester utcai, a törökszentmiklósi és beret-
tyóújfalui egyházközségekben. Lelkipásztor volt Berettyószentmártonban (1964–
1971) és Biharkeresztesen (1972–2003). Ezek mellett huzamosabb ideig végzett
helyettes lelkészi szolgálatot Bakonszeg (1964–1965), Told (1973–2003) és Ártánd
(1980–1996) református gyülekezeteiben. Számos egyházmegyei (diakóniai előadó
1964–1976, gyűjteményi és műemléki előadó 1976–1988, tanácsbíró 1964–2003,
számvevő 1964–2003) és egyházkerületi (zsinati pótképviselő 1992–1998, zsinati
tag 1998–2003) tisztséget töltött be.

SÁFÁR LÁSZLÓ

1934. szeptember 19-én született Abádszalókon. 1954 és 1959 között volt a
Debreceni Református Theológiai Akadémia hallgatója. Segédlelkész volt a de-
recskei, a nádudvari és a rápolti gyülekezetekben. Lelkészi szolgálatot teljesített
Rápolton (1963–1973), Olcsvaapátiban (1973–1980) és Kékcsén (1980–1994). 60
évesen rokkantsága miatt nyugdíjba vonult, jelenleg a Papi Szociális Otthon lakó-
ja.

Irlanda Sándorné (Pápay Katalin)

1935. április 4-én született Miskolcon. Segédlelkészi-lelkészi szolgálatot vég-
zett a sátoraljaiújhelyi (1959–1960), a Miskolc-Tetemvári (1960–1967), Miskolc-
Felsővárosi (1967–1985), majd a kisgyőri (1985–2004) református egyházközsé-
gekben. 1977-től fiatal házasoknak bibliaórát tartott, 1985-től hitoktató is volt.
1986-tól hazai, felvidéki, kárpátaljai, erdélyi gyerekkonferenciákon rendszeresen
végzett szolgálatokat.

VIII. ADATTÁR

A DEBRECENI REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM NAPPALI TAGOZATOS HALGATÓINAK NÉVSORA A 2009/2010. TANÉVBEN

I. évfolyam

Teológia szak-lelkész szakirány:

1. Bohush Tímea	11. Lendvai Sándor
2. Bertók Béla	12. Megyeri Gábor
3. Csatári Bőrkorka Lilla	13. Miskolczy Boglárka
4. Dani Annamária	14. Porcs Mária
5. Dénes Elemér	15. Porkoláb András József
6. Fejes Lilla	16. Seres Patricia
7. Gulácsy Dániel	17. Szappanos Kitti
8. Irinyi Zsófia	18. Szikszai Andrea
9. Kovács Mária	19. Takács Anett
10. Kurucz Tímea	20. Török Csilla

Teológia szak:

1. Guth Ádám	4. Könczei Katinka-Irén
2. Kátai Tímea	5. Szurgent Mihály Miklós
3. Kovács Tamás	

Katechéta-lelkipásztori munkatárs:

1. Biró Tímea	5. Szabó Margit
2. Enyedi Beáta	6. Vida Máté
3. Gladis Stefánia	7. Kiss Péter
4. Kovács Tímea Anita	

Minor:

1. Ajtai Ferencné	7. Nigriny Adrienn
2. Bodnár Eszter	8. Perdi Anna
3. Csernyánszky Gábor	9. Pusztai Beatrix
4. Ferenczi Gábor	10. Szakolczainé Gál Éva
5. Hegedűs Anita Gabriella	11. Szakolczai József
6. Kovács Balázs	12. Szentgyörgyi Csaba

13. Tam Beatrix	15. Vadász Csilla
14. Turza Terézia	

Pasztorális tanácsadás mesterszak (levelező) 2009/2010 II. félév:

1. Bakkai Éva	3. Lezákné Hajdu Enikő Márta
2. Jenei Zoltánné	

Szervezetfejlesztés mesterszak (levelező) 2009/2010 II. félév:

1. Bakkai Éva	3. Jenei Zoltánné
2. Horváthné Váradi Ildikó	4. Lezákné Hajdu Enikő Márta

II. évfolyam

Teológia szak- lelkesz szakirány:

1. Balogh Róbert	15. Máté Richárd
2. Bálint István	16. Molnár Máté
3. Csikai Attila	17. Máthé Tünde
4. Dancs Imre	18. Sütő Dóra
5. Fazakas Márk	19. Svantner Gergő
6. Gonda Viktor	20. Szabó Renáta
7. Kádas Richárd László	21. Szentpéteri Ivett
8. Kala Noémi Katalin	22. Szilágyi János
9. Kis Dávid	23. Uzsoki András
10. Kovács Ilona	24. Varga Zsófia Judit
11. Kovács Kinga	25. Vida Máté
12. Lovász Márton	26. Viltskó Ádám
13. Lucski Márta	27. Zsoldos Eszter
14. Máté Csaba Sándor	

Teológia szak:

1. Dohi-Vilhem Arnold	3. Kovács György
2. Eperjesi András	4. Paulusz Anikó

Katechéta-lelkipásztori munkatárs:

1. Farkas Gyöngyi	2. László Hedvig

Minor:

3. Csatári Julianna	8. Móri Gyula
4. Farkas Erzsébet	9. Oláh Pál
5. Fekete Gál-Henrietta	10. Ráczné Szabó Gyöngyi
6. Jerebák Anikó	11. Szőke Zsófia Zsuzsanna
7. K. Németh András	12. Vojtkó Ferenc

III. évfolyam

Teológia szak- lelkesz szakirány:

1. Battyányi Zsolt	15. Lukács Beáta
2. Bencze-Kádár Bertold	16. Magyar Csanád
3. Cip Szergej	17. Magyar Ildikó
4. Demeter Zoltán	18. Mértén Nikoletta
5. Fekete Lajos Péter	19. Nagy Zsuzsanna Eszter
6. Fodor József Benjámin	20. Paczári András
7. Hurja Bettina Valéria	21. Pap Dorottya Tünde
8. Juhász Katalin	22. Papp Éva Adrienn
9. Kaszaniczki Csongor-Gergő	23. Petróczi Szabolcs
10. Kállai Imre	24. Petrov Anita
11. Kiss Zsombor Botond	25. Repelik Gábor
12. Kocsis Ádám	26. Rigó Máté Adrián
13. Kozma Krisztina	27. Szikszai Erzsébet
14. Laskoti Zoltán	

Teológia szak:

1. Jurcsisin András

Katechéta-lelkipásztori munkatárs:

1. Balázs Annamária	6. Csipes Zsófia
2. Boldog Anna	7. Molnár Mónika
3. Boros Ágnes	8. Pálfi Viktória
4. Buzási Katalin	9. Tóth Klára Zsuzsanna
5. Czirják László	

IV. évfolyam

Teológia szak- lelkesz szakirány:

1. Bugyi Viktória	10. Nyeső Ágnes
2. Dénes Ágota	11. Ottenberger Balázs
3. Farkas Zsuzsanna	12. Peleskey Miklós Péter
4. Illés László	13. Péter-Szarka László
5. Kiss Péter	14. Révész Orsolya Tímea
6. Kovács Gergő	15. Szabó Attila István
7. Kovács Márta	16. Szabó Pál
8. Kovács Tibor	17. Uszcai Noémi
9. Lakatos Edina	

Hittanár-nevelő (MA):

1. Kovács Tímea	3. Révész Éva
2. Lovas Anett Csilla	

V. évfolyam**Teológia szak- lelkész szakirány:**

1. Andrassy Gergely	17. Lakó István
2. Bakó László	18. Lovász Adrienn
3. Bihari József	19. Magyar Katalin
4. Bogya Kis Áron	20. Mike Martin
5. Bogya Kis Noémi	21. Miklós László
6. Czető Norbert	22. Molnár Szabolcs
7. Csomós János	23. Oláh Erika
8. Farkas Tibor	24. Pál László
9. Gazdag Edit	25. Petró József
10. Gégényi Béla	26. Séra Borbála
11. Gerő Mariann	27. Simkó Erzsébet Zsanett
12. Juhász Norbert	28. Soltész Orsolya
13. Kacsora Szabolcs	29. Szécsi Éva
14. Károlyi József	30. Szilágyi Krisztina Sára
15. Katona Viktória (Varga Viktória)	31. Zabolai Enikő Orsolya
16. Kormány László	

Teológia szak:

1. Károlyi Ádám	2. Zimányi Márta

Vallástanár szak:

1. Bíró Viktória	10. Kíros Eszter
2. Bojti Éva	11. Kiss Elvira
3. Dávid Éva	12. Lovászné Papp Georgina
4. Gazda Márta	13. Molnár Szabolcs
5. Gombos Noémi	14. Molnárné Bokross Márta
6. Homoki Anna	15. Petró József
7. Iván Éva	16. Pótor Áron
8. Jenei Annamária	17. Veres Ilona
9. Kerékgyártóné Kopasz Margaréta	

Hittanár-nevelő (MA):

1. Dr. Molnárné Ötvös Tünde

VI. évfolyam

Teológia szak- lelkész szakirány:

1. Barta-Nyíri Noémi	13. Kocsis Áron
2. Bélbász-Szűcs Andrea	14. Kocsis Zsuzsanna
3. Bertha Zoltán	15. Komor Csaba
4. Bodnár Máté	16. Moldván Edit
5. Bokor Anikó	17. Nagy Péter
6. Czeglédi Péter Pál	18. Pusztai Judit
7. Ficzere Csilla	19. Sütő Tünde
8. Gilicze-Tiba Mariann	20. Szabó Richárd
9. Jánvári Béla	21. Szerdi András
10. Kálmánné Szilvási Beáta	22. Victoriné Szabolcsik Veronika
11. Kasó Viktória	23. Zeke Zsuzsa
12. Kóczyán Viktória	

2010. évben I. Lelkészképesítő vizsgát tettek:

1. Andrassy Gergely	6. Lakó István
2. Bogya-Kis Áron	7. Magyar Katalin
3. Czető Norbert	8. Szilágyi Krisztina Sára
4. Juhász Norbert	9. Tóth László
5. Katona Viktória	10. Zabolai Enikő Orsolya

2010. évben II. Lelkészképesítő vizsgát tettek:

1. Barta-Nyíri Noémi	12. Kóczyán Viktória
2. Bélbász-Szűcs Andrea	13. Kocsis Áron
3. Bertha Zoltán	14. Kocsis Zsuzsanna
4. Bodnár Máté	15. Komor Csaba Norbert
5. Bokor Anikó	16. Moldván Edit
6. Czeglédi Péter Pál	17. Nagy Péter
7. Ficzere Csilla	18. Pusztai Judit
8. Gilicze-Tiba Mariann	19. Sütő Tünde
9. Jánvári Béla	20. Szerdi András
10. Kálmánné Szilvási Beáta	21. Victoriné Szabolcsik Veronika
11. Kasó Viktória	22. Zeke Zsuzsa

2010. évben KLM záróvizsgát tettek:

1. Boldog Anna	3. Pálfi Viktória
2. Molnár Mónika	

2010. évben Vallásstanári Záróvizsgát tettek:

1. Kiros Eszter
2. Jenei Annamária

2010. évben Hittanár-nevelő mesterszakon záróvizsgát tettek:

1. Dr. Molnárné Ötvös Tünde (MA)

A DOKTORI ISKOLA
BEIRATKOZOTT ÉS VÉGZŐS HALLGATÓI

A Doktori Iskola beiratkozott és végzős hallgatói

Nappali tagozat:

I. évfolyam:

1. Jenei Péter	3. Németh Áron
2. Magyar Balázs	

II. évfolyam:

1. Koncz-Vágási Katalin	3. Pótor Áron
2. Kustár György	

III. évfolyam:

1. Iszlai Endre	2. Krasznay Mónika

Levelező tagozat:

1. Árvavölgyi Béla	10. Máthé-Farkas Zolán
2. Balázsné Kiss Csilla	11. Péter Csaba
3. Czagány Gábor	12. Rácsok Gabriella
4. Csipes Anikó	13. Scherman László
5. Fazakas László	14. Szabó Gábor
6. Ferenczi Gábor	15. Szabó László
7. Kasza Ida	16. Thoma László
8. Kis Klára	17. Vincze Piroska
9. Kovács Zoltán	18. Visky István

Abszolutóriumot szereztek:

1. Hotorán Gábor	4. Nagy Gábor
2. Kovács Krisztián	5. Kurta József
3. Somogyi Márta	

Egyetemünk új doktorai

Doktori fokozatot szerzett

Varga Zsolt

Tudományág: gyakorlati teológia
Disszertáció címe: Rudolf Bohren homiletikája
Témavezető: Dr. Fekete Károly

Új habilitált doktoraink

Dr. Korányi András
Dr. Pásztori-Kupán István

CÍMTÁR ÉS OKTATÓI ADATTÁR
(A 2010-es állapot szerint)

Rektori Hivatal és munkatársai

REKTORI HIVATAL
4026 Debrecen, Kálvin tér 16.
Tel.: 06-52/516-820
Fax: 06-52/516-822
e-mail: rektori@drhe.hu

DR. HABIL. FAZAKAS SÁNDOR
rektor
E-mail: fazakass@drhe.hu

DR. HABIL. HODOSSY-TAKÁCS ELŐD
rektorhelyettes
E-mail: takacse@drhe.hu

HADHÁZI ÉVA
hivatalvezető
E-mail: hadhazie@drhe.hu
Telefon: 06-52/516-820

JENEI ZOLTÁNNÉ
E-mail: jeneine@drhe.hu
Telefon: 06-52/516-821

DR. KUSTÁR ZOLTÁNNÉ
E-mail: kustarm@drk.hu
Telefon: 06-52/516-970

SZABÓ ZSUZSANNA
E-mail: szabozs@drk.hu
Telefon: 06-52/516-866

ERASMUS INFORMÁCIÓS PONT
Erasmus koordinátor: Gonda László
E-mail: gondal@drhe.hu
Telefon: 06-52/516-833
Szoba: I/132

DOKTORI ISKOLA

Azonosítója: D 133

Tudományterülete: hittudományok

Vezetője: Dr. habil. Gaál Botond (MTA doktora)

Titkára: Dr. Baráth Béla Levente

Ügyintéző: Dr. Kustár Zoltánné

Tel.: 06-52/516-970

e-mail: kustarm@drk.hu

TANSZÉKEK ÉS KUTATÓINTÉZETEK

Ószövetségi tanszék,

Ószövetségi Kutatóintézet

DR. HABIL. KUSTÁR ZOLTÁN

egyetemi tanár, tanszékvezető

E-mail: kustarz@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/kustarzoltan

Munkahelyi telefon: 06-52/516-827 (11827-es mellék)

Szoba: 144

Újszövetségi tanszék

D. DR. HABIL. PERES IMRE

egyetemi tanár, tanszékvezető

E-mail: peres.theoluni@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/peresimre

Munkahelyi telefon: 06-52/516-829 (11829-es mellék)

Szoba: 126

DR. KÓKAI NAGY VIKTOR

egyetemi adjunktus

E-mail: kokai.nagy.viktor@sziget.hu

Munkahelyi telefon: 06-52/516-829 (11829-es mellék)

Mobil: 06-20/921-44-66

Szoba: 126

Bibliai Teológiai és Vallástörténeti tanszék,

Sepphoris Bibliai Régészeti és Posztbiblikus Zsidó Irodalmi Kutatóközpont

DR. MARJOVSZKY TIBOR

egyetemi docens, tanszékvezető

E-mail: balkenbrei@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/marjovszkytibor
Munkahelyi telefon: 06-52/516-832 (11832-es mellék)
Otthoni telefon: 06-29/320-432
Szoba: 131

DR. HABIL. HODOSSY-TAKÁCS ELŐD
egyetemi docens
E-mail: takacse@drhe.hu
Honlap: www.drhe.hu/oktatok/hodossytakacselod
Munkahelyi telefon: 06-52/516-832 (11832-es mellék)
06-52/516-820 (11820-as mellék)
Szoba: 131, (rektorhelyettesi szoba: 112)

*Dogmatikai tanszék,
Hatvani István Teológiai Kutatóközpont*

DR. HABIL. GAÁL BOTOND (MTA doktora)
egyetemi tanár, tanszékvezető
E-mail: bgaal@drk.hu
Honlap: www.drhe.hu/oktatok/gaalbotond, www.drk.hu/bgaal
Munkahelyi telefon: 06-52/516-830 (11830-as mellék)
Szoba: 128

Dr. KOVÁCS ÁBRAHÁM
egyetemi adjunktus
E-mail: abraham.kovacs@ptsem.edu
Honlap: www.drhe.hu/oktatok/kovacsabraham
Munkahelyi telefon: 06-52/516-962 (11962-es mellék)
Szoba: 130

*Szociáletikai és Egyházzociológiai tanszék,
Szociáletikai Intézet
Kelet-Közép Európai Karl Barth Kutatóintézet*

DR. DR. H.C. BÖLCSKEI GUSZTÁV
egyetemi tanár, tanszékvezető
Honlap: www.drhe.hu/oktatok/bolcskeig
Munkahelyi telefon: 06-52/412-459
Szoba: Püspöki Hivatal

DR. HABIL. FAZAKAS SÁNDOR

egyetemi tanár

E-mail: fazakass@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/fazakassandor

Munkahelyi telefon: 06-52/516-826 (11826-os mellék)

Szoba: 118, (Rektori szoba: 111)

DR. FERENCZ ÁRPÁD

egyetemi adjunktus, intézetvezető

E-mail: ferencza@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/ferenczarpad

Munkahelyi telefon: 06-52/516-906, (11906-os mellék)

Szoba: 143

Egyháztörténeti tanszék,

Közép-európai Reformáció és Protestantizmus Történeti Kutatóintézet

DR. HABIL. HÖRCSIK RICHÁRD (CSC)

egyetemi tanár, tanszékvezető

E-mail: richard.horcsik@parlament.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/horcsikrichard

Munkahelyi telefon: 06-52/516-831 (11831-es mellék)

Mobil: 06-20/4999-518

Szoba: 124

DR. BARÁTH BÉLA LEVENTE

egyetemi docens

E-mail: barathb@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/barathbela

Munkahelyi telefon: 06-52/516-825 (11825-ös mellék)

Szoba: 124

DR. HABIL. MOLNÁR JÁNOS

egyetemi docens, a DRHE Teológiai Szakkönyvtár vezetője

E-mail: janos@reformatus.szeged.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/molnarjanos

Munkahelyi telefon: 06-62/420-965

Szoba: 110

*Gyakorlati Teológiai tanszék,
Katechetikai Központ
Liturgiai Kutatóintézet*

DR. HABIL. FEKETE KÁROLY

egyetemi docens, tanszékvezető

E-mail: feketek@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/feketekaroly

Munkahelyi telefon: 06-52/516-828 (11828-as mellék)

Szoba: 125

DR. BODÓ SÁRA

egyetemi docens

E-mail: bodos@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/bodosara

Munkahelyi telefon: 06-52/516-854 (11854-es mellék)

HORSAI EDE

egyetemi adjunktus

E-mail: horsai@freemail.hu, horsaiede@gmail.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/horsaiede

Munkahelyi telefon: 06-52/516-854 (11854-es mellék)

Szoba: Fsz/6 „Katechetikai Központ”

Missziói és Felekezettudományi tanszék

DR. GAÁL SÁNDOR

egyetemi docens, tanszékvezető

E-mail: gaals@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/gaalsandor

Munkahelyi telefon: 06-52/516-963 (11963-as mellék)

Otthoni telefon: 06-42/352-415

Szoba: 132

DR. GONDA LÁSZLÓ

egyetemi docens

E-mail: gondal@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/gondalaszlo

Munkahelyi telefon: 06-52/516-833 (11833-as mellék)

Mobil: 06-70/524-5214

Szoba: 132

Nyelvi lektorátus

GAÁL IZABELLA

lektorátus-vezető

E-mail: izabella_gaal@yahoo.com

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/gaalizabella

Munkahelyi telefon: 06-52/516-849 (11849-es mellék)

Szoba: 133

BALOG MARGIT

nyelvi lektor

E-mail: balogm@drhe.hu

Honlap: www.drhe.hu/oktatok/balogmargit

Munkahelyi telefon: 06-52/414-744(11970)

Mobil: 06-30/238-8041

Szoba: 134

Óraadó tanárok a 2009/2010-es tanévben

ARANY ERZSÉBET

BERKESI SÁNDOR

BOGYA KISS ÁRON

MOLNÁR PÁL

SZABADI ISTVÁN

SZŰCS ZOLTÁNNÉ

VÁRADI ÉRIKA

VII. KÉPTÁR

Lelkészszentelés 2009. szeptember .....

Varga Zsolt, Díszterem, 2009. 11. 13.

A Doktori Tanács tagjai és az új doktorok, Ülésterem, 2009. 11. 13.

Német lelkipásztorok látogatása a DRHE-n, Ülésterem, 20.....

Együttműködési megállapodás aláírása a Baptista Teológiai Akadémia és a DRHE között, Ülésterem, 2010. 05. 18.

Az Egyháztörténeti Tanszék által szervezett utazó szeminárium résztvevői az Országház ..... , 2009. 12. 01.

Az Emlékkert a felújítási munkák megkezdése előtt, 2009 márciusában

Bodó Sára, Debrecen-Füredi úti református templom, 2010. 04. 08.

Sepsy Károly, a Teológia korábbi ének-zene tanára ..... volt 80 éves

Évzáró egyetemi közgyűlés, Nagytemplom, 2010. 06. 26.

